Yil: 1 Sayı: 21 28 Ekim 1995

Roj

haftalık haber yorum gazetesi

30.000 TL. Yurtdışı 3 DM (KDV dahil)

Yervant Gobelyan

Ermeni bir kırk ambar

İçimizde yaşayan ama tanımadığımız birçok değer var. Ermeni yazar Gobelyan, bu sayısız insanlardan biri. Türkiye'de çok bilinmiyor ama dünya Ermenileri onu çok yakından tanır.

● S.7'de

3 Kasım-15 Aralık

Almanya'da 2. Kürdistan Film Festivali

Festivalde film gösterimi dışında, 'Kürtlerin Ulusal Kongresi' ile ilgili bir toplantı ve Kürt basını üzerindeki baskıların ele alınacağı bir de panel yapılacak.

● S.8'de

Seçim yasası ve son DEP kararı, Kürdün iradesini bir kez daha yok sayıyor

'Kürtsüz seçim' istiyorlar!

■ Seçim yasasının içeriği ve seçmen kütüklerinin nüfus sayımıyla yenilenmemesi, milyonlarca Kürdün göç ettirildiği bir ortamda Kürt seçmen iradesinin dışlanması anlamına geliyor. Yargıtay'ın son kararıyla da bu tutum adeta tescil edilmiş oldu.

■ Seçim sisteminin önemli özelliği, bölge ve Türkiye barajlarını aşamayacak durumda olan partileri 'büyük' partilerle işbirliğine zorlamak. Örneğin HADEP, Kürt illerinde bölge barajlarını aşsa bile, Türkiye barajını aşmadıkça milletvekili çıkaramayacak.

■ HADEP: Seçim, 'Genel' ve 'Eşit' değil.
DDP: Seçim sisteminden önce, demokratik seçim ortamı.
BSP: Cumhurbaşkanı yasayı veto etsin.
İP: Kendini solda gören herkes ittifak yapsın.
SİP: İlkesizlik, seçim yasasında da var.

Haber Merkezi- Yargıtay'ın DEP'li Kürt parlamenterler hakkında verdiği kararla adeta tescil edilen "Kürt iradesini yok sayma" tutumunun, 24 Aralık'ta yapılması öngörülen seçim sürecinde de devam ettirildiği belirlendi. TBMM'de kabul edilen yeni seçim yasası, büyük nüfus ve seçmen alt üst oluşları yaşamış olan Kürt toplumunun iradesinin parlamentoya yansımasını engellemeye yönelik özellikler de taşıyor. Getirilen barajlı d'Hondt sistemi, % 25'lere ulaşan bölge barajlarının yanı sıra, % 10 ülke barajı getiriyor. Buna göre, zaten büyük göçler sonucu seçmen topluluğu dağılmış olan Kürt coğrafyasında bölge barajını aşmış olmak, milletvekili çıkarmak anlamına gelmiyor. Bu coğrafyada iddialı olan HADEP, Kürt illerinin neredeyse tümünde bölge barajlarını aşsa bile, Kürt illerinde sağlanacak çoğunluk oylarının toplamı Türkiye barajı olan % 10'u aşmaya yetmeyeceği için, bir tek milletvekili bile çıkaramamış olacak. Bu, bir yanıyla HADEP'in Türk bölgelerinde de etkin olması zorunluluğunu getirirken, diğer yandan milyonlarca seçmenin iradesinin yok sayılması tehlikesini de getiriyor.

Seçim yasasının dikkat çeken bir başka boyutu ise, sözkonusu göç ve nüfus hareketliliği sonucu seçmen kütüklerinde kaydı olmayan milyonlarca Kürt seçmeninin oy kullanmasını sağlayacak ciddi hiç bir düzenlemenin getirilmemiş olması. Son Anayasa değişikliğinde bağlayıcı hüküm olarak getirilen 18 yaşındakilerin ve yurt dışındakilerin oy kullanmaları da mümkün görülmüyor.

Kabul edilen seçim sisteminin getirdiği yüksek barajlar, koalisyon hazırlığına girişmiş DYP ve CHP yetkililerinin açıkca ifade ettikleri gibi, "işbirlikleri"ni dayatıyor. Türkiye barajı olan % 10'u aşamayaak veya zorlanacak gibi görünen bir çok partinin 'büyük' partilerle ittifak yapmaya zorlanması; ittifak yapmayan parti seçmenlerinin iradesinin yok sayılacağının ilan edilmesi, Anayasa'nın emrettiği "Temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak" bir seçim sisteminin sözkonusu olmadığını gösteriyor.

● Devamı S. 11'de

Yargıtay'ın DEP kararına tepkiler sürüyor

'Dava Avrupa'da görülecek'

Yargıtay'ın geçtiğimiz hafta karara bağladığı DEP davasına ilişkin sonuç, "Beklenmeyen bir hukuksuzluk kararı" biçiminde değerlendirildi. DEP'lilerin avukatı Yusuf Alataş gazetemize yaptığı açıklamada "Dosyayı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne götüreceğiz. Orada yapılacak yargılama adil olacak ve müvekkillerimizin hakları iade edilecektir" dedi. Alataş, yargılamanın adil yapılmaması için her yola başvurulduğunu söyledi.

● S.5'de

Bugüne nasıl gelindi? Paris Kürt Konferansı'ndan Mart darbesine ● S.5'de

Türkiye'nin AB'ye girme niyeti yok

Avrupa Parlamentosu Yeşiller Grup Başkanı Claudia Roth, 8. maddede beklenenin gerisinde değişiklik yapılması, DEP davasının yine cezalarla sonuçlanması ve seçim yasası üzerine yaptığı açıklamada, "Parlamento AB'ye tam üyeliği hedeflemiyor ya da tam üyeliğin anlamını kavramak istemiyor demekten kendimi alamıyorum" dedi.

● S.5'te

Üniversiteli yine sahnede

Hüseyin ŞİMŞEK

✔ **Eylül, romantizm ve parçalanmış akıl**
✔ Üniversitelinin temel sloganı: **Özerk, demokratik üniversite!**
✔ Öğrenci temsilcisi: **Fermanlarını ellerine verdik**
✔ 1988-94 arasında ne oldu neden oldu?

● S.10'da

Öğrenciler, mücadele ve örgütlenme biçimlerine yeni yaklaşımlar getiriyor.

Roj'un 19. sayısında yer alan 'Bu nasıl savaş' başlıklı manşet haberinin yankıları sürüyor:

'Herkes avazı çıktığı kadar bağırmalıdır'

HADEP MYK üyesi Av. Abdullah Akın, habere tepkisini, "Roj gazetesinin 19. sayısındaki özel savaşa ilişkin fotoğrafları gördüğümde insanlığımdan utandım. İğrendim." şeklinde dile getirirken; İHD Diyarbakır Şube sekreteri Av. Sinan Tanrıkulu da, "Bölgede süren bu savaşla insanlık kanıyor.Türk halkına ve dünya halklarına, kanayan insanlığın sesine kulak vermelerini istiyoruz" dedi.

DİYARBAKIR/Roj- Roj'un 14 ekim 1995 tarihli 19. sayısında, özel savaşa ilişkin "Bu nasıl savaş" başlığıyla çıkan manşethabere tepkiler sürüyor. Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) MYK üyesi Av. Abdullah Akın, haberle ilgili tepkisini söyle dile getirdi: "Roj gazetesinin 19. sayısındaki özel savaşa ilişkin fotoğrafları gördüğümde insanlığımdan utandım. İğrendim. Bir insanın bir insana karşı bu kadar alçalabilmesi, bu kadar iğrençleşebilmesini insanlığın katli olarak görüyorum. Bu fotoğrafların yayınlanması ise, bir insanlık çığlığıdır.

● Devamı S. 11'de

▶ **TMMOB: Diyarbakır çürük yapı dolu** S. 3'te

▶ Quebec'in ayrılması için referandum Ekim ayında S.4'te

▶ **1996 bütçesi savaş ve rant bütçesi** S. 6'da

▶ Savaş 'para bastırıyor' S. 6'da

▶ **Ahmedê Xani konferansı barışa çağırdı** S. 7'de

▶ Zilam darê şikestî ne R.8

▶ **Ulusal varlığımızı tanımak** S. 9'da

▶ 'Her Yönüyle Kürt Dosyası' kitabına tepki S. 12'de

25 Eylül'de, 23 cezaevinde başlayan dönüşümlü açlık grevi, 5 Ekim'de süresize dönüştü

Tutsaklar ve tutsak anaları süresiz açlık grevinde

Ümraniye Cezaevi'nin kapatılması, Buca Cezaevi'nde bulunan yetkililer hakkında soruşturma açılması ve cezaevlerinde yaşam koşullarının düzeltilmesi için 25 Eylül'de, 23 cezaevinde başlayan dönüşümlü açlık grevi, 5 Ekim'de süresize dönüştü. Tutsak analarının İstanbul ve Ankara'da 20 Ekim'de başlattıkları açlık grevi ve eylemler sürüyor.

Tutsakların baskıları protesto etmek ve gaspedilen hakların iadesi için başlattıkları açlık grevi süresize döndü. Birçok tutsak mide kanaması geçirirken, tıbbi müdahaleye izin verilmiyor. İHD Diyarbakır Şubesi ve Diyarbakır Bölge Barosu'nun oluşturduğu heyetin çabaları sonuç vermedi.

● S. 3'te

Fransa, Cezayir dehşetiyle yine yüz yüze

Cezayir'i Fransa'dan Bin Bella koparmıştı. Fransa göz diktiği Cezayir'den hala belasını buluyor. Fransa'daki bir yargısız infaz, sadece İslamcı militanların Fransız devletine savaş açmasına neden olmakla kalmayıp, aynı zamanda Fransa'daki sağcı iktidarın halk tarafından ciddi bir şekilde sorgulanmasına da neden oluyor.

● S. 4'te

8. maddeye GB makyajı

Terörle Mücadele Yasası'nın 8. maddesinde öngörülen değişiklik, DYP ve CHP oylarıyla TBMM Adalet Komisyonu'nda kabul edildi. Yeni koalisyonun kurulması öncesinde yapılan bu değişiklik, Aralık'taki Gümrük Birliği Anlaşması oylaması öncesi, "Beklenenden geri bir makyaj" biçiminde değerlendirildi. Düşünce suçu kavramını hala koruyan ve bu 'suç'u yine terörle mücadele kapsamında görerek yine DGM'lerin soruşturmasını öngören değişiklik, tepkiyle karşılandı.

● S. 5'te

Roj

DEP davası..

DEP davası yargıtayda sonuçlanırken, beklenen, verilen kararın ne amaçla hazırlandığıydı. Kimsenin aklına kararın, hukuki olarak yerinde olup olmadığı gelmedi. Gelmesi de mümkün değildi. DEP davasının siyasi bir dava olduğu toplumun her kesimince kabul görüyordu.

Yargıtay kararını açıklarken de kimseyi şaşırtmadı. Karar, Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne katılımını zorlaştırmayacak bir görüntü verilerek düzenlenmişti. Türk mahkemesinin muhatabı, sanık sandelyesine oturtulan Kürt halkının temsilcileri değil, Avrupa Parlamentosu'ydu! Ne var ki mahkeme, Kürt halkının temsilcilerini cezalandırmaktan çekinmiyordu.

AP'nun tavrının ne olacağı şimdiden merak konusu olsa da, bu davada TC'nin Kürt sorununa yönelik tavrı önem taşıyor.

Uluslararası güçleri arkalayarak Türkiye'nin Kürtleri kuşatma politikalarına Batı Avrupa ülkelerinin arka çıkıp, benimsemesinin de beklenen bir gelişme olacağını düşünmekteyiz. Bu ülkelerin DEP dava kararını yorumlarken "İyi bir gelişme!" şeklinde yanıt vereceklerinden de eminiz.

Fakat Türk devletinin göremediği, Kürt halkının bu gelişmeleri kaale almayacağı ve haklarına sahip çıkmadaki dirayet ve ısrarını sürdüreceği gerçeğidir.

Kürt ulusal sorununun ele alındığı mahkeme kararlarını, bağımsız bir yargı olayı olarak değerlendirmiyoruz. Ne bu davaları siyasi içeriğinden, ne de içinden geçtiğimiz siyasal konjonktürden bağımsız olarak ele alıyoruz.

DEP kararında verilen mesajı, Türk devletinin Kürt devrimci ve demokratlarına karşı savaş politikasında ısrarlı olacağının bir işareti olarak algılıyoruz. Bu yönelimin Kürtlere karşı düşünülmüş klasik sömürgeci zihniyetin, günümüz koşullarında önceden planlanmış savaş stratejisinin bir tezahürü olarak görmekteyiz.

Seçim süreciyle mahkeme karar sonuçlarının çakışması da bir tesadüf değil. Türk devleti, Kürt halkına daha şimdiden gözdağı vermek istiyor. Seçmen odaları, mahkeme odalarına dönüşüyor. Yeni DYP-CHP kaolisyon hükümetinin demokratikleşme görüntüsü altında sürdürdüğü seçim politikası da, 8. maddedeki değişiklik planı da bu senaryonun devamı. Açıkcası, herşey örtük bir biçimde yeniden savaşa yatırılıyor.

● Devamı S. 11'de

Program ve parti

M. ZİLAN

K. Kürdistan sosyalistlerinin siyasal birlik çalışmaları, ideoloji ve örgütlenme alanlarında yoğunlaşarak devam etmektedir. İdeolojik boyutta, özellikle program sorunu üzerine tartışmalar ağırlık kazanmıştır. Platform tarafından hazırlanan program taslağı ile ilgili tartışmalar çeşitli alanlarda sürdürülüyor. Bu tartışmalar Roj gazetesinin sayfalarına da yansıyor. Ancak, haftalık bir gazete çerçevesinde yeterli bir tartışma zemininin yaratılmayacağı açıktır. Bu noktada bir teorik derginin çıkarılmaması (ayrıca platformun merkezi bir yayın organına sahip olmaması), büyük bir eksikliktir. Kuşkusuz program üzerine yapılacak tartışmalar için daha uygun zeminler oluşacaktır. Bununla birlikte, eksiklik taşımasına rağmen gazetede program üzerine tartışmalar yürütülmesi de yararlı olmuştur.

Hiç kuşku yok ki, yeni bir başlangıcın ve tarihsel bir fırsatın karşısında bulunan ülkemiz sosyalistleri, atacakları adımları çok iyi hesaplamalı, başka bir deyişle "on düşünüp bir yapmalı"dırlar. Kürdistan'da yaşam; hesapsızlığı, hazırlıksızlığı, plansızlığı ve güçsüzlüğü kaldırmıyor. On yıllık ulusal mücadele süreci bu gerçeği bize kesin olarak bir kez daha göstermiştir.

Bir kez daha diyorum çünkü, yaklaşık ikiyüz yıllık ulusal kurtuluş sürecinin adeta bir yenilgiler dizisine dönüşmesinde yukarda belirtiğimiz eksikliklerin büyük rolü vardır. Kürt ulusal kurtuluş hareketinin, söz konusu fonksiyonel eksikliklerinin dışında, belirgin ve hemen hemen ortak olan bazı ideolojik-politik ve örgütsel zaafları vardır. Elbette ki bu zaaflar büyük ölçüde, Kürdistan toplumunun geri ekonomik-sosyal koşullarından ve adeta Kürdistan'ı dünyadan koparan ağır sömürgeci baskıdan kaynaklanmaktadır. Ama ulusal hareketin öznel yanlışları da büyüktür.

Bugün tarihsel bir dönemecin arifesinde duran ülkemiz sosyalistleri "Ne yapmalı?" sorusunu cevaplandırmaya çalışırlarken, öncelikle, tarihimizden edinecekleri derslerle; "Neleri yapmamalıyız?" sorusunu cevaplandırmalıdırlar. Bugüne kadar yürütülen mücadelenin sonuçları ortadadır. Bunlara rağmen sosyalistler halkın karşısına bir alternatif olarak çıkıyorlarsa, öncelikle bugüne kadar yaşanılan pratiği-kendi pratikleri de dahil- bilimsel bir bakışla analiz etmeli, çıkardıkları sonuçları programlaştırmalı, bu programı da kararlı ve tutarlı bir şekilde savunup hayata geçirebilmelidirler.

Ulusal hareketin güncel pratiğine de damgasını vuran tarihsel zaafları şu başlıklar altında toplayabiliriz:

a- Stratejik talepler ya tam ve kesin olarak tespit edilememiş ya da tespit edilse bile olmazsa olmaz bir biçimde savunulmamıştır. PKK dahil, bugüne kadar açıkça başkaldırmış tüm hareketler, en basit özerkliğe bile evet diyecek durumda olmuşlardır. Bu durum ulusal hareketin meşruiyet bilincini ve özgüvenini zayıflatmış, buna bağlı olarak da mücadele azmini kırmıştır.

b-Düşman karşısında ulusun birliği sağlanamamıştır. Sömürge ve ezilen ulusların güçlü düşman karşısında en önemli dayanağı, ulusun birleşik gücüdür. Mücadelenin sürekliliğini ve zaferle sonuçlanmasını sağlayan bu güçtür. Ancak bu birliği ve gücü sağlamak kolay değildir. Öncelikle -asgari- ulusal demokratik bir programı, sonra demokratik bir örgütlülüğü ve olgun, yapıcı, kapsayıcı dostça ilişkileri gerektirir. Ülkemizde bu şartların ne düzeyde yerine getirildiğini anlamak için en son kurulan "SKP" bakmak yeterlidir.

c- İstikrarlı, tutarlı ve bilimsel ölçütlerde politikalar üretip uygulayan çağdaş bir önderlik kurumu yaratılamamıştır. Bu durum, ekonomik-sosyal koşulların biçimlendirdiği, Kürt ulusunun karekter özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Kürt insanı kıt imkanlar ve zor hayat şartları karşısında, günlük yaşama, uzun vadeli planlar yapmama, işin doğru yapılmasından çok "yapılmasını" esas alma, zor bela oluşturduğu statükoyu değiştirmeye kolay kolay yanaşmama (tutuculuk), buna karşıt olarak kolaycılığa kaçmaya dayanan acelecilik gibi özelliklere sahip olmuştur. Bizzat bugüne kadar ortaya çıkan önder ve önderlikler de bu ulusal özelliklerin etkisinde kalmıştır.

d- Kürt ulusal hareketi dünyaya kapalıdır. Dünyaya açık olmayı, şu kadar ülke veya örgüt tarafından tanınmak veya desteklenmek olarak algılamak, işi sadece teknik boyuta indirgemek demektir. Bırakalım dünyayı, Kürdistan'ın diğer bölgeleriyle bile iletişim kuramayan ilk isyanlarla kıyaslandığında günümüzde ulusal hareketin dünyada geniş bir diplomatik ilişki ağına sahip olması büyük bir ilerleme olarak kabul edilmelidir. Ancak bu yeterli değildir ve aslında işin esası da değildir. İşin esası şudur: Ulusal hareket kendisini sadece Kürtlerin değil, aynı zamanda tüm dünya halklarının bir savaş gücü, ya da dünya devrim ve sosyalizm cephesinin bir mevzisi olarak kabul ettirmek durumundadır. Diğer bir deyişle, Kürt ulusal kurtuluş hareketi, yerel olduğu kadar evrensel olabilmelidir. Bu da ancak evrensel değerlere sahip olmakla, dünya halklarının meşru gördüğü teorik-pratik hatta sahip olmakla, özcesi, başta işçi sınıfı olmak üzere tüm dünya ezilenlerinin ortak çıkarlarına bağlı kalmakla sağlanabilir. Kürt solunun her zaman yakınarak kendi kendine sorduğu bir soru var; "Dünya; Vietnam, Küba, Nikaragua... halklarını desteklemek için seferber olduğu halde biz Kürtleri neden aynı şevkle desteklemiyor?" Sanırım bu sorunun cevabını öncelikle kendi pratiğimizde aramalıyız. Hiç kuşku yok ki; enternasyonalizm kelimesini bile ağızlarına almaya korkanların "Niye desteklenmiyoruz?" demeye de pek hakları olmaz.

İster yeni olsun, ister eski olsun bir parti; bu tarihsel zaafları görüp, kendi yapısını bunlardan arındırmazsa, yapacağı dünün tekrarından başka birşey olmaz.

Sosyalizmi programlaştırmayan bir "Sosyalist Parti"

Her konuda olduğu gibi, SBP pogram taslağına yaklaşımda da, ya toptan yadsıyan ya da toptan olumlayan bir yaklaşımın doğru olmayacağını vurgulamak istiyorum. Nitekim taslakta, eksiklikler ve yanlışlar olduğu gibi, oldukça objektif ve gerçekçi belirlemeler de vardır. Özellikle ülkemizin sosyal ve politik konumunun belirlendiği bölümler buna örnek olarak gösterilebilir. Ancak bu durum, taslağın temsil ettiği genel eğlimi belirlememizi engellemez.

Genel olarak bir siyasal partinin niteliğinin belirlenmesinde, o partinin görüşlerinden çok, pratiği esas alınır. Bu kural son tahlilde sosyalist partiler için de geçerlidir. Ancak sosyalist partilerin değerlendirilmesinde pratik kadar önem taşıyan bir başka kriter; programla pratiğin uygunluğudur. Programlarının bilimsel teorilere dayandığını iddia eden sosyalistler için bu geçerli bir kriterdir. Ancak, sosyalist partilerde bile, program bazı dönemler pratiğin gerisinde, bazı dönemler ise ilerisinde olabilir.

Sosyalizmi programlaştırmayan bir parti sosyalist parti olur mu? Bu soruyu platform taslağını ilk okuduğumda kendi kendime sormuştum. Sorunun cevabı açıktır: Elbette olmaz. Ne yazık ki, SBP program taslağında, "toplumsal kurtuluş" ya da Marksist-Leninist literatürde "azami program" olarak ifade edilen sosyalizm programı yoktur. Bu ciddi bir eksikliktir. Refah Partisi'nin bile, "Adil Düzen" sloganı altında sosyalizmin değerlerini kullanarak, yoksullara ve diğer emekçilere yöneldiği bir dönemde, sosyalistler sosyalizmi açık açık savunmaktan kaçınıyorlar. Kimi arkadaşlar bu garipliği, önümüzdeki devrim adımı ulusal demokratik devrim adımıdır, bu nedenle politik programımız ulusal demokratiktir; sosyalizmi programlaştırmaya şimdilik gerek yoktur, şeklinde çok daha garip görüşlerle açıklamaya çalıştılar. Onlara söylenecek tek şey vardır: Eğer bir parti sosyalizmi programlaştırmıyorsa, ya da partinin programı sosyalizm yolunda bir devrim programı değilse, o partinin sosyalistliği tartışılır olur.

> Eğer bir parti sosyalizmi programlaştırmıyorsa, ya da partinin programı sosyalizm yolunda bir devrim programı değilse, o partinin sosyalistliği tartışılır.

Marksist-Leninist literatürde, komünist ya da sosyalist parti; bilimsel sosyalizm ile işçi sınıfı hareketinin birleşmesinin politik-örgütsel görünüşü olarak kabul edilir. Bu tesbit, devrimci teori ile devrimci eylem arasındaki olmazsa olmaz bağıntının ya da; sınıflar mücadelesinde işçi sınıfının evrensel ve tarihsel misyonunu tespit eden bilimsel teori ile insanlığı "zorunluluklar dünyası"ndan "özgürlükler dünyası"na taşıyacak olan yığınların devrimci-sosyal eyleminin birliğinin ifadesidir. Program ve parti ilişkisini bu bağıntılar içinde ele almak gerekir.

Devrimci-sosyalist program; sınıflar mücadelesinde işçi sınıfının eyleminin amacını, hedeflerini, niteliğini ve görevlerini belirleyen, dolayısıyla işçi sınıfının mücadelesine klavuzluk eden düşünsel bir tasarımdır. Bu tasarım, bilimsel dünya görüşünün ve dar anlamıyla işçi sınıfının politik düşüncesi olan M-L ideolojinin bir sentezidir (*). Güncel hedefi ve görevi ne olursa olsun her gerçek sosyalist, daha doğrusu komünist partinin nihai hedefi sosyalizme ve oradan da komünizme ulaşmaktır. Bu hedef dogmatik bir inanışın ürünü değildir. Tam tersine sınıflar mücadelesi tarihinin bilimsel tahlilinden çıkarılmış bir hedeftir. Komünistler, güncel mücadelelerini bu nihai hedefe bağlarlar; programlarında da bu bağıntıları sistemli ve bütünlüklü şekilde ifade ederler. Bunu yapamadıkları zaman, diğer insanlar gibi kapitalizmin gündelik yaşam labirentlerinde kaybolmaktan kurtulamazlar.

Ülkemiz ve platform bazında güncelleştirirsek, Komünist bir partinin görevi; UDD'ni kesintisiz devrim anlayışıyla bir sosyalist toplum projesiyle birleştirip, bunu kitlelere mal etmek ve kitleleri bu yolda herekete geçirmektir. Bir gelecek uğruna savaşılacaksa, öncelikle bu geleceğin en azından genel hatlarıyla nasıl olacağının tanımlanması gereklidir. Programımız, sosyalizmi tanımlayabilmeli, onun dünya ve ülkemizdeki teorik ve pratik dinamiklerini ortaya koyabilmelidir. Marx'ın sosyalist olmanın kıstaslarıyla ilgili sözleri Roj sayfalarında bazı arkadaşlarca hatırlatıldı, ben bir kez daha tekrar etmek istemiyorum. Ancak şunları belirtmek gerekir: "Biz sosyalist partiyiz" demekle sosyalist olunmaz. İşçi sınıfına dayanmayan, en azından işçi sınıfının ileri unsurlarını kazanmaya yönelmeyen bir parti sosyalist olabilir mi? Ya da, UDD'i; işçi sınıfının önderliğinde ve devrimci-demokratik halk iktidarı altında ilerletip, kapitalizmi sürekli tasfiye edecek ekonomik-siyasi önlemler geliştireceğini ve proletarya diktatörlüğünü tesis edip sosyalizme; oradan komünizme yürüyeceğini ilan etmeyen bir parti sosyalist olabilir mi?

Program Taslağı'nda genel bir sosyalizm ifadesinden başka, platformun sosyalizm anlayışını açıklayan bir bölüm yoktur. Buna koşut olarak, proletaryanın rolü, sosyalistler açısından bu sınıf içinde çalışmanın önemi vurgulanmamış ve sosyalist programın temel argümanları olan, "proletarya diktatörlüğü", "Marksizm-Leninizm", "Komünizm" ve "Enternasyonalizm" kavramları taslakta hiç kullanılmamıştır. (Elbette, bu kavramların rastgele ve eklektik bir şekilde kullanılmasından değil, belli bir sistem içerisinde kullanılmasından bahsediyorum.) Bu durumun ilginç açıklanması taslakta yer alan şu satırlarda gizlidir. " Partimiz, bağımsız demokratik bir Kürdistan cumhuriyetinde sosyalist bir toplumun kurulmasını amaçlar. Ancak sosyalizmin nasıl kurulacağının, bunun nasıl bir yol izleyeceğinin, o günkü tarihsel koşullar tarafından belirleneceği inancındadır. Bugünden önemli ve güncel olan, sosyalist kimlik ve perspektifle ulusal ve toplumsal kurtuluş sürecine müdahale eden; işçilerin, yoksul köylülerin, toplumumuzun emekçi kesimlerinin çıkarlarını temel alan bir örgütlenme ve mücadele çizgisi izlemektir."

Gerçekte sosyalizmin nasıl kurulacağı, ta Paris Komünü'nden beri (detaylarıyla ve yeni şartların getirdiği sorunların çözümünü içermese de) bilinmektedir. Sosyalizmin, hangi sınfların eylemiyle, ne tür iktidar ve mücadele biçimleriyle kurulacağı genel hatlarıyla; yaşanılmış deneylerden edinilen tecrübeler ve bilimsel öngörülerle belirlenmiştir. Sosyalizm programı dediğimiz şey de esas olarak bunları kapsar. Siz eğer sosyalizme nasıl ve kiminle gideceğinizi tesbit edemiyorsanız, bu demektir ki, sizin sosyalizm anlayışınız da tanımsızdır. Taslak söz konusu bu görevi "geleceğe" ertelediğine göre, yukarıdaki alıntıda geçen "sosyalist kimlik ve perspektif" kavramlarının altı boş kalmaktadır. O halde partinin sürece, belirtilen niteliklerle müdahale edeceğinin güvencesi (en azından teorik güvencesi) nedir? Alıntının sonunda yer alan "emekçi kesimlerin çıkarlarını esas alan bir örgütlenme ve mücadele çizgisi" nin izleneceğine dair ifadeler, hiç kuşkusuz sosyalist bir eğlimi ifade ediyor. Ancak, emekçilerin çıkarları da tanımlanmaya ihtiyaç gösterir. Çünkü kimisine göre emekçilerin çıkarı patronlarla uzlaşmaktan geçer (sosyal demokratlara göre), ya da kimisine göre, devrim, proletarya iktidarı ve sosyalizm emekçilerin çıkarınadır. Görüldüğü gibi taslakta sosyalist kimlik konusunda açık bir belirsizik vardır. Taslağın diğer bazı bölümlerinde ise bu belirsizlik, negatif bazı görüşlerle iyice derinleştiriliyor. "Ulusal Ekonomi ve Yabancı Sermaye" başlıklı bölümde "küçük ve orta çaplı girişimciler, kredi, pazarlama, teknik donanım ve benzeri olanaklarla desteklenecek" deniliyor. Tarım sorununda da daha çok "üreticilerin" desteklenmesi, toprakların köylülere paylaştırılmasından bahsediliyor. Bir geçiş ve onarım dönemi için makul karşılanabilecek bu tedbirlerin genel politikalar haline getirilmesi, sosyalizmden çok kapitalizmin geliştirilmesi anlamına gelir. Sosyalizme yürüyüşte özel mülkiyeti geliştiren değil kamu mülkiyetini ve kollektivizasyonu yaygınlaştıran bir çizgi izlenir. Görünen o ki, taslak, sosyalizmin günümüzde yaşadığı sorunların "baskılanması" altında, geçici ve tali gelişmeleri teorileştirmiştir. "Yabancı sermaye" vurgusu da buradan doğmuştur. Sanırım bu eleştirimize karşılık bize hemen Küba ve kapitalizme karşı direnen diğer bazı ülkelerin son uygulamaları örnek gösterilecektir. Ancak bugün yaşanılan koşullarda zorunluluktan uygulandı diye, bizim bu politikaları genel geçer kabul etmemiz ve ekonomik programımızın esas unsurları haline getirmemiz doğru değildir.

Taslakta gördüğüm diğer bir eksiklik, çağımızın ve bugün içinde yaşadığımız kapitalist dünya sisteminin tahlil edilmemesidir. Sosyalistler açısından bu eksikliği izah etmek oldukça güçtür. Acaba Kürdistan gerçeğini, onu dünyadan soyutlayarak daha mı iyi kavrayabiliriz? Bu durum bana biraz sosyalistlerin miliyetçiliğin etkisiyle "ulusal dargörüşlülük" tehlikesine doğru yol aldıklarını gösteriyor. Taslakta "Enternasyonalizm"den bahsedilmemesi (dayanışmadan bahsedilmekle birlikte) bu izlenimi güçlendiriyor. Kürt Solu'nun önemli bir kesimi son yıllarda, yani enternasyonal dayanışmaya en çok ihtiyaç duyulan koşullarda, tutarsız bir şekilde enternasyonal dayanışma aleyhine görüşler ileri sürüyor. Sanki Kürt Solu bu konuda üstüne düşeni fazlasıyla yapmış, ama dünya sosyalist hareketi hep Kürtleri yanlız bırakmış. Kuşkusuz dünya sosyalist hareketinin bu konuda eksiklikleri var, ancak esas eksikliğin bizde olduğunu da artık kabul etmemiz gerekir. Kürt Solu enternasyonalizm konusunda ne yapmış? Kürtler gidip İspanya'da ya da Filistinde mi savaşmış. Bir şey yapan varsa çıksın söylesin. Burada da karşımıza Türkiye Solu içinde çalışan Kürtler örnek verilebilir. Kuşkusuz miliyetçiliği zayıf bir ulus olan Kürtler açısından bu fedakarca bir çalışmadır. Ancak bence bu durum başkasının hesabına çalışmaktan çok, kendi hesabına çalışmak olarak kabul edilmelidir.

Kimi zaman, ulusal sınırlara çekilmek, perspektifini ulusal çitlerle sınırlamak, yurdunu daha fazla sevmek olarak lanse edilebilir. Bunu daha çok ulusal burjuvazi ve diğer miliyetçiler yapar. Fakat bu doğru değildir. Kürt halkı ve sosyalistleri evrensellikle ulusallığı, enternasyonalizmle yurtseverliği dengeli bir şekilde birleştirdiği ölçüde zaferi kazanabilir. Dünyada düşmanımızdan çok dostumuz vardır. Ve dostlarımıza kapımızı kapatmak bizim zararımızadır.

> Marksist-Leninist literatürde, komünist ya da sosyalist parti; bilimsel sosyalizm ile işçi sınıfı hareketinin birleşmesinin politik-örgütsel görünüşü olarak kabul edilir.

Sonuç olarak: Taslakta ciddi eksiklikler ve bazı yanlışlar vardır. Ancak bunların giderileceğine inanıyorum. İyi bir program tek başına devrimin ve sosyalizmin zaferini sağlamaz. Ancak iyi bir program olmadan da devrim ve sosyalizm zafere ulaşmaz.

(*)
Bazı arkadaşların programla ideolojiyi ayrı ayrı şeylermiş gibi ele aldıkları da oldu. Bunu daha çok "ideolojik birlik ile bir program temelinde birliğin ayrı ayrı şeyler" olduğunu anlatmak için kullandılar. Bu oldukça yanlış bir düşüncedir. İdeoloji, sınıfların belli bir dünya görüşüne dayandırılmış politik düşüncesidir. Program da esas olarak; genel (ya da ilkesel) ideolojik tespitleri kapsar. Buna bağlı olarak, ideolojik birlik; program ilkeleri ya da ideolojik ilkeler üzerinde anlaşmak demektir. Bir program çerçevesinde birleşmek ise, tüm ideolojik detaylarda aynı şeyleri savunmak anlamına gelmez.

Roj'da aradıklarım

Ahmet ÖNAL

Kitlelerin sosyal yaşantısı, talepleri, ruh hali ve devrimci coşkusunun yanı sıra, karşı-devrimin yönelimlerini yaşamaksızın ve gözönünde bulundurmaksızın yazı yazmak, iddiada bulunmak ya da konuşmak havanda su dövmek olur.

Gazetenin yazı kurulu: İlkesel, görüş birliği içinde davranmalı. Çalışmaya yetenekli bir bileşim olmalıdır. Gündeme hakim, kendini süratle yenileyen, siyasetin nabzını elinde tutan, örgütlülüğü hep genişleten, plan ve programla hareket edebilen bir organ.

Gazete, kolektif bir örgütleyicidir. İskeleti ete kemiğe büründüren, ona hareket yeteneği kazandıran irade ve birlikteliği sağlayan, yön gösteren, anarşiyi önleyen, politik derinliği sağlayan organdır.

Bu organ, görsel medya karşısında zayıf konumda olmasına rağmen, eldeki imkanlar itibarıyla devrimciler açısından en gözde olanıdır. Bu derece önem arz eden sosyalist gazeteyi, biz Rojcular ne kadar önemsiyoruz? Bunun yanıtını, aşağıda sıraladığımız soruların karşılığını vererek bulabiliriz.

Gazete ne kadar ideolojik bir merkez? Bu görevi yerine getirenler (yayın kurulu, yazarlar, muhabirler, temsilciler, dağıtıcılar, okurlar, teknik ve diğer servisler vs.) ne kadar işlevli? Gazetenin okurları kendilerini gazeteyle ne kadar canlandırıyor ve gazeteyi sahipleniyor? İlk dağıtıcılara, yenileri eklendi mi? Tirajına ne kadar yansıdı? Gazete daha çok hangi sosyal çevre tarafından okunuyor? Gazetede eleştirilerin kaale alınıp değerlendirildiğine dair örnekler var mı? Öncüler gazeteye ne kadar yakın? Yayın kurulu uyumlu mu? Yurtdışı büroları gazete satışları dışında ne tür katkılar sağlıyor? Yazılan yazılar ne kadar tekrar değil? Yurtta ve yurtdışında merkezler ve bürolar yetki ve görevlerinin bilincinde mi? Gazete kendi alanına dair kaç gazeteci, yazar, muhabir, teknik eleman yetiştirebildi?

Devrimci lafazanlık

Devrimci lafazanlık, olayların dönüşümünde ve şeylerin varolan durumunda objektif koşulları dikkate almaksızın, devrimci sloganların yinelenmesinden ibarettir. Gerçek temelden yoksun, harikulâde cazibeli, coşturan sloganlar bu devrimci lafazanlığın özüdür.

Bunun üstesinden gelmenin yolu, yığınlar içinde her bir katmanın istem, özellik ve anlayışlarını sabırla ve temkinle yaklaşarak veri elde etmeden veri sunmak, okuru ve tarihi zarar verir.

Bir an devrimci olan bayrak, bir sonraki anda gerici olabiliyor. Bu açıdan zamanında yazım önemlidir.

Gazetede etkili olabilmek için daha çok kitleye okutabilmek, tıpkı en iyi hatip gibi dinletebilmek gerekiyor. Okuyucuyu/dinleyiciyi bıktırmamak, sade, özenli ve atmosferini yakalayarak anlaşılabilir, özenle seçilmiş sözcüklerle ifade etmek... Parolaların seçiminde şablonlaştırmaya asla yer vermemek. Tıpkı her an, "işçiler ayaklanın burjuvaziyi devirin" gibi. Hayır... Kararlar ve kararname niteliğinde olabilen yönergeler olmadık koşullarda kulanılarak içleri boşaltılamaz. Devrimci teori, eylemle, çalışmayla, örnek kişilik ve ajitasyonla kitlelerle kaynaşarak güzelleşir, ümit olur. Her yazar, bir editör gibi düşünmelidir. Her tümce, her sözcük, her satır ve her makalenin binlerce insan tarafından okunacağı düşünülerek yazılmalı.

Gazete, dergi, broşür ve bir bildirinin fonksiyonu farklı farklıdır. Ortak olan sosyalist özdür. Ancak işleyiş ve dil itibariyle dergi propagandacı ve çözücüdür. Gazete, doğru haber ve mesaj yüklüdür. Ön bilgi ile uyarır. Dergi daha çok aydınlara hitap ederken, gazeteyi en sıradan okur-yazarın anlayabilirliği gözden kaçmamalı.

Geniş kitlelere ulaşmayı amaçlayan bir gazetede, polemik siyasal tarzda yürütülürse yararlıdır. Kişisel egoları tatmine dayalı ve gerçekten bir düşünce içermeyen, sadece yeren polemikler hiçbir siyasal yarar sağlamadığı gibi olası dayanışma ve birliktelikleri de zedeler. Bazen düzeysiz iddialara yanıt vermek gerekmediği gibi, bu tavır düzeyli bir davranışı korumak için de gereklidir.

Gazete, para kesesine, kapatmalığa, ikiyüzlülüğe, sahte tabelacılığa, kariyer hırsına değil, sosyalitleri ve emekçileri kucaklamaya çalışır. Bu nedenle gazete asla bağımsız değildir. O emekçi cephesindeki mücadelede bir mevzidir.

Kim, nasıl yazmalı?

Yazar yazı yazmaya koyulurken gözlemlediğini yazmalı. Güney Kürdistan'daki bir gelişmeyi Avrupa'daki değil, Güney'deki yazmalı. Kadın sorununu kadın, gençliğin sorunlarını gençler ve hatta işçinin sorununu işçiler ya da onlarla iç içe yaşayan yazmalıdır. Ankara'daki bir grevi İstanbul değil, Ankara'daki muhabir yazmalı. Her yazar ve muhabir etrafına duyarlı olduğunda, hiç kimsenin yakalamadığı bir sürü konuyu hem de gazetenin gündemine uygun olarak bulabilir. Avrupa'daki yazar ve muhabir için Avrupa'da çokça konunun olduğu açık. Mutlaka Kürtlerle ilgili yazmak istiyorsa Avrupa'daki Kürtlerin yaşam ve mücadelesinin yanı sıra, oradan Kürt sorununun nasıl görüldüğünün aynası olabilir.

Legal, yarı-legal gazetelerde burjuvaziyi kışkırtan sözcüklerden tümüyle olmamak koşuluyla, kaçınmak yanlış değil. Esnek davranmak reformizme delalet olmayacağı gibi, hedeften sağa savrulma olarak da algılanmamalıdır. Olanaklar elverdiğinde her tür sansürden uzak dergi ve gazeteler meşru müdafaayı esas alan bir yayın politikası güdelebilir.

Bizim gibi zorlu görevlerle yüklü gazeteler, meşruiyetlerini sağlam bir zemine oturtmayı asla ihmal etmemeli. Gazete, kendi kulvarında bir hukuk mücadelesini de yürütmek zorundadır.

Gazetenin yazı kurulu: İlkesel, görüş birliği içinde davranmalı. Çalışmaya yetenekli bir bileşim olmalıdır. Gündeme hakim, kendini süratle yenileyen, siyasetin nabzını elinde tutan, örgütlülüğü hep genişleten, plan ve programla hareket edebilen bir organ. Ancak böyle bir yazı kurulu görevlerini layıkıyla yerine getirebilir.

Gazete sadece aydınların değil, işçi ve emekçilerin makale, haber ve her türden yazıyı yazdığı düzeye erişmeli ve kazanmak istediği işçinin- emekçinin yazısına yer vermelidir. Emekçiler cephesinde her kesim, kendini ifade etmelidir.

Kürt yayıncılığının can pahasına yaratılıp yaşatılmak istendiğini izah etmeye bile gerek yok. Ancak bu fedakarlığın, harcanan maliyetin yerli yerinde kulanılması da beceri ve örgütlülük sorunuyla iç içedir. Roj, çok önemli bir gazetecilik icra etti. Ancak tutturduğu en yüksek düzeyi hep devam ettirdiği söylenemez.

Tezahür eden kimi hatalardan dolayı Roj'a küsmek olmaz. Önemlisi sabırla hatalarından arındırmak ve güzelleştirmektir. Bu nedenle eleştiri ve özeleştirisiz yaşamak geliştirici olmadığı gibi, bu silahtan kendini alıkoymak da kişinin devrimci özünü boşaltır. Tutucu kılar, kendi kendine zarar verir.

Gazetede herkesi konumuna göre konuşlandırmak elzemdir. Grup kaygılarından doğan iltimas kokmak, Roj'a uygun olmaz. Roj'un daha çok aydınlatmaya ihtiyacı olduğu gürülmüyor mu?

Sosyalist bir yayını sıradanlaşmaya düşmeden disiplinli ve militanca çalışmaksızın ve yayına hakim olmaksızın başarmak mümkün değil. Rojcuların başarmaması için bir neden yoktur. Yeter ki sorumluluklar biline...

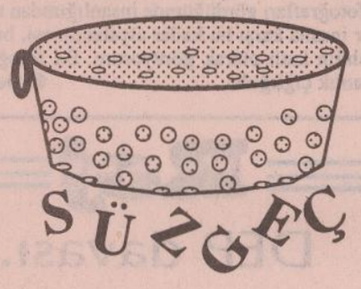

Hazırlayan: Zeynel DURU

Urfa imamları yanıldı

Bugüne kadar bekledik. Gerçekleşmesi için belki suyun toprağın iyice derinliklerine inmesi, belki de ilk ürünlerin ortaya çıkması gerekiyordur dedik ama... Bunlar oldu olmasına; ama kıyamet hala kopmadı!..

Neden mi bahsediyoruz? "Harran'a Fırat'ın suyu gelince kıyamet kopacak" beklentisinden...

Daha GAP'ın tünellerinden su akıtılmadan günlerce önce, Harran civarındaki bazı köy imamları, Muhammed'in bir hadisine dayanarak "Kıyamet, Fırat'ın suyu Harran'a değince kopacak" demişlerdi. Söylenti o kadar büyüdü ki, geçtiğimiz Nisan başlarında devlet ricali karşı taarruz başlattı. Urfa İl Müftüsü Bahattin Bildik'ten, Harran Belediye Başkanı İbrahim Özyavuz'a kadar birçok yetkili "Hadisin yanlış yorumlandığı" yolunda demeçler vermişlerdi. Hatta müftülük, bir Cuma hutbesini bu konuya ayırmış; bütün cami imamlarına "Fırat'ın bereket getireceği" vaazını vermesini emretmişti.

Her neyse. Beklenen olmadı. Harran'a Fırat'ın suyu "değdi". Hatta ilk pamuk bile hasat edildi. Devletin telaşı da boşunaymış meğer...

Devlet ricalinin müftülük eliyle hutbe düzenlemesini, hatta imamların da katıldığı "Su eğitim çalışmaları"nı gülümseyerek yad ettikten sonra, Sahih-i Müslim'de yer alan hadise dayanarak dünya insanlığına sonlarını bildiren, fakat adam akıllı yanılan Urfalı imamların şimdi ne düşündüklerini tahmin edelim.

"Ulan kitap da amma sulu işlere karışmış!" diyorlar mıdır?.. ■

Fırat suyunun ilk karpuzları da hadisi boşa çıkardı!

Bu haber değilse haber ne?..

Su aralar krediler, çıkar manevraları ve politik odaklarla sıkı ilişkiler konusunda 'Tencere dibin kara...' misali kavga yürütmekle meşgul basının bazı köşelerinde öylesine ilginç, öylesine haber değeri yüklü değinmeler çıkıyor ki... Bunlardan birini 24 Ekim'de M. Ali Birand Sabah'taki köşesinde yazdı. Birand, '32. Gün' programında Cindoruk'la yaptığı görüşmeyi analiz ettiği bu yazısının bir yerinde, DEP'lilerin parlamento dışına atılmasının Gümrük Birliği sürecinde Türkiye'yi nasıl zora düşürdüğünü anlatıyor ve ardından aynen şunları söylüyor:

"Şimdi 26 Ekim'de açıklanacağı söylenen Yargıtay kararına bel bağlamış durumdayız. Devlet el altından haberler yolluyor. Nezaket ziyareti kisvesi altında, Dışişleri Bakanlığı'ndan tutun da, devletin tepelerindekilere kadar sayısız ziyaretçi Yargıtay'a, devletin büyük çıkarlarının DEP davasının bozulmasını gerektirdiğini söylüyorlar."

Birand'dan önce, anlı-şanlı medyaya bir çift sözümüz olacak: Bu haberi nasıl atlarsınız?.. "Dışişleri Bakanlığı'ndan tutun da, devletin tepelerindekilere kadar" birçok devlet yetkilisinin Yargıtay'a başvurduğunu söylüyor Birand. Sizin haberiniz yok mu?..

Yoksa 'Hainler atıldı!' manşetlerinizi mi hatırlayıp susuyorsunuz?..

Birand'a gelince. Kim veya kimlerdir "Devletin tepelerindekiler"?.. Haber unsurlarını zaaflı sunmak yakışıyor mu size?..

· Unutmadan, meraklısı için Yargıtay yetkililerinin (Birand'ın tırnak içine alarak, naklen verdiği) yanıtını da yine aynı yazıdan aktaralım: "...Hemen tamamının aldığı yanıt da, 'Bu bizi ilgilendirmez. Bizi yasalar ilgilendirir. Bize geleceğinize yasaları değiştirin' şeklinde oluyor." ■

Bu haber değilse haber ne?.. -2-

İlginç olması bir yana, sonuçları itibariyle de çok ciddi bir başka haberi Ahmet Altan'ın Yeni Yüzyıl'daki köşesinde okuduk. Bize "Bu haber değilse, haber nedir?" dedirten ikinci olay, aldığı ceza nedeniyle Altan'a gönderilen destek mesajlarına dayanıyor. Altan, geçtiğimiz Salı günkü yazısında bu destek mesajlarına değindikten sonra şunları söylüyor:

"Erzurum milletvekili Abdülmelik Fırat da beni onurlandıran bir telgraf çekti.

'Ortaçağdan daha karanlık bir labirentten geçmekteyiz. Size reva görülen bu uygulama zulme ve haksızlığa karşı koyan her aydının başına gelen olağan bir durumdur. Onur ve haysiyetinizi belgeleyen bu karardan dolayı sizi kutluyorum. Selam ve saygılarımla.'

Telgraf bu.

Ama bu telgrafı TBMM'nin postanesinden çekmek isteyen Fırat, parlamentonun içinde birden o karanlık 'arka sokaklardan' biriyle karşılaştı. Postane, milletvekilinin telgfrafını göndermeyi redddediyordu."

Altan, Fırat'a söylenilen gerekçeyi de aktarmış; "Telgrafınızda devleti küçük düşürüyorsunuz" demiş postane memuru...

Meclis postanesi, bir milletvekilinin telgrafına sansür uyguluyor ve medyada çıt yok!

***

Yerin altından bir alkış uğultusu yükseliyor gibi... Medyayı alkışlıyor birileri... Ve bu medyaya yattıkları yerden alkış yağdıranlar elbette ki gelmiş geçmiş gazetecilerin ruhları değil. Dünyanın gördüğü ne kadar alçak varsa, onların mezarlarından yükseliyor alkış tufanı... ■

MGK'dan ilaç emri...

Gerçekten olmuş mu, olmamış mı? Bunu boşverin. Osmanlıların "Şuyû vukuundan beter" deyimini anımsayın ve gazeteden Cengiz'in aktardığı şu öyküyü okuyun.

Tarih, 1994'ün ilk günleri... Bir Kürt kentinin Sağlık Ocağı'nda görev yapan bir doktor, 1993'den kalan ve son kullanma tarihleri geçmiş olan depodaki ilaçlar hakkında Sağlık Bakanlığı'na resmi bir yazı gönderir. Yazıda, geçerliliği kalmayan bu ilaçları ne yapacaklarını sorar.

Dönem, malumunuz olduğu üzre, MGK'nın kayıtsız şartsız hakimiyet dönemi... Yazı Kürt coğrafyasından gelmişse, Sağlık Bakanlığı MGK'ya danışmadan yanıt verebilir mi hiç?

Bakanlık yazıyı MGK'ye navale eder. Kısa zamanda yanıt gelir: "Bahse konu ilaçların süresi, Milli Güvenlik Kurulu kararıyla 1 yıl daha uzatılmıştır. Bilgilerinizi rica ederim." ■

Roj

ADI : SOYADI:
ADRES :

6 aylık : 750.000 TL. / 75 DM
1 yıllık : 1.500.000 TL. / 150 DM
Nûjen Basın Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
Adıgüzel İNCESU Yapı ve Kredi Bankası AŞ. Aksaray Şubesi İstanbul TL. Hesap No: 1004470-1
Döviz (USD) Hesap No: 3003005-6
Döviz (DM) Hesap No: 3003010-6
Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sk.
Utku Apt. 18/7 Aksaray/İST.
Tel: 530 65 24 - 530 64 73 Fax: 530 65 58
Avrupa İçin: F. Gözler- Deutsche Bank / Köln
Konto: 2166791 BLZ: 37070060
Almanya İçin: K. ARAS
Herner Sparkasse
Kto: 6601546 Blz: 432 500 30

Tutsaklar ve tutsak anaları süresiz açlık grevine başladı

Ümraniye Cezaevi'nin kapatılması, Buca Cezaevi'nde bulunan yetkililer hakkında soruşturma açılması ve cezaevlerinde yaşam koşullarının düzeltilmesi için 25 Eylül'de, 23 cezaevinde başlayan dönüşümlü açlık grevi, 5 Ekim'de süresize dönüştü. Tutsak analarının İstanbul ve Ankara'da 20 Ekim'de başlattıkları açlık grevi ve eylemler sürüyor.

Haber Merkezi - Ümraniye Cezaevi'nin kapatılması, Buca katliamının sorumlularının yargılanması ve cezaevlerinde yaşam koşullarının düzeltilmesi için 23 cezaevinde 25 Eylül'de başlayan süresiz açlık grevi 5. haftasını doldururken süresiz açlık grevine dönüştü. Tutsak yakınları ise 20 Ekim günü destek açlık grevi başlattı.

Tutsak yakınları dönüşümlü açlık grevi yaparken, İstanbul ve Ankara'da anaların süresiz açlık grevi devam ediyor. Çeşitli eylemler yaparak imza kampanyası da başlatan analar, tutsakların talepleri kabul edilene kadar eylemlerini sürdüreceklerini belirtiyorlar.

İstanbul Okmeydanı Pir Sultan Abdal Canlar Derneği'nde süresiz açlık grevindeki analar; Fatma Hambayat, Naciye Ceylan, Hatayi Canpolat, Müşerref Pakkan, Fatma Alcan ve Nadire Çelik, açlık grevinde olan evlatları için mücadele ettiklerini söyleyerek, anaları kendilerine destek vermeye çağırdı. Evlatlarıyla gurur duyduklarını söyleyen analar, her zaman onların yanında olacaklarını söylediler.

Tutsak aileleri imza topluyor

Aileler, tutsaklarla dayanışma için kurulan Devrimci Tutsaklarla Dayanışma ve Mücadele Platformu (DETUDAP)'nda biraraya gelerek eylemlerini başlattılar. TİYAD Başkanı Oya Gökbayrak, DETUDAP'ın kuruluş sürecini ve son eylemlilikleri anlattı. Gökbayrak, platformun bir buçuk ay önce, Demokratik Mücadele Platformu, Haklar Özgürlükler Platformu, Yapı Sanat Evi ve DETAK'ın biraraya gelmesiyle oluştuğunu söyledi. Gökbayrak, platformun amacını şöyle özetledi: "Son dönemlerde devletin cezaevlerine yönelik saldırılarını yoğunlaştırması, kamuoyuna '5 yıldızlı otel' olarak tanıtılan Ümraniye Tabutluğu'nun açılması bizleri biraraya getirdi. Platformun kurulduğu gün Buca katliamı yaşandı."

Platformun kurulduğu günden beri çeşitli eylemlilikler gerçekleştirdiğini aktaran Gökbayrak, bu çerçevede 25 Eylül'de 23 cezevinde açlık grevi direnişi başlatıldığını, 5 Ekim'de açlık grevinin süresize dönüştüğünü belirtti. Platformdaki ailelerin 20 Ekim günü Okmeydanı Pir Sultan Abdal Canlar Derneği'nde açlık grevi başlattığını, 6 ananın ise süresiz açlık grevinde olduğunu vurgulayan Gökbayrak, "Katılım sürekli artıyor. Bu arada saldırılar da oluyor. Sarıyer Ferahevler Pir Sultan Abdal Canlar Derneği'nde açlık grevinde olan 4 aile polisin saldırısına uğradı. Ailelerden üçünü buraya aldık. Kadıköy HADEP'teki Özgür-Der'li aileler, 5'er günlük dönüşümlü açlık grevinin 4. gününde buraya geldiler.

Avcılar Pir Sultan Canlar Derneği'nde de 3 günlük dönüşümlü açlık grevi sürüyor. Ankara İHD'de13 aile, 17 Ekim'de açlık grevine başladı. Bu sayı desteklerle 25-35 arasında değişiyor" şeklinde konuştu.

Platformdaki ailelerin 20 Ekim'den beri sürdürdükleri eylemlilikler şöyle sıralanıyor:

20 Ekim'de yapılan basın açıklamasıyla Ümraniye tabutluğunun kapatılması, sevk, sürgün ve tecritlerin son bulması ve Buca katliamının sorumlularının yargılanması istenerek, imza kampanyası başlatıldı.

21 Ekim'de yaklaşık 30 aile, Kayıplar için Galatasaray'da yapılan oturma eylemine katıldı. Daha sonra İstiklal Caddesi boyunca 550 imza toplandı.

22 Ekim'de Bakırköy Özgürlük Meydanı'nda toplanan aileler, basın açıklaması yaptıktan sonra tabut yakarak eylemlerini sürdürdüler.

23 Ekim'de Üsküdar Adliyesi önünde basın açıklaması yapıldı.

24 Ekim'de Milliyet gazetesinin önünde toplanan aileler, gazetede çıkan haberleri protesto ettiler.

25 Ekim'de Boğaziçi Köprüsü'nü trafiği kesen aileleri polis çevirdi. 20 kişiyi döverek gözaltına alan polis, tutsak analarından Çeşminaz Aldoğan'ı köprü çıkışında arabadan attı. Ardından sivil bir araçtan, Aldoğan'ın yanına inen sivil polisler, Aldoğan'ı, "Seni buradan atarız, kimse duymaz" diye tehdit ettiler. Polislere şehit anası olduğunu söyleyen Aldoğan, gerekirse kendisinin de bu uğurda şehit olabileceğini söyledi. Polisler Aldoğan'ı küfür ve tehditlerle serbest bıraktı. Aldoğan'ın serbet bırakılmasıyla, sayıları 19'a düşen gözaltındakiler, Üsküdar Terörle Mücadele Şubesi'ne götürüldüler.

Ailelere destek ziyaretleri

Açlık grevindeki ailelere hemen hergün yeni aileler katılıyor. Destek amacıyla açlık grevinin yapıldığı merkezlere gelenler dönüşümlü açlık grevine girerek eyleme destek veriyor. Bu arada çeşitli sanatçılar, kurum ve kuruluşlar da gerek telefonları, gerek ziyaretleriyle ailelere destek veriyor. 25 Ekim günü Okmeydanı Pir Sultan Abdal Canlar Derneği'ndeki açlık grevindeki aileleri ziyaret eden Grup Kızılırmak ve Ferhat Tunç, türküleriyle analara desteklerini sundular.

Muhalif insanların ellerinde tek silahın açlık grevi olduğunu söyleyen Ferhat Tunç, cezaevlerindeki baskıların 12 Eylül koşullarını aratmayacak şekilde olduğunu söyledi. Anaların başlattığı açlık greviyle, tüm tutsak yakınlarını temsil ettiğini belirten Tunç, tutsakların ve yakınlarının mücadelesini desteklediğini ifade etti. Grup Kızılırmak'ın solisti İlkay Akkaya ise anaların bu direnişiyle kadınların insanlıklarını sahip çıktığını söyleyerek, "Açlık grevinde olduğunuz halde sizi böyle güleryüzlü, umutlu görmek çok güzel. Her zaman yanınızda olacağız" dedi.

65 yaşındaki Müşerref Ana'da süresiz açlık grevinde.

Tutsaklara tıbbi müdahale yok

Tutsakların baskıları protesto etmek ve gaspedilen hakların iadesi için başlattıkları açlık grevi süresize döndü. Birçok tutsak mide kanaması geçirirken, tıbbi müdahaleye izin verilmiyor. İHD Diyarbakır Şubesi ve Diyarbakır Bölge Barosu'nun oluşturduğu heyetin çabaları sonuç vermedi.

DİYARBAKIR/Roj - Elazığ ve Diyarbakır cezaevlerinde tutsaklar ve cezaevi idarecileri arasında gerginlik sürüyor. Aileler görüşmeler sırasında hakaretlere ve yoğun aramalara maruz kaldıklarını belirtirken, Elazığ Cezaevi'ndeki tutsakların, baskıları protesto etmek ve gaspedilen hakların iade edilmesi için 9 Ekim'de başlattıkları açlık grevi, 20 Ekim tarihinde süresize döndü. Açlık grevinden dolayı birçok tutsağın mide kanaması geçirdiği ve hastalara hiçbir tıbbi müdahalenin yapılmadığı bildirildi.

Tutsak ve tutsak yakınlarının başvuruları üzerine İnsan Hakları Derneği (İHD) Diyarbakır Şubesi ve Diyarbakır Bölge Barosu'ndan oluşan 4 kişilik heyetin, Elazığ Cezaevi'ne giderek, cezaevi idaresiyle yaptıkları görüşmelerden de bir sonuç alınamadı.

Elazığ ve Diyarbakır cezaevlerindeki son gelişmelerle ilgili İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran aileler, cezaevine girişte gardiyan ve askerler tarafından yoğun hakarete maruz kaldıklarını, yoğun aramalar yapıldığını, götürülen yiyeceklerin kullanılamaz hale getirildiğini, birçok yiyeceğin gerekçe gösterilmeden içeri alınmadığını, görüşlerin denetim altında ve süresi gittikçe kısaltılarak yapıldığını aktardılar.

Aileler, açlık grevinin başlamasından bir gün önce, 8 Ekim günü gardiyan, asker, cezaevi müdürü ve diğer cezaevi personeli tarafından cop ve kalaslarla kendilerine saldırıldığını belirterek, tutsaklara götürülen eşyalara el konulduğunu anlattılar.

Tutsak aileleri, 12 Ekim günü Diyarbakır DGM'ye çıkan tutsaklardan Haydar Tekin ve Çetin Baltaş'ın mahkeme salonunda dövüldüklerini aktardılar.

Aileler, açlık grevindeki tutsakların bir çoğunun mide kanaması geçirdiğini, ancak hiçbir tıbbi müdahalenin yapılmadığını belirterek, içeriye ilaç verilmediğini aktardılar. Ailelerin İHD Diyarbakır Şubesi'ne ilettikleri, mide kanaması geçiren ve görüşe çıkamayacak durumda olan tutsakların isimleri şöyle sıralanıyor:

Yavuz Güzel, Faruk Alkalkan, Felemez Albay, Muhterem Ayato, Haydar Tekin, Sıracettin Yüksekbağ, Yavuz Ekinci, Mehmet Akdoğan, Abdürrakip Yüksekbağ, Seyfettin Bilici, Abdülmecit Yüksekbağ ile soyadları öğrenilemeyen Gıysettin ve Cabbar.

Aileler, 20 Ekim tarihinde süresiz açlık grevine giren 29 kişiye saldırıldığını, bu arada durumu ağırlaşan Turan Özdemir'in açlık grevinden çıkarıldığını söylediler. Havalandırmada bulunan tutsaklara taşla saldırıldığını aktaran aileler, burada Sıracettin Yüksekbağ'ın yaralandığını belirtti. Koğuşlardaki kalorifer peteklerinin söküldüğünü de anlatan aileler, tüm yedek giyeceklere el konulduğunu söylediler.

Anlaşma sağlanamadı

Diyarbakır Bölge Barosu Başkanı Av. Hüseyin Tayfun, Av. Mesut Beştaş, Av.Sedat Çınar ve İHD Şube Başkanı Av. Mahmut Şakar'dan oluşan heyet, 9 Ekim'de Elazığ'a giderek, cezaevi yönetimi ve tutsaklar arasında bir görüşme yaptı. Heyet, bu görüşmeden bir sonuç alınamadığını bildirdi.

İHD Genel Merkezi'nin Adalet Bakanlığı'na yaptığı başvuru sonucu incelemelerini gerçekleştiren heyet, hazırladıkları raporla yaşadıklarını kamuoyuna aktardı. Cezaevi yöneticileri ve tutsaklarla yapılan müzakere boyunca biri genel, diğeri Elazığ Cezaevi'ne özgü olmak üzere iki olgunun sonuç almayı engellediğine dikkat çekilen raporda, birinci olgunun hükümette meydana gelen değişimin, ikinci olgunun ise Elazığ Cezaevi idareci ve personelinin "özgün" tutumları olduğu belirtildi. Raporda şöyle denildi: "Görüşme boyunca iki müdürün de sürekli gerilimi arttıran, avukat ve tutuklularla konu dışı polemiğe giren, provakatif tavırları görüşmeyi giderek zorlaştırıyor, tutukluların idareye olan ve görüşmede ifade edilen güvensizliklerini haklı çıkarıyordu. Öyle ki başsavcı bile, polemiğe girmemesi ve kendi sözünü kesmemesi için I. Müdürü uyarmak zorunda kaldı. Tutukluların talepleri görüşülmeye başlanır başlanmaz idarecilerin Başavcıdan önce, mevcut durumdan öte bir değişiklik yapmanın mümkün olmadığını söylemeleri, aslında görüşmenin daha başından olumsuz sonuçlanacağını ortaya çıkarmıştı. Fakat bizler, açlık grevinin anlaşmayla sonuçlanması yönünde ısrarlı çabamızı sonuna kadar sürdürdük."

Önceki anlaşmanın kabul edilmesi yönünde Başsavcı ve idarecilerin getirmiş olduğu teklifin, daha evvel idare tarafından uyulmadığı gerekçesiyle tutsaklarca reddedildiği belirtilen raporda, tutsakların 55 maddeden oluşan yeni talepleri tartışmak istedikleri, ancak müzakerelerin sık sık idreciler tarafından kesilmesi ve somut hiçbir adımın atılmaması üzerine görüşmelere son verildiği kaydedildi.

Diyarbakır büromuza baskın

Gazetemiz Roj'un Diyarbakır bürosu 23 Ekim günü Diyarbakır Terörle Mücadele Şubesi Basın Masası ekiplerince basıldı. Basın masası ekipleri büroda bulunan çok sayıda gazete ve dergiye el koydu.

DUG'dan çağrı

Devrimci Ulusal Gençlik (DUG) tarafından İzmir ve Manisa'da bildiri dağıtıldı. İzmir Ege ve Dokuz Eylül Üniversiteleri ile Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nde de dağıtılan bildirilerde, "Eğitim kurumları TC'nin ırkçı-şoven, asimilasyoncu, resmi ideolojisini kitlelere uluştırmada kullandığı araçlar haline gelmiştir, getirilmiştir. Bu bilinçle, kurumların bu yönünü teşhir edip, diğer yandan da Devrimci-Demokrat, Sosyalist eğitim emekçileriyle işbirliğine giderek bu oyunu bozmaya çalışacağız" denildi.

Adana'da operasyon

Adana Emniyet Müdürlüğü'nün kapatılan Medya Güneşi gazetesi okurlarına yönelik operasyonları sürüyor. Çayan Alp isimli kişi amcasıyla birlikte gözaltına alındı. 19 Ekim günü misafir olarak bulunduğu amcasının evini basan polisler, Alp'i ve amcasını gözaltına aldılar. Aynı gece ismi öğrenilemeyen bir başka Medya Güneşi okurunun daha gözaltına alındığı bildirildi. Çayan Alp'in amcası serbest bırakılırken, Alp'in 21 Ekim günü uçakla İstanbul'a gönderildiği öğrenildi.

Ronahi yine toplatıldı

Ronahi gazetesinin 23. sayısı da, bugüne kadar yayınlanan diğer sayıları gibi toplatıldı. Ronahi gazetesi, 23. sayısında yayınlanan "Aksoy da düşünce suçlusu", "CHP yine döndü" haberleri ile "Devlet, biz ve Türkler", "Emperyalizm: Kepçe kazan oyunu" ve "Ben gencim" başlıklı yazılarda bölücülük propagandası yaptığı iddiasıyla İstnbul 5 No'lu DGM tarafından toplatıldı. Ronahi Gazetesi sahibi Burhan Erdem yaptığı açıklamada, "Pazar günleri satışa sunulan gazetemiz iki haftadır cumartesi günleri matbaadan çıkar çıkmaz toplatılıyor. 23 sayıdır firesiz toplatılan gazetemiz Ronahi ile tüm devrimci, demokrat, yurtsever ve sosyalist basın üzerindeki baskıları kınıyor ve kamuoyunu duyarlı olmaya çağırıyoruz" dedi.

TMMOB: Diyarbakır çürük yapı dolu'

DİYARBAKIR/Roj- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Diyarbakır İl Koordinasyon Kurulu, geçen hafta Diyarbakar'daki düzensiz yapılaşmalarla ilgili bir basın açıklaması yaptı. Göçler nedeniyle Diyarbakır nüfusunun önceki yıllara göre birkaç kat daha büyüdüğüne dikkat çekilen açıklamada, şehrin artan nüfusla beraber çok katlı, sağlıksız ve çürük yapılarla dolu büyük bir köy haline geldiği belirtildi. Diyarbakır'ın bu hale gelmesinin yerel yönetimin ilgisizliği ve hükümetin izlediği yanlış politikalardan kaynaklandığı kaydedilen açıklamada, şöyle denildi:"Binalar hiçbir şekilde denetlenmediği dönemlerde, TMMOB'a bağlı inşaat Mühendisleri Odası ve Mimarlar Odası yetersiz imkanlarına rağmen denetleme faaliyetlerini sürdürmüş, binalarda bulunan teknik kusurlarla ilgili raporları belediye başkanlığına iletmiştir. Ancak çok sayıda insanın can ve mal emniyeti açısından çok önemli olan bu konuda, gözle görülür hiçbir önlem alınmamıştır. Odalarımızın benzer faaliyetleri halen devam etmektedir.

Yeni dönem belediye yönetiminin göreve başladığı aylarda kısa süren bir belediye ve TMMOB üyelerinin komisyon çalışması sırasında benzer durumda bulunan bina üzerinde yeterli donanım bulunmadığı için sadece gözle yapılan incelemelerde bazı binaların dayanıklılık açısından önemli kusurları bulunduğu tesbit edilmiştir. Ayrıca konuya verdiğimiz önem nedeniyle hazırlanan bir dosya Diyarbakır valiliğine sunulmuştur. Mevcut raporlara rağmen hiçbir önlem alınmaması, bu tür binalarda oturan insanların can ve mallarına kastetmektir. Diyarbakır'da orta şiddetteki bir depreme dahi dayanamayacak birçok bina var."

Sağlam rapor talebi

Son günlerde bazı belediye yetkililerinin, dayanıklılığı şüpheli binalar için mühendis ve mimarlardan sağlam raporu talebinde bulunduğunun öğrenildiği belirtilen açıklamada, bazı meslektaşlarının bu tür raporlar düzenleyip imzaladıklarının duyulduğuna dikkat çekildi. Diyarbakır valiliği, belediye yetkilileri ve tüm mimar mühendislerin bu konuda duyarlı olmaya çağrıldığı açıklama şöyle devam ediyor: "Gerekli tesbit ve onarım projelendirmesi yapılmadan meslektaşlarımız tarafından baştan savma bir şekilde düzenlenen bu tür raporlar, binaların gerçek durumunu yansıtamaz. Bu tür raporları sadece ilgili belediye yetkililerini ileride doğacak olumsuzluklar karşısında sorumluluktan kurtarmak amacıyla istenmektedir. Hiçbir mimar veya mühendisin insan hayatını hiçe sayan bu tür sorumsuzluğu kabul edemez. Halkımızın can ve mal emniyetini ve meslek onurumuzu korumak amacıyla, mesleki kurallara ve teknik zorunluluklara dayanmadan denetim dışında kalmaya çalışan meslektaşlarımıza karşı kararlı bir biçimde yasal yollara başvuracağız ve kimseye müsamahakar davranmayacağız."

Diyarbakır'da orta şiddetteki bir depreme dahi dayanamayacak birçok bina var.

Bilgin, tanıklara rağmen kaybedildi

Haber Merkezi - Gözaltında kayıpları duyurmak ve sorumlularının yargı önüne çıkarılması için başlatılan eylemler 23. haftasını doldurdu. Her Cumartesi Galatasaray'da toplanan eylemciler, son 6 haftadır kayıpları tanıtıyor. Geçtiğimiz hafta, 12 Eylül 1994'de Ankara'da gözaltına alınan ve hala kendisinden haber alınamayan Kenan Bilgin tanıtıldı.

1959 Tunceli doğumlu Bilgin, 20 yaşında 5 yıl süren cezaevi ve sürgün yaşamıyla tanışıyor. Ankara'da yaşamını sürdüren Bilgin, burada bir kez daha gözaltına alınıyor ve "Bu kez de sağ kurtuldun, bir daha ki sefere seni yaşatmayacağız" tehdidiyle serbest bırakılıyor.

12 Eylül 1994'te Dikmen'de otobüs durağında gözaltına alınan Bilgin, aynı süreçte gözaltına alınan diğer dokuz kişi 15 gün sonra mahkemeye çıkarıldıklarında aralarında yoktu. Aynı dönemde gözaltında olan Ankara Barosu avukatlarından Murat Demir ve pekçok kişinin tanıklığına rağmen, Bilgin'in gözaltında olduğu kabul edilmedi.

Bilgin'in gözaltında tutulduğu hücresinden, "Benim adım Kenan Bilgin, 22 gündür buradayım, beni kaybedecekler" diye seslenişi yankı bulmadı. Yakınlarının ve avukatlarının başvurusu üzerine, insan hakları örgütleri, uluslararası sendikalar ve dernekler açıklamalar yaparak Türkiye'den Bilgin'i istediler.

Yapılan bütün resmi girişimlere, tanıklara, çağrılara ve etkinliklere rağmen yanıt alınamadı, Bilgin kayıp listesine eklendi.

Yakınları tarafından Uluslararası İnsan Hakları Mahkemesi'ne sunulan dosya da, TBMM'deki soru önergesi de değerlendirilmek üzere sıra bekliyor.

Bütün resmi girişimlere, tanıklara, çağrılara ve etkinliklere rağmen Bilgin'den yanıt alınamadı.

Sosyalist basına saldırılar bitmiyor

ADANA/Roj- Adana'da temsilcilikleri bulunan sosyalist basın, Adana emniyetinin yoğun baskı ve terörüne karşı direniyor.

Adana polisinin sosyalist basına yönelik baskıları artarak sürüyor. Keyfi olarak büroları basan, dağıtan, yüzlerce yayına el koyan, okur, muhabir ve temsilcileri gözaltına alan, kaba dayak ve işkenceden geçiren polis, artık farklı yöntemler geliştiriyor.

Sadece gazetemiz Roj, 5 ayda yaklaşık 30-40 kez basıldı. Yüzlerce yayınımıza bir tutanak verilmeden el konuldu. Büromuza gelen misafir ve okurlarımız defalarca gözaltına alındı, tehdit edildi, çeşitli hakaret ve küfürlere maruz kaldı. Büro çalışanlarımız defalarca gözaltına alındı, temsilci ve muhabirlerimiz kaba dayaktan geçirilip, evleri basıldı. Bu ve buna benzer uygulamalar diğer soyalist basın için de geçerli. Adana'da büroları bulunan Alınteri, Atılım, Barikat, Kurtuluş, Kızıl Bayrak, Roj, Odak, Özgür Halk, Partizan Sesi ve Sterka Rızgari dergi ve gazetelerinin temsilcilikleri bu baskılardan nasibini fazlasıyla aldı. Adana emniyeti, bu baskıların yanısıra, farklı yöntemler de geliştiriyor. Önce mali denetim adı altında tüm basına geniş çaplı bir operasyon düzenlendi.

Ardından sosyalist basının kullandığı basın tanıtım kartlarının 'yasalara uygun olmadığı' gerekçesiyle, birçok muhabir savcılığa verildi. İlk cezayı Kurtuluş gazetesi muhabiri Bülent Ecevit aldı. Taşıdığı basın tanıtım kartı nedeniyle üç ay hapis cezası alan Ecevit'in cezası daha sonra para cezasına çevrildi.

Baskılar bununla da sınırlı değil. Polisin geliştirdiği yöntemler arasında, gazeteye kargoda el koymak ve daha sonra savcılığa sevk etmek de var. Kargoda gazeteye el koyma basına yansımıştı, ancak son gelişmeler biraz daha düşündürücü. 23 Ekim günü kargodaki gazeteyi almaya giden Atılım gazetesi Adana temsilcisi Hüseyin Çapartaş, takip edilerek gözaltına alındı. Kargoyla birlikte emniyete götürülen Çapartaş, ertesi gün savcılığa çıkartılarak serbest bırakıldı. Savcılığa çıkartılma sebebi ise 'toplatılmış yayınların dağıtımı'.

Başka bir olay da Adana Kızılbayrak bürosunda yaşandı. Yaklaşık iki ay önce Kızılbayrak'ın özel eki olan afiş çalışmalarını yürütürken, gözaltına alınan Kızılbayrak Adana temilcisi Hıdır Çelik ile aynı gazetenin çalışanı Serpil Gül çıkarıldığı mahkemece serbest bırakılmıştı. Daha sonra tutuksuz devam eden mahkeme, her iki gazeteciyi 10'ar ay hapis ve 75 milyon lira para cezasına çarptırdı. Söz konusu cezanın mahkemece 'Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber ya hiçbirimiz' ibareli afişlerin, 'İdeolojik ve siyasi amaçlı' oldukları gerekçesiyle verildiği öğrenildi.

Fransa, Cezayir dehşetiyle yine yüz yüze

Cezayir'i Fransa'dan Bin Bella koparmıştı. Fransa göz diktiği Cezayir'den hala belasını buluyor. Fransa'daki bir yargısız infaz, sadece İslamcı militanların Fransız devletine savaş açmasına neden olmakla kalmayıp, aynı zamanda Fransa'daki sağcı iktidarın halk tarafından ciddi bir şekilde sorgulanmasına da neden oluyor.

St. Michael Metro İstasyonu'na bırakılan bombadan 16'sı ağır 30 kişi yaralanmıştı.

Dış Haberler- Geçen yaz çeşitli bombalama eylemleriyle Fransa'yı kana buladığı iddia edilen Cezayir asıllı Halid Kelkal, 29 Eylül gecesi polis tarafından öldürüldü. Polis, iki gündür Lyon kentinin Batı'sındaki tepelerde Halid'in peşinde olduğunu söylüyor ve onun kendilerine ateş açtığı için onu öldürdüğünü iddia ediyordu.

Fransız TFI televizyon kanalında konuşan bir polis yetkilisi ise "Fransa'nın en çok aranan teröristi öldürüldü" dedi. Olay yerinde TV kameraları karşısında konuşan yetkili, "Kelkal'ın çatışmada kullandığı 7.65 mm çapındaki tabanca, teröristin kaldığı kampta bulunan kartuşlara uyuyor" dedi. Kelkal, Fransa'nın en büyük ikinci kenti Lyon'un göçmen mahallesi Vaux-en-Velin'de yaşıyordu.

İnfazdan iki gün önce Lyon yakınlarında üç kişi gözaltına alınmış ve polisin iddiasına göre 24 yaşındaki Kelkal, bu operasyondan kaçmayı başarmıştı. Kelkal'ın peşine, 800 polis ve jandarma düşmüştü.

Yargısız infaz

Ancak Kelkal'ın bu şekilde infaz edilmesi Fransa'yı ikiye böldü. Fransız polisi, operasyonu, radikal dinci terörle mücadelede "zafer" olarak nitelerken, istihbarat yetkilileri ve bazı polis kaynakları, Kelkal'ın haksız yere öldürüldüğünü savunuyorlar.

Bir iddiaya göre, Ağustos ayında Paris metrosunda bulunan bir bomba üzerinde Halid Kelkal'ın parmak izleri tesbit edilmişti.

Buradan kalkarak Temmuz ayında Paris Metrosu'na düzenlenen ve yedi kişinin ölümüne neden olan kanlı saldırıdan da Kelkal sorumlu tutulmuştu. Oysa asıl eylem üzerine Kelkal hakkında hiçbir kanıt yoktu.

Paris metrosuna düzenlenen kanlı saldırının, bu iş için özel olarak ülke dışından gelmiş bir komando tarafından gerçekleştirildiğine kesin gözüyle bakan bir polis kaynağı, "O hiç ülke dışına çıkmamıştı. Kuşkusuz tehlikeli biriydi, ancak hiçbir zaman büyük bir militan değildi. O sadece yanlış alanda oynayan bir suçluydu" diye konuştu.

İstihbarat yetkilileri, bu saldırıda kullanılan yöntemle Cezayirli militanların başvurduğu yöntem arasında farklılıklar bulunduğuna da dikkat çekiyorlar. Fransa İçişleri Bakanı Jean-Lous Debre'nin bu konuda yaptığı açıklama da dikkat çekici. Debre, Lyon'da düzenlenen operasyon sonucu öldürülen 24 yaşındaki Halid Kelkal'ın, metro saldırısıyla ve Cezayirli bir dini liderin öldürülmesiyle "ilgili olduğu hissini taşıdığını" ifade etti. Yani sadece "hissediyor" yoksa ne kanıt var ne de başka bir şey.

Protestolar oldu

Bu arada, Halid Kelkal'ın ölü ele geçirilmesinin ardından protestolar gerçekleştirildi. Özellikle Lyon sokaklarında göstericiler polisle çatıştı. Polise taş ve molotof kokteyli atan göstericiler, 23 otomobili de ateşe verdiler.

Polis, bunun üzerine Halid Kelkal'ın ölü ele geçirildiği ve 3 Cezayir asıllı kişinin gözaltına alındığı Vaulx-en-Velin mahallesini sıkı denetim altına aldı.

Daha sonra cıvar mahallelere de sıçrayan gösterilerde 12 otomobil daha ateşe verilirken göstericilerden ikisi gözaltına alındı.

Fransa'ya savaş açıldı

Cezayir'de faaliyetlerde bulunan ve iktidara aday olan İslami Selamet Cephesi'nin (FIS) bir kolu olduğu iddia edilen Silahlı İslami Grup (GIA) adlı radikal dinci örgüt Fransa'ya savaş açtı.

GIA, 1994 yılından bu yana Paris'te gerçekleştirilen bombalı eylemlerin tümünün sorumluluğunu üstlendi ve bu eylemlerin İslamın "Fransa'yı fethedene kadar devam edeceğini" açıkladı.

GIA'nın lideri Emir Ebu Abdurrahman Emin imzasını taşıyan bir bildiri geçen hafta Batılı haber ajanslarına fax ile ulaştı.

Bu bildiride "Tüm gücümüz ve onurumuzla sanki bir cihad savaşındaymış gibi özellikle Fransa'nın kalbi Paris'te savaşımızı sürdüreceğiz" denildi.

Chirac İslama davet edilmiş

Bildiride Fransa Devlet Başkanının İslama sığınmasını istediklerini, ancak bunun Fransızların yaşamları pahasına reddedildiği de belirtiliyordu.

Sözkonusu bildiride, "Biz Fransa'yı 1993 yılında Cezayir'den çıkması için uyarmıştık ve bu yüzden Fransa'ya karşı olan tüm saldırılarda sorumluluk alıyoruz" denildi.

Geçen yıl Ağustos ayında, Fransa konsolosluğundaki iki görevliyi ve Cezayir'in Ain Allah adındaki metrosunda üç polisi öldüren GIA, aralık ayında da Air France'a ait bir uçağı kaçırmıştı. GIA, uçaktaki yolcuların en az dördünün kurtarma operasyonunda öldürüldüğünü, ama Fransız devletinin bunu sakladığını belirtiyor.

GIA, istediği herkesi her yerde ve her zaman hedef alabileceklerini ve bunun ne zaman, nasıl açıklanacağını da örgütün kendisinin karar vereceğini ifade etti.

Eyfel Kulesi bombalanacak

Ancak daha önceden deklare edilen bir hedef ise Fransa'nın sembolü durumundaki Eyfel Kulesi oldu. Cezayirli radikal dinci GIA bir başka bildiride Eyfel Kulesi'ni bombalayacaklarını açıkladılar. Bu eylemi başarıp başaramayacakları elbette kuşkulu ama Paris'in ve dolayısıyle Fransa'nın önemli bir turizm gelirinin kaynağı bu açıklamadan etkileneceğinden kuşku yok. Turistlerin bundan böyle Eyfel Kulesi'ne eskisi kadar rağbet etmeyeceği ve bu nedenle Fransızların önemli bir gelirden olacağı bekleniyor.

Asıl sorun Cezayir'de

GIA'nın tehditleri elbette önemli. Ancak Fransa'nın Cezayir konusundaki asıl muhatabı FIS.

Cezayir İslami Selamet Cephesi, Cezayir'deki son seçimleri kazanmış, ancak iktidara gelmesi ordu tarafından engellenmiş bir siyasi hareket. Bu yüzden, son dört yıldır Cezayir'de bir iç savaş yaşanıyor.

Cezayir'deki iç karışıklıklara son verebilmek amacıyla 16 Kasım'da devlet başkanlığı seçimleri yapılacak.

Ülkedeki mevcut yönetimin muhalefet ile hiçbir görüşme ve uzlaşma olmaksızın yapmaya kalktığı bu seçimleri, Fransa destekleme kararı aldı.

Dahası Fransa, mevcut yönetim ile ilişkilerini sürdürmekte de kararlı gözüyor.

FIS tüm bu ilişkilere karşı çıkıyor. Fransa'nın bu desteğinin Cezayir halkına düşmanca bir davranış anlamına geldiğini defalarca belirtmiş bulunuyor. FIS daha önce Chirac'ın Cezayir devlet başkanı Zerval ile görüşmesini istememişti. Önce Chirac bu teklifi reddetmişti, ancak Chirac son anda Zerval ile New York'ta BM törenleri sırasında yapacağı görüşmeyi iptal etti.

Soysal Cezayir'e danışman

Cezayir'deki iç savaşın bir zaman sonra Türkiye'ye de sıçraması ihtimali var. Cezayirli bazı İslamcı militanların eğitim görmek üzere Türkiye'ye geldiği biliniyor. Öte yandan Cezayir'in mevcut iktidarı da Mümtaz Sosyal'ı anayasa danışmanlığına getirmiş bulunuyor. Cezayir'deki iç savaşın her iki tarafının da böylece Türkiye'de muhatapları oldu. Bunların bir gün şu ya da bu şekilde çatışması beklenebilir.

Halid Kelkal'ın peşine 800 polis ve jandarma düşmüştü.

GIA'nın eylemleri:

25 Temmuz: Saint Michel istasyonunda patlama; 8 ölü, 86 yaralı
17 Ağustos: Friedland caddesinde patlama; 17 yaralı
3 Eylül: Blud Richard-Leonir'da bombalama; 4 yaralı
4 Eylül: Place Charles Vallin'de patlama; ölü ya da yaralı yok
6 Ekim: İtalya caddesinde şiddetli patlama; 13 yaralı
8 Ekim: Paris'in Batı'sındaki demiryolunda patlama; ölü ya da yaralı yok.

CEZAYİR

Yüzölçümü: 2.4 milyon kilometrekare.
Nüfusu: 31 milyon kişi.
Etnik yapısı: Yüzde 75'i Arap, yüzde 25'i Berberi.
Resmi dili: Arapça (Fransızca yaygın).
Başkent: Cezayir.
Başlıca şehirleri: Cezayir, Oran, Annaba, Constantine, Batna, Blida, Setif.

Cezayir'de uzlaşma arayışları oldu ama...

Dünyanın en kanlı iç savaşlarından birini yaşayan Cezayir'de uzlaşma arayışları sürüyor. Devlet başkanı Liamine Zerval önümüzdeki dönemde serbest seçimlerin yapılmasının koşullarını oluşturmaya çalışıyor. Ancak, ülkede akan kanın durma eğilimi, en azından şimdilik pek görünmüyor.

Cezayir Devlet Başkanı Liamine Zerval, yazın Mısır'a yaptığı üç günlük ziyarette ülkede akan kanı durdurma arayışını sürdürdü.

Cezayir Devlet Başkanı, yurtdışına yaptığı bu ilk ziyaret sırasında Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek ile görüşürken, görüşmenin Cezayir'deki bir uzlaşma projesine yönelik olabileceği belirtiliyordu. Cezayir'de hükümetin, kapatılan İslami Selamet Cephesi (FIS) ile yakında pazarlığa oturmayı kabul edeceğine ilişkin haberler, son zamanlarda gazetelerde daha geniş yer tutmaya başladı. Cezayir'de yayınlanan Liberte gazetesi, üç yıldır süren sorunla ilgili olarak hükümetle FIS liderleri arasında yapılan görüşmelerde "pazarlık aşamasına" gelindiğini belirtti.

Haberde, FIS liderleri Abbasi Medeni ile Abdülkadir Haçani'nin Cezayir'in bağımsızlık günü olan 5 Temmuz'dan önce serbest bırakılabilecekleri ileri sürüldü.

Cezayir'in güneyindeki kamplarda tutulan islamcı militanların da serbest bırakılabileceğini belirten gazete, Medeni ile birlikte 1992'de 12 yıl hapis cezasına çarptırılan FIS'ın en radikal lideri Ali Belhac'ın serbest bırakılıp bırakılmayacağı konusunda yorum yapmadı.

Devlet Başkanı Liamine Zerval'ın güvenlik danışmanı olan General Muhammed Betçine'nin, Medeni ile görüşmelerde bulunduğu haberleri ile ilgili olarak hükümetten henüz bir açıklama yapılmadı. Ancak, basının özellikle güvenlik konularında sıkı biçimde kontrol altında tutulduğu Cezayir'de, haberin basında geniş yer almasına izin verilmesi, bir doğrulama biçimi olarak değerlendiriliyor.

Ama tüm bu uzlaşma çabaları bir sonuç vermediği halde, şimdi 16 Kasım'da devlet başkanlığı seçimlerine gidiliyor. Dahası FIS ve diğer muhalif kesimler bu seçimleri boykot etme kararı aldıklarını açıkladılar.

Quebec'in ayrılması için referandum Ekim ayında

Kanada'da diğerlerinden farklı olarak Fransızca konuşanların oluşturduğu Quebec eyaletinin ayrılma için Ekim ayında yapmayı planladığı referandum üzerine tartışmalar büyüyor.

Dış Haberler- Kanada'nın Fransız kökenli vatandaşlarının yaşadığı Quebec bölgesinin Kanada'dan ayrılması ile ilgili referandum 30 Ekim günü yapılıyor.

Quebec Başbakanı Jacques Parizeau, Haziran ayında yapılması beklenen referandumun sonbahara ertelendiğini daha önce bildirmişti. Erteleme kararına, Quebec'in ayrılmasını savunan Parti Quebecois içindeki görüş ayrılıkları ve ayrılmaya verilen desteğin düşmesi neden oldu.

Parizeau'nun geçen Eylül ayında beş yıllık süre için başbakanlığa seçildiğinde verdiği, referandumu 1995 içinde gerçekleştirme sözünü tutamayabileceği belirtiliyordu.

Ayrılmaya verilen desteğin yüzde 50-54'ten yüzde 45'ler düzeyine düşmesi, ayrılma için başlatılacak kampanyaya başlanmasını geciktiriyor.

Parti Quebecois içinde de Parizeau ile Bloc Quebecois ittifakının diğer lideri Lucien Bouchard arasında referandumun zamanı ve konunun ortaya konuluşu konusunda fikir ayrılıkları bulunuyor.

Parizeau, referandumun sonbaharda yapılması konusunda ısrar ederken, Bouchard, referandumdan ayrılma kararının çıkacağı, buna uygun bir ortamda yapılması gerektiğini belirtiyor. Referandumda sorulacak sorunun yumuşatılmasını da öneren Bouchard, bağımsızlık ilanından sonra Kanada ile Quebec arasında oluşturulacak sistem için, AB'dekine benzer bir ticari işbirliğinin vurgulanmasını istiyor.

1980 yılında yapılan referandumda, Quebec'in Kanada'dan ayrılması, seçmenlerin yüzde 60'ının oylarıyla reddedilmişti.

Kanada'da Fransızca konuşan bir eyalet olan Quebec'in durumu, seçimlerle ayrılma konusunda bir örnek teşkil edebileceği nedeniyle özel bir önem arzediyor.

Quebec'in ayrılması için referandumda yüzde 50'yi aşan bir oy oranının her şeye yetip yetmeyeceği Kanadalı parlamenterlerce tartışılmaya başlandı.

Parlamento, 30 Ekim günü yapılması planlanan referandum hakkında, ayrılma yanlısı parlamenterle federal yapıyı korumaktan yana olan parlamenterlerin sert tartışmalarına sahne oluyor.

Kanada'nın Liberal Başbakanı Jean Cheritien, Quebec lideri Lucien Bouchard'a "Hem boşanmak istiyorsunuz hem de boşandıktan sonra iki sevgili gibi yaşayalım diyorsunuz" diyerek Quebec'in Kanada'dan ayrıldıktan sonra Kanada ile AB benzeri bir ilişkiye girmesine karşı çıkıyor.

Quebeclilerin bu teklifini, Kanada'nın bütünlüğünü korunmasından yana olanlar bir tuzak olarak değerlendiriyorlar. Çünkü böyle bir teklifin şimdiden kabul edilmesi, referandumdan çıkabilecek olası bir ayrılma kararının şimdiden kabul edilmesi anlamına gelecek.

Quebecliler ise, bu durumda parlamentoda referandum sonuçlarına saygılı davranılıp davranılmayacağının anlaşılması için bir oylamaya gidilmesini istiyorlar.

Başbakan böyle bir oylamaya karşı çıkıyor ama Quebeclilerin yüzde 51'nin Kanada'dan ayrılma yönünde oy verirse bu durumu ilk tanıyan kişinin kendisi olacağını söylüyor. Ancak Kanada parlamentosunda bu görüşlere katılmayan pekçok parlamenter bulunuyor.

Kanada

Başkent: Ottawa
Yüzölçümü: 9. 970. 610 kilometrekare (Dünyanın ikinci büyük ülkesi).
Nüfusu: 26 milyon kişi.

Parlamenter demokrasi ile yönetilen ülke, İngiliz Milletler Topluluğu'na hala üyedir. Yani ülkenin devlet başkanı sıfatı Büyük Britanya Krallığı'na aittir. Devlet Başkanı Kraliçe II. Elizabeth, iktidarını atadığı bir genel vali ile yürütür. Ancak bu ilişkiler tüm diğer İngiliz Milletler Topluluğu üyelerinde olduğu gibi,1982'den beri daha sembolik hale gelmiştir. Ülkedeki iktidarın asıl sahibi seçimlerle gelen Başbakandır.

Genel Valiliğe altı yıl için Başbakanın önerdiği adayı Kraliçe atar. Genel Vali bir devlet başkanının görevlerini yerine getirir.

104 kişiden oluşan Senato üyelerini başbakanın önerdiği kişilerden genel vali atar. 282 kişiden oluşan Avam Kamarası ise seçimlerle işbaşına gelir. Ülkenin siyasi hayatına Liberal Parti, İlerici Muhafazar Parti ve Yeni Demokratik Parti hakimdir. Bağımsızlık yanlısı Quebec Partisi ise Quebec bölgesinde güçlüdür. Ülke 10 eyalete bölünmüş durumdadır. Kanada, zengin maden potansiyeli ve geniş cografyası ile dünyanın en gelişmiş 7 ülkesi arasındadır. Zaman zaman toplanıp dünya siyasetini yönlendirmeye çalışan G-7 üyesi bir devlettir. Ekonomik alanda ABD ile NAFTA'yı oluşturmakla birlikte, özellikle Liberal Parti iktidarlarında bağımsız kişilikli bir politika izlemeye çalışmaktadır.

Örneğin ABD'ye rağmen Küba'ya ambargoya karşı çıkan ve iki yıldır da ambargoyu kaldıran bir devlet olarak dünya politikasında dikkatleri üzerine çekmiştir.

Quebec

Quebec Kanada'nın en büyük eyaleti. Eyaletin nüfusu 7 milyon. Bu nüfus Ontario eyaletinden sonra Kanada'nın ikinci büyük nüfusu anlamına geliyor.

Quebec, tarihinde üç kez Fransa, yedi kez ise İngiltere tarafından işgal edilmiş.

Quebec, Ontario'dan sonra ülkenin sanayi üretimi, petrol rafinerileri, tekstil, mobilyacılık, çelik, kimya , kağıt ve gıda sanayii açısından Kanada'nın en zengin bölgesi.

Quebec, Kanada'daki en büyük hidroelektrik santraline de sahip.

Bölgede yaşayan insanların yüzde 82'si Fransızcayı anadilleri olarak tanımlarken, yüzde 9'u İngilizceyi kalan yüzde 9'u ise içlerinde yerli dilleri de olmak üzere başka dilleri anadilleri olarak tanımlıyor.

Quebec'i ve çevresi 1759 yılında İngilizler tarafından işgal edilene kadar, Yeni Fransa adıyla tanınıyordu.

Quebec'in bağımsızlık hareketi tarihi, 1960'lara kadar uzanır. Fakat hareketin başarısı, ancak 1976 yılında Parti Quebecois'in Rene Levesque liderliğinde seçimleri kazanmasıyla ortaya çıkabilmiştir.

1980 yılında yapılan bağımsızlık referandumunda yüzde 60 hayır, yüzde 40 evet çıktı.

1980'lerde ve 1990'ların başlarında Ottawa'daki Federal Parlamento, Quebec'e daha geniş bir otonomi verilmesi için anayasada reform yapmaya çalıştı, ancak başaramadı.

Bu gelişmeler, Quebec'te ikinci bir bağımsızlıkçı partinin doğmasına neden oldu: Bloc Quebecois. 1993 yılı Ekim ayında yapılan seçimlerde bu parti, federal mecliste anamuhalefet partisi olmayı başardı.

Quebec'te seçimleri, 1985'ten beri birlikten yana olan partiler kazanıyorlardı. Ancak 1994 Eylül seçimlerini kaybettiler ve o günden bu yana eyaletin Kanada'dan ayrılması konuşuluyor.

Şu anda Kanada'nın başbakanı olan Jean Cheritiende aslında bir Quebecli ama, birlikçi görüşleri nedeniyle kendi bölgesinde pek sevildiği söylenemez.

Quebec'in bağımsızlığını savunan Quebec Başbakanı Jacques Parizeau

Berlin'de üç Türk eyalet meclisine girdi

22 Ekim günü Berlin'de yapılan eyalet seçimlerini iktidardaki Hristiyan Demokrat Birliği kazandı. Sosyal Demokratlar tarihlerindeki en düşük oy oranını aldılar. Sosyal Demokratlar yüzde 7 oranında oy kaybına uğrarken CDU oyların yüzde 37.5'ini aldı. Seçimlerde Yeşiller (yüzde 13.3) ve Demokratik Sosyalizm Partisi (eski Komünist Partisi) (yüzde 14.6) oylarını artırırken Yeşillerden İsmail Hakkı Koşan ile Rıza Baran, Demokratik Sosyalizm Partisi'nden Gıyasettin Sayan milletvekili seçilerek parlamentoya girdi.

İsviçre'de sosyalistler kazandı

İsviçre'de 22 Ekim pazar günü yapılan genel seçimlerde 36 yıldır iktidarda bulunan ve dört partiden oluşan koalisyondaki partilerden Sosyalist Parti en kazançlı parti oldu. Sosyalist parti 12 üyelik daha kazanarak parlamentodaki sayısını 53'e çıkardı.

Rusya'da seçimlere 43 parti katılacak

Rusya'da 17 Aralık günü yapılacak Duma seçimlerine toplam 43 parti katılacak. Merkez seçim kuruluna 21 Ekim gününe kadar ulaştırılan başvurularda bir partinin seçime katılabilmesi için en az 200 bin imza toplayabilmesi gerekiyor. Rusya'da yaşayan Müslümanlar adına seçime girmek isteyen Rusya Müslümanları Birliği ise başvuru yapmadığı için seçime katılamayacak.
1 Eylül'de kuruluş kongresini yapan Rusya Müslümanları Birliği, 1905'te kurulan ve 1917'deki Ekim Devrimi'nde kapatılan Rusya Müslümanları Birliği'nin devamı olduğu iddiasındaydı. Rusya Müslümanları Birliği'nin seçime katılma isteği, Rusya'daki diğer dini cemaatler tarafından şiddetle eleştirilmişti.

Fildişi sahilinde silahların gölgesinde seçim

Fildişi Sahili'nde 22 Ekim pazar günü yapılan seçimler silahların gölgesinde gerçekleşti. Başkanlık seçimlerini protesto eden anamuhalefet partisi, oylamanın engellemesi için militanlarına eylem çağrısında bulunmuştu. Seçimleri Devlet Başkanı Henri Konan Bedie tekrar kazanırken muhalefet liderlerinden Laurent Gbagbo ise boykotun başarılı olduğunu belirtti.

DEP davasıyla ilgili Yargıtay kararı tartışılıyor. Avukat Yusuf Alataş:

Dava Avrupa'da görülecek

Yargıtay'ın geçtiğimiz hafta karara bağladığı DEP davasına ilişkin sonuç, "Beklenmeyen bir hukuksuzluk kararı" biçiminde değerlendirildi. DEP'lilerin avukatı Yusuf Alataş gazetemize yaptığı açıklamada "Dosyayı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne götüreceğiz. Orada yapılacak yargılama adil olacak ve müvekkillerimizin hakları iade edilecektir" dedi.

Alataş, davanın devletin temel tutumu doğrultusunda sonuçlandırıldığını söyledi.

ANKARA/Roj- Demokrasi Partisi (DEP) milletvekillerinin 8 Aralık 1994 tarihinde Ankara 1 No'lu DGM tarafından verilen cezaları, Yargıtay'ın geçen haftaki kararıyla sonuçlandı.

26 Ekim 1995 günü Yargıtay'da görülen davada, DEP milletvekilleri Hatip Dicle, Leyla Zana, Orhan Doğan ve Selim Sadak'ın cezaları onaylanırken, Sedat Yurttaş ve Ahmet Türk'e verilen ceza bozuldu.

Yargıtay, Türk ve Yurttaş'ın TMY'nin 8/1 maddesi gereğince yeniden yargılanmalarına karar verdi. Türk ve Yurttaş'ın tutukluluk süreleri göz önünde bulunduran Yargıtay, iki parlamenterin tahliyelerini kararlaştırdı. Bağımsız milletvekili Mahmut Alınak ve DEP'li Sırrı Sakık'ın cezası ise para cezasında yapılan yanlış hesaplanmadan dolayı bozuldu. Böylece bütün gözlerin çevrili olduğu, Gümrük Birliği anlaşması için Avrupa Birliği gibi kurumların ön şart koştuğu DEP davası, beklenenin ötesinde, devletin bilinen tutumu doğrultusunda sonuçlandı.

Davanın Yargıtay'da sonuçlanmasının ardından, DEP'lilerin avukatlarından Yusuf Alataş, gazetemize yaptığı açıklamada "Böyle bir kararı hukuk ve demokrasi adına beklemediğini" belirterek, hukuk mücadelelerini sürdüreceklerini açıkladı. Alataş, dosyanın böyle sonçlanmasını adalet adına üzüntüyle karşıladığını belirterek "İnsanın aklına 'acaba başka bir dosya mı vardı?' sorusu geliyor. Ben yargının bağımsızlığından söz etmiyorum. Biz, Kürt sorunu söz konusu olduğu zaman zaten yargıdan bahsedilmediğini biliyoruz. Kürt sorunu olduğu zaman güç birliği vardır" diye konuştu. Alataş, bu konuda yargı, yasama ve yürütmenin ayrılığından söz edilemediğini vurguladı.

Alataş, dosyayı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne götüreceklerini, orada yapılacak yargılamanın adil olacağını ve müvekkillerinin haklarının iade edileceğine inandığını belirtti. Alataş, "DEP'lilerin kararı önceden verilmişti. Ardından yargılama yapıldı. Bütün deliller 4 Mart'tan sonra toplandı. Bu durum dosyada da mevcuttur" dedi. Alataş, taraflardan birinin devlet olduğu bir yargılamada daha dikkatli davranması, ciddi düşünülmesi gerekirken, avukatların toplantılarının bile istihbarat birimleri tarafından dinlendiğini, yargılamanın adil yapılmaması için her yola başvurulduğunu sözlerine ekledi.

Bugüne nasıl gelindi?

SHP'den bazı milletvekilleri 1989 Ekim'inde Paris'te yapılan Kürt Konferansı'nı katıldılar. Bunun adı resmi ideolojide bölücülüktü SHP Kürt Konferansı'na katılan Kürt milletvekilleri Adnan Ekmen, Ahmet Türk, Salih Sümer, Kenan Sönmez, İ. Hakkı Önal, Mehmet Ali Eren ve Mahmut Alınak'ı disiplin kuruluna vererek partiden ihraç etti. Daha önce ihreç edilen İbrahim Aksoy ile tepki olarak istifa eden Fehmi Işıklar ile sol partilerde umduklarını bulamayan bazı çevreler yeni bir parti kurma çalışmalarına başladılar. Yeni parti kurma çalışmaları esnasında, istedikleri politikaları geliştiremeyeceklerini anlayan bazı girişimciler daha kuruluş aşamasında HEP'ten ayrıldılar. Böylece o güne kadar değişik siyasi partilerde politika yapan Kürtler ilk olarak 7 Mart 1990 tarihinde yaklaşık 5 bin civarında kitlenin katıldığı bir hazırlık kurultayı ile politikaya adım attılar.

HEP, 3 Mart 1990 tarihinde kuruldu. 7 Mart 1990 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na dilekçe vererek tüzel kişilik kazandı. Kısa bir süre içinde hızlı bir örgütlenme içine girerek, kongrelerini yapan HEP, kurulduğu günden itibaren resmi ideolojinin silahlı saldırılarına maruz kaldı.

Rejim, HEP'in seçimlere katılmaması için çeşitli oyunlara başvurdu. 1991 genel seçimleri sırasında HEP'in seçimlere sokulmaması, devletle Kürtler arasında ciddi anlamda bir kopukluk tablosunu yarattı. Bunu istemeyen rejim, çözüm olarak SHP ile HEP'in seçim ittifakına yeşil ışık yakmak zorunda kaldı. Böylece SHP aracılığıyla Kürtleri tekrar kazanma yoluna girmişti. Seçimlerin yapıldığı 1991 yılı, Kürt coğrafyasında 'Serhildan'ların en yoğun yapıldığı yıldı. 1991 seçimlerinde SHP listelerinden 22 HEP adayı milletvekili olarak seçildiler.

HEP milletvekilleri daha yemin töreni sırasında dikkatleri üzerlerine çekti. HEP adına kürsüye gelen Diyarbakır milletvekili Hatip Dicle, "Ben ve arkadaşlarım bu yemini Anayasa'nın baskısı altında okuyoruz"derken, Leyla Zana, yaptığı yeminden sonra Kürtçe, "Bu yeminim Kürt ve Türk halkı içindir" diyordu. HEP milletvekilleri SHP içinde ancak 1992 Newroz'una kadar kalabildiler. 1992 Newroz'unda yapılan katliamlara sessiz kalmamak için Hatip Dicle, Leyla Zana, Sedat Yurttaş, Ahmet Türk, Mehmet Sincar, Ali Yiğit, Nizamettin Toğuç, Naif Güneş, Mahmut Alınak, Mahmut Kılınç, Mehmet Emin Sever, Mahmut Uyanık, Muzaffer Demir, Orhan Doğan, Sırrı Sakık, Selim Sadak, Zübeyr Aydar ve Remzi Kartal SHP'den istifa ettiler.

Ayrılan milletvekilleri HEP'e geçtiler. 3 Temmuz 1992 tarihinde Anayasa Mahkemesi'nce HEP'e kapatma davası açıldı. Davanın açılmasının ardından HEP'te politika yapanlar yeni bir parti kurma girişimine başladılar. 7 Mayıs 1993'te DEP'in kurulmasından sonra,12 Temmuz'da, 18 milletvekili DEP'e katıldı. 14 Temmuz 1993 tarihinde HEP kapatıldı.

DEP iki kurultay geçirdi. Birinci Kurultay 27 Haziran 1993'te yapıldı. Genel Başkanlığına Yaşar Kaya getirildi. İkinci Kurultayı ise 12 Aralık 1993 tarihinde yapıldı. Genel Başkanlığa DEP Diyarbakır milletvekili Hatip Dicle getirildi. Dicle'nin genel başkanlığa getirilmesi dikkatlerin daha da DEP'in üzerine çekilmesine neden oldu. Dicle'nin zaman zaman yaptığı açıklamalar resmi ideoloji ve medya tarafından tepkiyle karşılanarak anti-propagandası yapıldı. PKK'nin 21 Mart 1993 tarihinde yaptığı ateşkes çağrısına parelel olarak daha sonra topyekün savaşa karşı DEP PM'sinin aldığı 'Topyekün barış kampanyası' kararı 2 Ağustos'ta kamuoyuna dağıtılan bir bildiri ile duyuruldu. Daha sonra DEP'in kapatılmasına bu bildiri gerekçe yapıldı.

Adım adım Mart darbesi

DEP, birçok saldırıyla karşı karışya kaldı. Milletvekillerinden, il ve ilçe yöneticilerine kadar birçok üyesi öldürüldü. Birçoğu cezaevine girdi veya dışarıya gitmek zorunda kaldı. Dicle başkanlığındaki DEP, Mart 1994 yerel seçimlerini boykot etti. 2 Aralık 1993'te Yaşar Kaya'nın konuşması ve DEP'in barış bildirisi gerekçe gösterilerek DEP'e kapatma davası açıldı. Boykot kararının ardından DEP'lilerin Meclis'ten atılması için resmi ideoloji start verdi. Genelkurmay'dan siyasetçilere kadar herkes DEP'lilerin Meclis'ten atılması gerektiğini yüksek sesle ifade etmeye başladılar. Seçim malzemesi olarak Başbakan Çiller, PKK ve DEP anti-propagandasını kullandı. Böylece yükselen şoven dalgayı kendi lehine çevirmek istedi.

Dokunulmazlıkların kaldırılması sırasında resmi medya, daha birkaç gün öncesinden haberler yazmaya, senaryolar üretmeye başladı. Böylece uzun bir süre TBMM Adalet Komisyonu'nda bekleyen fezlekeler jet hızıyla devreye sokuldu.

2 Mart günü DEP milletvekilleri Hatip Dicle, Leyla Zana, Orhan Doğan, Sırrı Sakık, Ahmet Türk, Selim Sadak, bağımsız milletvekili Mahmut Alınak ile RP'li milletvekili Hasan Mezarcı'nın dokunulmazlıkları kaldırıldı. Dokunulmazlıkları kaldırılan DEP Genel Başkanı Hatip Dicle ile Şırnak milletvekili Orhan Doğan Meclis çıkışında Terörle Mücadele Şubesi tarafından yaka-paça gözaltına alındılar. Gözaltına alınış biçimleri uzun süre kamuoyunda tartışıldı. Dicle ve Doğan'ın gözaltına alınmasının ardından, dokunulmazlıkları kaldırılan diğer milletvekilleri Meclis'ten çıkmama kararı aldılar. DGM Başsavcısı Demiral'ın "DEP'liler çıkmazsa Meclis içinden polis zoruyla alırım" sözlerinden sonra, DEP'liler Meclis çatısı altında ancak iki gün kalabildiler.

Daha sonra basit bir kandırmaca ile gözaltına alınan diğer milletvekillerine 15 gün gözetim süresi verildi. Sonra milletvekilleri tutuklanarak cezaevine konuldular.

16 Haziran 1994 tarihinde, ise DEP'e açılan dava kapatmayla sonuçlandı. 13 DEP'li milletvekilinin milletvekilliği düşürüldü. Milletvekilleri düşürülen Remzi Kartal, Naif Güneş, Ali Yiğit, Zübeyr Aydar ve Mahmut Kılınç, ülke dışına kaçarken, Selim Sadak ve Sedat Yurttaş ise gözaltına alındılar. Böylece ikinci perde de kapanmış oluyordu.

5 Ağustos1995 tarihinde DEP milletvekilleri "Vatana ihanet" iddiasıyla Ankara 1 No'lu DGM'de yargılandılar. Milletvekillerinin yargılanması bütün dikkatleri Türkiye'nin üzerine topladı. Savcılar tarafından hazırlanan iddianamede milletvekileri hakkında 125'inci madde gereğince idam cezası istenmişti.

Türkiye uçurumun dibindedir

Ali İNCESU

Son bir aydır Türkiye sanki ciddi bir hükümet kirizi varmış, bu kriz nedeniyle uçurumun eşiğine gelmiş gibi gösteriliyor. Aslında Türkiye zaten uçurumun dibindedir.

Bu suni hükümet krizi bilinçli olarak yaşatılıyor. Oysa durum hiç de öyle değil. MGK istese tüm liderlerin kulağını çeker, hükümeti kuracaksınız der ve hükümet kurulur. Çünkü parlamento ve hükümet göstermeliktir.

Hükümetin davulu boyununa asılı, tokmağı da MGK'nın elindedir. Geleceğini MHP'ye bağlamış Çiller ile sahte sol söylemli yıllanmış şarlatan Baykal'ın oluşturacağı yeni hükümet, haksız savaş koalisyonun devamıdır.

Bu kurulacak hükümet, emek düşmanı ve kirli savaş koalisyonudur. İlk görevini grevleri erteleyerek, işçileri emekçileri açlık ve sefalete terk ederek ifa etmiştir. Zaten 'sosyal Demokratlara' yakışan da budur.

CHP-DYP hükümetinin dört yıldır uyguladığı politika ve sürdürdüğü savaşın günlük maliyeti 1.24 trilyondur. Savaşın Türkiye'ye maliyeti saatte 51 milyar, günde 1.24 trilyon ve yılda da 450 trilyondur. Hükümetler değişse de Türkiye' nin en büyük sorunu Kürt sorunudur. Bu sorun demokratik kurallar içerisinde çözülmedikçe Türkiye'de hiçbir sorun çözülmez.

Böyle bir ülkede hükümetler değişse de seçimler olsa da ne değişir ki, aksine 70 yıldır hiçbir şey değişmedi. Ama ulusal direnişler, işçi direnişleri hiç kuşkunuz olmasın daha da güçlenecektir. Düşünce suçlularına ceza veren devlet, sonunda kendisi için kara kara düşünecektir.

Aralık ayında seçim yapılması öngörülüyor. Fakat seçimlerin Aralık ve Ocak'ta yapılması çok zor. Anayasada yapılan değişiklerin yerine getirilmesi gerekiyor. 18 yaşını dolduranların, tutukluların ve yurt dışındakilerin oy kullanmasını ve seçmen kütüklerinin yenilenmesini anayasal değişiklikler mecburi hale getiriyor. Bu karara göre, yeni bir nüfus sayımı ve kütüklerin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bütün bu sorunlardan ötürü seçimler 24 Aralık'ta yapılamaz.

Bu kararlar ve senaryoların hepsinin amacı Kürt oylarına engel olmaktır. MGK'nın yaptırdığı iddia edilen araştırmada metropol şehirlerde Kürt oylarının potansiyelininden 'şok' olunmuştur. Araştırmadan sonra oyların HADEP'e gitmemesi için, MGK'nın, MHP'nin güçlendirilmesi, seçmen kütüklerinin güncelleştirilmesi, işlemlerinin denetlenmesi için emir verdiği; seçmen kütüklerinin güncelleştirilmemesi halinde Ocak'ta seçimin yapılması için karar alınmasını parlamentoya tavsiyede bulunduklarına dair söylentiler politik çevrelerde konuşuluyor. OHAL bölgesindeki kamu görevlilerinin bulundukları seçim çevresinde oy kulanmasına olanak tanıyan yasal düzenlemeler yapılması düşünülüyor. Devlet köy yakmalar zorla boşaltmalar nedeniyle nüfusun yarıdan fazlasını göç ettirdiği Kürt kasaba ve illerine göndereceği memur kadrolarıyla oylarını arttırmaya çalışacak. Memur kadrosunun önemli bir kesimi özel tim, polis ve subaydan oluşuyor. Ayrıca korucuların da oylarını toplayarak, devlet bu bölgede seçimlerden güçlü çıkmak istiyor. Böylece insansızlaştırılan bölgelerde devşirme kadrolarla Kürt oylarının sandığa yansımasını önlemek ve oran olarak düşük göstermek amaçlanıyor. Metropollere göç eden yaklaşık 4 milyonluk Kürt nüfusu ise seçmen kütüklerinin olduğu yerde değil.

1991'de yapılan nüfus sayımı esnasında seçmen listelerinin 15 günlük askı döneminde, ikametgah senedini getirenler yazılmıştı. Fakat metropollerdeki Kürtlerin birçoğu muhtarlıklara kayıtlı değildiler. Çoğunun ikametgah belgesi de yoktu. Bu fırsattan yararlanmak isteyen DYP ve CHP, göç nedeniyle kentlerde oluşan HADEP'li ve devlete tepki oylarını bertaraf etmiş olacak. Araştırma doğrultusunda Kürt illerinde tüm partilerin etkisizleştiği HADEP' in güçlendiği görülmüştür. MHP'yi etkin kılma çalışmalarının nedeni bu. Yeni seçim sistemi de bunu doğruluyor. 1991 seçim sisteminin antidemokratik olduğu yıllardır herkes tarafından kabullenilmektedir. Yeni oluşturulmaya çalışılan seçim sistemide (d'Hont) işbirlikçiliği dayatmaktadır. Ülke barajının yüzde 10 olarak benimsenmesi, düzen karşıtı partilerle HADEP'i zorunlu olarak ittifaka zorlamaktır.

Bu değişmeyen mantıkla Türkiye'yi bu uçurumun dibinden ne erken seçim, ne seçim sistemi ile geliştirilmeye çalışılan oyunlar kurtaramaz.

'Ölümü gösterip sıtmaya razı etme' taktiği işletildi

8. maddeye Gümrük Birliği makyajı

Haber Merkezi- Terörle Mücadele Yasası'nın 8. maddesinde öngörülen değişiklik, DYP ve CHP oylarıyla TBMM Adalet Komisyonu'nda kabul edildi. Yeni koalisyonun kurulması öncesinde yapılan bu değişiklik, Aralık'taki Gümrük Birliği Anlaşması oylaması öncesi, "Beklenenden geri bir makyaj" biçiminde değerlendirildi. Düşünce suçu kavramını hala koruyan ve bu 'suç'u yine terörle mücadele kapsamında görerek yine DGM'lerin soruşturmasını öngören değişiklik, tepkiyle karşılandı. Siyasi çevreler, değişikliğin Avrupa'yı "Demokratikleşiyoruz" yanıltmasına sokma amacı taşıdığında hemfikirler.

Değişikliğin hakimlere, tanınmış simaları cezaevine sokmama takdiri tanıdığı, böylece "ünsüz" düşünce suçlularını yine cezaevinde tutacak bir düzeneği içerdiği dikkat çekiyor.

Terörle Mücedele Yasası'nın tümüyle kaldırılmasından sadece 8. maddesinde rötuş yapmaya kadar gerilesyen tartışmalar ve son değişiklik, kimi siyasi çevrelerde "Ölümü gösterip sıtmaya razı etme taktiği" sözleriyle değerlendirilirken, eski cezaların yeniden görüşülmesi haricinde ciddi bir değişiklikten bahsedilemeyeceğini ifade edenlerin sayısı da bir hayli kabarık.

Değişiklik ne getiriyor?

Yeni değişikliğe ve değiştirilen kısma eklenen geçici maddeye göre, 8.madde'nin başlangıç bölümünde yer alan, "Hangi yöntem, maksat ve düşünceyle olursa olsun" ibaresi kaldırılacak. "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bölünmez bütünlüğünü bozmayı hedef alan yazılı ve sözlü propaganda ile toplantı, gösteri ve yürüyüş" yapanlara, daha önce 2 yıldan 5 yıla kadar verilen hapis cezası 1 yıl ile 3 yıl sınırına indirilecek. Değişikliğe göre, verilen hapis cezaları paraya çevrilebilecek yada ertelenecek.

Tasarının geçici maddesi ise, yeni hükümlerin geriye yürütülmesine olanak sağlıyor. Buna göre, hakimler bir ay içinde eski dosyaları gözden geçirerek, düşünce suçlularının cezalarını yeni maddeye göre hesaplayacaklar.

Bazı hükümler eskisinden ağır

Tasarının kimi bölümleri eski hükümden daha ağır. Önceki 8. Madde düzenlemesi radyo ve televizyonları açık biçimde içermezken, yeni tasarıda, birinci fıkrada belirtilen propaganda suçunun radyo ve TV'ler kanalıyla işlenmesi halinde, sorumlular ve sahipler hakkında 6 aydan 2 yıla kadar hapis ve 100-200 milyon arası para cezası öngörülüyor. Propaganda suçunun kitle iletişim araçları ile işlenmesi halinde, belirlenen ceza üçte birden yarıya kadar artırılabilecek. Ayrıca 1-15 gün arası kapatma kararı da getiriliyor.

Son siyasi gelişmeleri değerlendiren Claudia Roth:

Türkiye'nin AB'ye girme niyeti yok

Roth: Demokrasicilik oyunlarıyla AB'ye girilemez.

Haber Merkezi- Avrupa Parlamentosu Yeşiller Grup Başkanı Claudia Roth, Türkiye'de yaşanan son siyasi gelişmelerle ilgili olarak yaptığı yazılı açıklamada, 8. maddede yapılan değişiklikler ile DEP davasının beklenenin gerisinde gerçekleşmesine ve getirilen yeni seçim sistemine sert tepki gösterdi. Roth, "Sanırım Türkiye Cumhuriyeti Parlamentosu Avrupa Birliği'ne tam üyeliği hedeflemiyor ya da tam üyeliğin anlamını kavramak istemiyor" dedi.

52. hükümeti kurmaya aday iki partinin hükümet protokolü çerçevesinde gerçekleştirmeyi planladıkları seçim sistemiyle 8. madde ile ilgili değişiklikleri ve Yargıtay'da sonuçlanan DEP milletvekilleri ile ilgili kararı değerlendiren Roth, "Biz Deniz Baykal'ın ve sosyal demokratların koalisyon hükümetine kendi damgalarını vurmalarını beklediğimizi söylemiştik. Bununla kastettiğimiz, Türk politik ve hukuk sistemine Gümrük Birliği Anlaşması'nın imzalanmasına uygun bir görünüm verecek makyaj yapmaları değildi" dedi. Türkiye'nin Gümrük Birliği'ni destekleyeceklerini söylerken, ülkede tam anlamıyla bir düşünce özgürlüğü ortamının yaratılması gerekliliğini vurguladığını; oysa 8. maddede yapılan değişikliklerin düşünceyi suç olmaktan çıkarmadığını belirten Roth, 'makyaj'ın sadece düşünce suçuna verilen cezanın niteliğini değiştirdiğine ve ancak cezanın tecil edilebilmesine ve paraya çevrilebilmesine olanak tanındığına dikkat çekti.

Yeni seçim yasa taslağına da değinen Roth, "Hazırlanan yeni seçim yasa taslağının, anayasaya da açıkça aykırılıklar içeren bu haliyle, vatandaşın seçme ve seçilme özgürlüğünü iktidarda bulunan partiler lehine manipule etmekten başka bir amaç taşımadığı görülüyor. Bu taslak, son derece yüksek ülke ve bölge barajlarıyla seçmenleri büyük partilere oy vermek ile oylarının yanmasını göze alma arasında bir tercih yapmaya zorluyor" dedi. Yargıtay'ın DEP milletvekilleri hakkındaki kararıyla ilgili olarak Roth şunları belirtti: "Kürt halkının seçilmiş, yasal temsilcileri olan DEP milletvekilleri ile ilgili Yargıtay'ın açıklanan kararı yukarıdaki gelişmelerle birlikte düşünülünce, Gümrük Birliği fatihleri olma arzusundaki Baykal-Çiller ikisilisinin sadece Gümrük Birliği'ni hedefleyen kısa vadeli, görünüşü kurtarma hesapları, daha bir netlik kazanıyor."

Yargıtay'ın verdiği onama kararının, Kürt halkının oylarıyla seçilmiş ve parlamentoda seçmenlerinin çıkarını savunmuş olmaktan başka suçu olmayan Leyla Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan ve Selim Sadak'ın sadece 15'er yıl hapis yatmaları anlamına gelmediğini, bu kararın aynı zamanda Türkiye'de varolan demokrasiye, varolan hukuk sistemine ve iç barışa da nihai darbeyi vurmak anlamına geldiğini ifade eden Roth, açıklamasını şöyle sürdürdü: "Çünkü bu karar Türkiye Cumhuriyeti Parlamentosu'nun Kürt sorununu barışçıl yöntemlerle, siyasal yoldan çözmeye niyetli olmadığını, göstermelik birkaç demokratik adım atılmış gibi yapılarak yurtiçi ve yurtdışındaki kamuoyunun yanıltılmaya çalışıldığını gösteriyor.

Kürt sorununun siyasal çözümünü reddetmekle Türkiye Cumhuriyeti Parlamentosu, demokratikleşme yanlısı olmadığını ortaya koymuş oluyor.

Roth, açıklamasının son bölümünde Türkiye'nin GB ile yetinmek, AB'ye girme konusunda içtenlikli davranmamak konumunda olduğu şeklinde değerlendirme yaptı. Konuya ilişkin Roth'un değerlendirmeleri şöyle: "İlginçtir, Türkiye Cumhuriyeti Parlamentosu'nun bu tutumu Avrupa Birliği'ndeki bazı kesimlerin Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğine bakışlarıyla son derece büyük bir uyum gösteriyor. Müslüman bir ülke olan Türkiye'yi sadece Gümrük Birliği sınırları içerisinde tutarak ucuz işgücü ve geniş pazarından yararlanmak ve Türkiye'yi hiçbir zaman Avrupa Birliği'nde tam üye olarak görmek istemeyen bu zihniyet ile Avrupa Birliği'ne bu tür demokrasicilik oyunlarıyla ya da kabinedeki bıyıklı bakan sayısını azaltarak girebileceğini düşünen zihniyet, işte tam da bu noktada birleşiyor. Bu nedenle 'sanırım parlamento AB'ye tam üyeliği hedeflemiyor ya da tam üyeliğin anlamını kavramak istemiyor' demekten kendimi alamıyorum."

HADEP Diyarbakır'dan seslendi

'Seçime hazırız'

DİYARBAKIR/Roj- HADEP Genel Sekreteri Bahattin Günel, Parti Meclisi Üyeleri Mehmet Nuri Güneş ve Melih Aygül ile birlikte beş gündür bölgede yaptıkları incelemelerle ilgili 26 Ekim günü HADEP Diyarbakır İl binasında bir basın açıklaması yaptı. Açıklamada, bölge ve örgütlerinin sıkıntılarını değerlendirmek ve önlerindeki süreçleri belirlemek amacıyla bölge gezisini düzenlediklerini söyleyen Günel, gezdikleri yerlerde halkın kendilerine moral verdiğini kaydetti.

Mevcut parlamentonun bugünkü haliyle ülke sorunlarını çözemeyeceğini de dile getiren Günel, "Erken genel seçim istiyoruz. HADEP olarak buna hazırız"dedi.

Günel, daha sonra şunları söyledi: "Mevcut partiler kendi çıkarları doğrultusunda seçim hesapları yapmaktadırlar. Bizim HADEP olarak baraj kaygımız yok. HADEP hem bölge ve hem de ülke barajını aşabilecek güçtedir. Fakat HADEP olarak barajları anti-demokratik buluyoruz."

HALKIN DEMOKRASİ PARTİSİ HADEP 1994

HADEP'lilerden öğrencilere destek

Haber Merkezi- Üniversite öğrencilerinin "Haraç" olarak nitelendirdikleri harçlardaki artışı 19 Ekim'de İstanbul'da ve 20 Ekim'de Ankara'da protesto eden öğrencilere yönelik baskılar, HADEP İstanbul İl Gençlik Komisyonu'nca kınandı. Yapılan yazılı açıklamada, "19 ve 20 Ekim'de öğrencilerin İstanbul ve Ankara'daki eylemsellikleri yaşanmıştır. 19 Ekim'de öğrenci gençliğin İstanbul Valiliği'ne yürüyüşü polis zoruyla dağıtılmak istenmiş ve öğrencilerin bir kısmı gözaltına alınmıştır. 20 Ekim'de Ankara'da Kızılay meydanında öğrenciler seslerini yükseltmişler ama yine polis zoru öğrencileri dağıtmış ve toplu gözaltılar yaşanmıştır. Yapılan bu saldırıları kınıyoruz. Öğrenci gençliğin baskılara karşı verdiği mücadeleyi destekliyoruz. Tüm imkanlarımızla öğrenci gençliğin yanında olacağımızı kamuoyuna duyuruyoruz" denildi.

Anayasa'da temel eğitimin zorunlu ve parasız olduğu hükmüne rağmen, devlet okullarının da fiilen paralı hale geldiğini ifade eden HADEP Gençlik Komisyonu, "Katkı Payı"nı bu duruma örnek verdi. Yürütülen kirli savaşla bütçenin üçte birinin savaş harcamalarına akıtıldığını, kamu hizmetlerinin ve eğitimin ise ihmal edildiğini belirten HADEP'li gençler, bunun bir yansıması olarak 1995-96 eğitim yılında üniversite harçlarına yüzde 350-400 arası bir zam yapıldığını ifade etti ve bunlara tepki göstermenin bir hak olduğunu söyledi.

Çetin Uygur: İşçi sınıfı toplu sözleşmelere karşı gösterdiği kararlı tutumu, savaş bütçesine karşı da göstermeli

1996 bütçesi savaş ve rant bütçesi

Bütçenin yüzde 50'sinden fazlası faiz giderlerine, yüzde17'si savaşa ayrılırken, aynı bütçeden sağlık harcamaları için yüzde 2, eğitim için de yüzde 3.35'lik bir dilim ayrıldı. İşçilerle toplu sözleşme masasına oturmayan hükümet, kaynak yokluğu sorununu sürekli gündemde tutuyor.

Gülcem AKTAŞ

İSTANBUL-Meclise gönderilen 1996 yılı mali bütçe yasa tasarısında en büyük pay, güvenlik ve faiz giderlerine ayrıldı. 1996 yılında bütçenin yüzde 50'sinden fazlası faiz giderlerine, yüzde17'si savaş giderlerine aynlırken, aynı bütçeden sağlık harcamaları için yüzde 2, eğitim için de yüzde 3.35'lik bir dilim ayrıldı.

İşçilerle toplu sözleşme masasına oturmayan hükümet, kaynak yokluğu sorununu sürekli gündemde tutuyor. Oysa açıklanan rakamlara bakıldığında, kaynakların nereye gittiği anlaşılıyor.

Devletin neden kaynak bulmakta zorlandığını araştırmak üzere DİSK Yönetim Kurulu Üyesi ve Örgütleme Daire Başkanı Çetin Uygur ile görüştük.

DİSK Yönetim Kurulu Üyesi ve Örgütleme Dairesi Başkanı

-Türk-İş'in işçi eylemlerini değerlendirir misiniz?

Aslında bu eylem Türkiye'deki işçi hareketi tarihinde en kitlesel, en güçlü eylemlerden biridir. En büyük kitlesel eylemdir. Bu kitlesellik kaçınılmaz olarak, Türk-İş'in bugüne kadar girdiği toplu sözleşme mücadelelerinde beklenmeyen bir çizgiyi de beraberinde getirdi. Kamuda örgütlü olan Türk-İş, bugüne kadar, devlet sendikacılığı yaparak, toplu sözleşmelerde bir sorun olduğunda greve gitmeden kolayca çözüyordu. Uzun bir dönem Türkiye'de içe dönük bir ekonomik politika söz konusuydu. Kamu sektöründe çalışan işçilerin sözleşmeleri gündeme geldiğinde sermaye bu sorunu hemen çözüyordu.

Çünkü, sermayedarlar, ürettiklerini iç pazarda tüketmek zorunda kaldıkları için, yüzbinlerce işçiyi kendileri için potansiyel pazar olarak görüyorlardı. Bu nedenle, sözleşmelerde belli bir anlaşmazlık olduğunda da greve gitmeden çözüyorlardı. Ama, 1980 sonrasında ekonomik politikalar değiştiği için bunun böyle yürümeyeceği anlaşıldı ve işçi taleplerine hayır denilmeye başlandı.

Ücretlerdeki düşüş yüzde 47 dolayındaydı. İşçiler bu farkın kapatılmasını ve enflasyonun üstünde bir rakam verilmesini istediler. Ama siyasi iktidar, IMF'nin verdiği miktarın üzerine çıkmamaya kararlıydı. Aynı kararlılık Türk-İş tarafında da gösterildi. Türk-İş, sözleşmeden sonra devlet sendikacılığının sona ereceğini biliyordu. İlk başta ücret düzeyinde gözüken tartışmalar, bir süre sonra kendisini açıkça ortaya koydu ki, bu sendikal mücadeleye de yönelik bir saldırıydı.

-Türk-İş'in grevden sonraki tavırlarını değerlendirir misiniz?

Türk-İş böyle bir grevi sonuna kadar götürme gibi bir kararlılığı sürdürdü. Bu durum, işçiler ve demokratik kitle örgütlerine umut verdi. Ancak, bundan sonra gelinen nokta birçok kesim tarafından beklenmeyen bir durum olarak görüldü. Türk-İş çok geri adım atıyor. 170 trilyonluk bir taleple başlayan görüşmelerden, şu anda 70 trilyona kadar gerilemiş bir noktadadır.

-Hükümet, görüşmelerde sürekli kaynak yokluğundan yakınıyor. Türkiye'nin kaynakları bitti mi?

Hükümet, sözleşmelerin bağıtlanmaması konusunda diretirken sürekli kaynak yokluğunu ileri sürüyor. Diğer taraftan, 1996 bütçesi açıklanıyor; bütçe gerçekten T.C tarihinde örneğine rastlanmayan bir bütçe.

Bütçede büyük bir payın farklı yerlere ayrıldığını görüyoruz. 1 katrilyon 577 trilyon olarak belirlenen miktar, faiz ödemesi olırak ayrılıyor. Bu demektir ki, 2 katrilyon 780 trilyonluk bütçenin bu kısmı, Türkiye'de 24 bin kişiye rant olarak verilecek.

Bu da sanıyorum ki bütçenin yüzde 50'sini aşan bir miktar. Tabii bu arada bütçede 410 trilyonluk bir açık belirtiliyor. Bu açığın nasıl kapanacağı düşünülüyor. Tabii ki devlet tahvil basacak. Şunu da söylemek gerekir ki devlet, ranta ödediği paradan vergi almıyor. Öte yandan, kamu çalışanlarına ödenen maaştan anında vergi alıyor. Dolayısıyla, bütçenin büyük bir bölümü, 60 milyon nüfusu olan Türkiye'de 24 bin kişilik bir kesime aktarılıyor. Yani Türkiye, üreten bir toplum olmaktan çıkarılıp, rant peşinde koşanların eline terkedilmektedir.

- 1996 yılı bütçesi bu haliyle Türkiye toplumu için nasıl bir zemin oluşturur

Türkiye, 1996 yılı bütçesi ile artık kardeşlikten, dostluktan ve barıştan söz edemeyecektir. Bu, bölünmeye, parçalanmaya, kavgaya ve düşmanlığa doğru sevk edilen bir dönemin kapılarının açılacağı işaretidir.

-Bütçede yer alan ve önemli bir meblağ oluşturan savunma harcamaları konusunda ne söylenebilir?

Bütçede gözükmeyen, ama yapılan konuşmalarda gündeme gelen savunma bütçesi, kan ve gözyaşına sebep olan bir savaşa aktarılıyor. Tabii, bu bütçede gözüken rakam. Net olarak bu miktarı görme şansına sahip değiliz. Çünkü, sigara ve diğer ürünlerden kesilen dolaylı vergilerden aktarılan miktarlar bilinmiyor.

- Bu durumda, eğitim ve sağlık için bütçeden ayrılan miktar sanırım azalmaya başlayacak...

Türkiye bütçesi artık bütünüyle, eğitim, sağlık ve toplum sorunlarını çözme, sosyal devlet anlayışı anlamındaki bir devlet bütçe olmaktan çıkmıştır. Gelecek açısından, mutluluk sağlayabilecek üretim toplumu değil, aradaki kardeşliğin, dostluğun ve barışın ortadan kalktığı, kavganın egemen olduğu bir toplum bütçesi oluşturuluyor.

- Bu bütçenin yukarıda bahsettiğiniz vahim sonuçları yaratmaması ne yapılmalı?

Emekçi kesim ve diğer demokratik kitle örgüterinin tümü bu bütçeye karşı mücadele etmek zorundalar. Sözünü ettiğim organizasyonlar, toplu sözleşmelerdeki başarıyı yakalamak için verdikleri mücadeleyi, bu bütçeye karşı da vermek zorundalar.

-Devlet, örtülü ödenek adı altında bütçeden önemli bir miktar para ayırıyor. Örneğin, Müslüman Boşnaklara yardım adı altında bu savaşa ayırdığı pay hakkında her hangi bir açıklama yapılmıyor...

Siyasi iktidar, Refah Partisi'nin Bosna için hala toplamakta olduğu ama yerine ulaşıp ulaşmadığı meçhul olan paraların ordaki savaşı körüklemekte olduğunu bile bile hiçbir müdahalede bulunmuyor. Aksine, o da böyle bir savaşın sürmesini istemekte. Dolayısıyla toplanan bu paralar Sırp, Boşnak ve Hırvat halkının tepesine ölüm olarak yağmaktadır. Siyasi iktidarın, savaşan toplumun kayıplarını karşılayabilmek ve acılarını giderebilmek için yapacağı katkı kabul edilebilir bir katkıdır. Ama savaşı destekeme doğrultusundaki katkı tabii ki kabul edilemez.

Karikatür: Haslet SOYÖZ

Banknot matbaasının çalışma temposunun yüzde 21'i son on yıla ait

Savaş, 'para bastırıyor'

Son on yılda emisyon oranı, önceki bütün yıllara göre daha yüksek düzeyde. Eskilerin tekrar basılması ya da yenilerinin çıkarılması şeklindeki 'emisyon tertibleri' 1927'den 1985'e kadar 144 iken, 85-95 yılları arasında 38 basım işlemi bulunuyor. 58 yılın oranı yüzde 79. Sadece son on yılın oranı ise yüzde 21'i buluyor.

İş/Ekonomi- Son yıllarda paralara 'bir hal oldu.' İrileri duruyorken düğme gibi yeni 1000 liralıklar, yeni kağıt paralar, önceki kağıt paraların kısa bir süre sonra metalleşmesi ve yeni banknotların sırada olduğu haberleri... Bunlara, sıfırı bol banknotların yarattığı hesap problemleri nedeniyle 'Sıfır atma' projeleri de eklendi.

Tablonun bir yanında 'Emisyon' yani para basımı var. Aslında emisyon kendi başına bir felaket değil. Ancak, toplam değerlere tekabül etmeyen, bir başka deyişle karşılığı olmayan emisyon, paranın pul olması anlamına geliyor. Enflasyonist etki yaratıyor ve bu, yeni karşılıksız para basımlarını körüklüyor... Tam bir kısır döngü.

Emisyon 'Tertib'leri üzerinde yaptığımız inceleme, 1985-1995 yılları arasında para basım işlemlerinin önceki toplam yıllara oranla oldukça yükseldiğini ortaya koyuyor. Öyle görünüyor ki, savaş giderlerinin ekonomide yarattığı açık, karşılıksız para basımına hız kazandırıyor.

Merkez Bankası Genel Sekreterliği'nden edindiğimiz bilgiler, banknot para basımının gerçekleştiği 1927 yılından günümüze kadar tam 182 tertib emisyon gerçekleştirildiğini gösteriyor. Kağıt paraları içeren bu bilgi, gerek eski banknotların yeniden veya yeni biçimlerde basılması, gerekse de yeni ve daha yüksek rakamlı birimlerin basım işleminin, günümüze kadar 182 kez yapıldığını anlatıyor. 85'e kadar basım işlem sayısı, bir başka deyişle 'tertib', adeti, 144 olarak görülüyor. Son on yılın rakamı ise tam 38.

Toplam tertibin toplam yıllara oranı 2.6 iken, son on yılın rakamının yıllık oranı 3.8 biçiminde. Son on yılda, önceki tüm yıllara göre 1.2 oranında bir artış bulunuyor.

Yüzde olarak hesaplandığında ise ortaya şu bilanço çıkıyor: Toplam emisyon işleminin yüzde 79'u 1985 öncesi 58 yıla ait. Son on yılın yüzde olarak sayısı ise 21. Rakamlara önümüzdeki günlerde basımı beklenen yeni paraların dahil olmadığını belirtmek gerekiyor.

Savaşın hız kazandığı son on yıl haricinde, emisyon işleminin arttığı bir başka zaman dilimi de 1950-1970 yılları olarak görülüyor. O dönemdekinin tersine, son on yılda yatırım çalışmalarının alt düzeyde olması, banknot matbaasının, savaşın yediği meblağların boşluğunu doldurmak amacıyla çalıştırıldığını gösteriyor.

Son yıllarda bütçenin aslan payını kapsayan 'güvenlik harcamaları' nedeniyle kamu çalışanlarının ücretlerinin bile karşılıksız emisyondan karşılandığı biliniyor ve Merkez Bankası verileri de bunu doğruluyor. Veriler, basılan para birimlerinin eskimesi; yeni ve büyütülmüş rakamlı para türlerinin basılması sonucu eskilerin tedavülden kaldırılış işleminin de büyük hız kazandığını gösteriyor.

Öyle görünüyor ki, TL iyice istikrar kaybetmiş durumda. Miktarı ve biçimi ise, son on yılda büyük ölçüde savaş harcamalarına endeksli olarak gelişiyor ve banknot matbaasının çarkları her geçen gün daha hızlı dönüyor.

İLO sözleşmesi ihlal ediliyor

DİYARBAKIR/Roj- İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şube Başkanı Av. Mahmut Şakar, Diyarbakır'daki Refahlı Belediyelerin işçiler üzerindeki baskılarının kalkması amacıyla geçtiğimiz Salı günü, bir basın açıklaması yaptı. Açıklamada, belediyelerce yapılan uygulamaların Türkiye'nin de üyesi bulunduğu Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) sözleşmesine aykırı olduğunu belirtti. Bu açıklamayla belediyelere, işçilerin yasal ve meşru haklarına saygı göstermeleri çağrısında bulunuldu.

Türkiye'de çalışanların haklarının suistimaline en fazla rastlandığı iş yerlerinin yerel yönetimler olduğunu söyleyen Şakar, bunun yönetime gelen siyasi partili belediye başkanlarının, işçileri ve sendika yönetiminin kendi anlayışlarına uygun bir çizgiye çekmekten kaynaklandığını belirtti. Uygulamaların diğer uluslararası sözleşmelere de aykırı olduğunu belirten Şakar, RP'li Diyarbakır Büyükşehir, Bağlar, Yenişehir ve Sur Belediye başkanlarının, 94 ve 95 yıllarına ait kişi başına toplam 220 milyona varan işçi alacakları olduğunu söyledi. Çalışma Bölge Müdürlüğü'nün bir raporuna da atıfta bulunan Şakar şunları söyledi: "Büyük Şehir Belediyesi'nde 559, Bağlar Belediyesi'nde 401, Yenişehir Belediyesi'nde 427 ve Sur Belediyesi'nde çalışan 348 geçici işçi, tam ay çalıştırıldıkları halde, iş akitleri 28 gün olarak düzenlenmektedir. Oysa iş yasasına göre belirsiz süreli akitler düzenlenmeli ve 30 çeken aylarda 30 gün, 31 çeken aylarda da 31 gün olarak tanzim edilmelidir."

Sendikasından ayrılmayan işçilerin, belediye yönetimleri tarafından asli görevlerinden alınarak temizlik ya da kanal işlerine sürgün edildiğini sözlerine ekleyen Şakar, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Bu uygulamalar, Türkiye'nin de üyesi bulunduğu İLO sözleşmesi İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 23. maddesine aykırıdır. Belediye yönetimlerini insan hakları çerçevesinde adil ve elverişli çalışma koşulları, eşit işe eşit ücret ve insan haklarına saygı göstermeye davet ediyoruz"dedi.

Eğitim-Sen Diyarbakır Şubesi'nden demokratik eğitim çağrısı

DİYARBAKIR/Roj- Eğitim-Sen Diyarbakır Şubesi tarafından yapılan basın açıklamasında, kredi ve yurtlar kurumunca öğrencilerden alınan pul parasının kaldırılması gerektiği kaydedildi.

Eğitim-Sen Diyarbakır Şubesi Basın Sözcüsü Adem İnce tarafından geçen pazar günü Eğitim-Sen Diyarbakır Şubesinde okunan yazılı basın açıklamasında, bakanlar kurulunun resmi gazetede yayınlanan kararı ile 1995-96 öğretim yılından geçerli olmak üzere, üniversitelerde öğrencilerden para alınmaya başlandığı kaydedildi.

Bu uygulamaların, aileler ile öğrenciler arasında güvensizlik ortamı yaratmak amacıyla yapıldığı ileri sürüldü. Açıklamada: "Diyarbakır, başta olmak üzere bütün Türkiye'de Kredi Yurtlar Kurumu'nda kalan öğrencilerden 1. sınıflar için 700 bin, diğer üst sınıflardan 350 bin TL'lik pul parası alınmaktadır. Yapılan bu uygulamanın kaldırılmasını istiyoruz. Yurtlarda kalan öğrencilerin bu haksız uygulamalar karşısında başlattıkları imza kampanyasını da destekliyoruz" denildi.

Açıklamada, Türkiye'de herşeyin paralı olduğu bir dönemde yaşandığına işaret edilerek, bu ortamdan en fazla etkilenenlerin geniş emekçi halk yığınları olduğu belirtildi. "Bir taraftan savunmaya trilyonlar aktarılırken diğer taraftan da halkın en temel sorunlarından biri olan eğitim gittikçe özelleştirilmektedir" denilen açıklamada, 20 Ekim tarihinde Ankara'da haklarını arayan öğrencilerin haklı taleplerini destekliyor ve eylemler sırasında gözaltına alınan öğrencilerin derhal serbest bırakılmasını istiyoruz" denildi.

'YÖK kaldırılsın'

Açıklama şöyle sürdürüldü: "Üniversitelerin bilimsel, demokratik, özerk çalışması yönünde engel oluşturan, sorumlu kurum olarak YÖK'ü görüyoruz. Bu kurumun dağıtılmasını, her üniversitenin kendi bünyesinde özerk, bilimsel ve demokratik eğitim yaratmasını istiyoruz.

Yukarıda bahsettiğimiz harç artışları, pul parası, katkı payı uygulamalarını eğitimde özelleştirmenin bir sayacı olarak görüyoruz. Bu uygulamalara ve eğitimde özelleştirmeye karşı çıkıyoruz."

Açlık grevine müdahale

Diyarbakır/Roj- Diyarbakır Belediye-İş Sendikası yöneticileri tarafından içerdeki işçi alacaklarını almak ve işçiler üzerinde sürdürülen işveren baskısını kınamak amacıyla başlatılan açlık grevi 5. gününde polis müdahalesiyle karşılaştı.

Belediye-İş Sendikası Diyarbakır Şube Başkanı Vezir Perişan, konuyla ilgili gazetemize yaptığı açıklamada, Refahlı belediyelerin, sendikalarına üye olan işçilere yaptıkları baskıları protesto etmek amacıyla, 10 Ekim günü Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi önünde yaptıkları açlık grevinin 5. gününde polislerin müdahalesiyle karşılaştıklarını söyledi.

Polislerin gerekçe göstermeden kendilerini zorla grev yerinden kaldırdığını söyleyen Perişan, grevlerini sendika şubesinde sürdüreceklerini, amaçlarına ulaşıncaya kadar da eylemlerine devam edeceklerini belirtti.

Greve yedi kişişle başladıklarını, ancak iki arkadaşlarının hastalanması sonucu eylemlerin beş kişiyle sürdürdüklerini açıklayan Perişan, "Polisler, bu masumane talebimizi dahi hazmedemeyerek belediye başkanlarının yapmış olduğu,kanun dışı uyglamalara sessiz kalıyor" dedi.

Perişan, açlık grevinden bir sonuç alınamazsa, ileriki günlerde bir durum değerlendirmesi yapıp, değişik eylemler geliştirmeyi düşündüklerini söyledi. Perişan, "Belediye başkanları ve bazı işçilerin, gerçek dışı beyanatlarda bulunarak 'çoğunluk bizdedir' şeklindeki açıklamaları gerçekleri yansıtmıyor" dedi.

Amaçlarının, kamuoyunu yanıltmak olduğunu ve dört belediyede de çoğunluğun Belediye-İş sendikasın da bulunduğunu dile getiren Perişan, Refahlı yöneticiler, kendi çizgilerinde olmayan mevcut işçilerle çalışmak istemediklerini vurguladı.

Perişan, Refahlı yöneticilerin diğer bir amacının da, işçilerin, içerde biriken paralarını vermeyerek, onları açlıkla cezalandırıp, istifa etmelerini sağlamak olduğunu bildirdi. Perişan koşumasını şöyle sürdürdü : "Refahlı işverenler yönetime geldiklerinden beri işçiler üzerinde çeşitli oyunlar oynamak istemekteler. Ancak, bugünkü sözleşme ve mevcut sendikayla bu emellerini gerçekleştirememekteler. Bir takım entrikalarla, bizleri devre dışı bırakıp, Hak-İş sendikası yoluyla düşündüklerini uygulamaya geçirmeye çalışmaktadırlar. Bizler, Belediye-İş sendikası olarak bu oyunlara izin vermeyeceğiz".

Atılan işçiler geri alındı

ADANA\Roj- Seyhan Belediyesi'nden çeşitli nedenlerle işten atılan 33 işçi, belediye başkanı tarafından tekrar işe alındı.

İşten çıkarmalara gerekçe olarak önce "istihdam fazlası var" denildi. Tepkiler yükselmeye başlayınca "tembel işçileri işten çıkardık" denildi. Seyhan Belediye Başkanı Ahmet Cevdet Yağ, demokratik kitle örgütleri tarafından çeşitli tepkilerle eleştirildi. 1. Genel-İş 2 No'lu Şube Başkanı Abdülkerim Timur, "Yağ,istihdam fazlası var diyor. Neden 3 ayda 500 yeni işçi alıyor. Asalak ve çalışmayan işçileri atın diyor. O kadar işi kim yaptı? Yağ'ın işçi kıyımına ilişkin iddiaları inandırıcı değil" dedi.

Bu arada işçilerden Hacer Cüzdan, işten çıkarıldığı gün Seyhan Belediyesi çatısına çıkarak intihar etmek istedi. Ancak ihtihar girişimi işçiler tarafından engellendi. Cüzdan, sonra açlık grevine başladı. Grevin ilk günleri kriz geçirerek hastaneye kaldırılan Cüzdan'ın sağlık durumunun iyi olduğu öğrenildi.

Yağ ile Abdülkerim Timur, 24 Ekim'de biraraya gelerek atılan işçilerin durumunu görüştü. Timur, görüşme sonrası yaptığı açıklamada, 33 işçinin tekrar işe alınacağını, işçilerin 25 Ekim'de işbaşı yapacağını belirtti.

Küçükçekmece Belediyesi'nde iş bırakma eylemine gidildi

İş/Ekonomi- DİSK Genel-İş 9 No'lu Şube'ye bağlı Küçükçekmece Belediye'si hizmet işçileri 26 Ekim'de gazetemize gelerek Küçükçekmece Belediye Başkanı ile olan sorunlarını dile getirdiler. İşçiler, Küçükçekmece Belediyesi'nin 1989'da kurulduğunu, kurulduğundan bu yana da sürekli olarak belediyede çalışan işçiler üzerinde baskı uygulandığına dikkat çektiler. Sözü edilen baskıların; çalışanları işten atma, taşeronlaştırma, işçi ücretlerinin zamanında ödenmemesi şeklinde uygulandığını belirten işçiler, 1994 yılındaki yerel seçimlerde DSP'den Belediye Başkanı olan Nurettin Şen'in yönetime gelmeden önce işçilerin sorunlarına çözüm getireceğini vaat ettiğini vurguladılar. Ancak Şen'in toplusözleşme görüşmelerinde bu taleplerin yerine getirilmesiyle ilgili anlaşmayı imzalamasına rağmen buna uymadığını bildirdiler. Şen'in yönetime gelmesiyle bunların hiçbirini uygulamadığı gibi, taşeronlaştırma, işten atma ve çalışanların haklarını ihlal ettiğini dile getirdiler. Bunun üzerine son çare olarak 23 Ekim'de iş bırakma eylemine başvurduklarına dikkat çeken işçiler, "27 Ekim'de Küçükçekmece Temizlik Müdürlüğü'nün önünde toplanarak belediyeye kadar yürüyüş yapacağız, belediye önünde toplanarak konuyu basın açıklamasıyla kamuoyuna duyuracağız" dediler.

Yervant Gobelyan, edebiyatta 50. yılını kutlamaya hazırlanıyor

Ermeni bir kırk ambar

İçimizde, bu toplumda yaşayan ama tanımadığımız, bihaber olduğumuz birçok değer var. Özellikle kıstırılmış, kuşatılmış olarak yaşamlarını sürdüren azınlıklar açısından durum daha da vahim. Yervant Gobelyan, bu sayısız insanlardan biri. Türkiye'de çok bilinmiyor. Ama dünyanın dört bir yanındaki Ermeniler, onu yakından tanır.

Hüseyin ŞİMŞEK

Gobelyan bir araştırmacı, gazeteci ve öykücü. 73 yaşında ve yazarlıktaki 50. yılını kutlamaya hazırlanıyor. Sadece dünya Ermenileri için değil, bizler açısından da tam anlamıyla canlı bir tarih. Birçok ünlü edebiyatçımızla arkadaşlıkları ve bugüne taşınan anıları var. Orhan Veli, Asaf Halet Çelebi, Orhan Kemal, Orhan Arıburnu, Fethi Giray, Özdemir Asaf, Sabahattin Ali... Dönemin cümle Nis Pastanesi müdavimleri... Eski İstanbul'u, bir de Gobelyan'dan dinlemek gerçekten güzel.

Bir de Beyrut'u elbette; rengarenk, mozaik bir ülkenin kuruluşuna tanıklık! Sonra Lübnan'ın adım adım iç huzursuzluğa yuvarlanışı, parçalanmalar... Umutlar, düş kırıklıkları, bir anda tırmanılan zirveler ve neredeyse ışık hızında düşüşler... Kimine yenilgi demek mümkün. Kimi, aslına rücu etmek gibi bir şey.

Gobelyan, 1923'te Rumelihisarı'nda doğdu. Hisar'ın 'ilkleri'ni sıralarken, bu semtin kendi yaşamındaki özel yerinin altını çiziyor. Rumelihisarı, bir köy. Yeşil alanları, ormanları ve Boğaz'ıyla bir cennet. Gobelyan anlatırken, harikulade bir kartpostal gibi gözünüzde canlanıverir. Ne lalelerini, ne menekşelerini, ne yaban çilekleri ve bögürtlenlerini, ne de fındık ve ceviz ağaçlarını bırakıyor. Yılların verdiği olgunluk ve arılıkla, ayrıntılı özelliklerini tesbih tanesi gibi peşpeşe dizerek, adeta bir "Hisarname" koyuyor ortaya.

Özellikle bilmemizi istediği bir şey var: "Biz Türkiyeli Ermeniler, Türkçeyi yaşamın kaçınılmaz bir gereği olarak öğreniriz. Ya da örneğin Diyarbakır'daki bir Ermeni Kürtçeyi de bilir. Rumelihisarı'nın farkı, oradaki Türklerin büyük çoğunluğunun Ermeniceyi bilmesiydi" diyor. Rumelihisarı'nı Gobelyan için vazgeçilmez kılan, başka neler var? Surp Santuht Kilisesi var. "Annem-babam bu kilisede evlendi. Ben burada vaftiz edildim" diyor. Kiliseye komşu ve ilk öğrenimine başladığı okul var.

12 yaşında Boğaz'ı geçti

Hisarlı olmanın ayırıcı özelliklerinden biri, çok küçük yaşlarda yüzme ve atletizmle ilgilenmekti. Boğaz'ın serin sularına hep Hisar'dan açılan Gobelyan, iki yakayı kulaçlarıyla daha 12 yaşındayken birleştirdi.

Gobelyan ailesi, 1938'de Beyoğlu'na taşındı. Yeni evleri, ünlü Maksim Gazinosu'nun tam arkasında düşüyordu. Gobelyan, Zeki Müren'in kadınlar matinesine çıktığı günler, genellikle arka kapıdan, evlerinin bahçesinden çıktığını anlatıyor.

Gobelyan, Taksim'de Esayan Ermeni okuluna devam etti. İlkokulu bitirmeden Çehov, Gorki, Turgenyev ve birçok Fransız klasiğini hatmedip raflara dizmişti bile.

O yıllarda Ermeni aileleri arasında çocuklarından en azından birini kolejde okutmak boyun borcu sayılıyordu. Ancak baba Gobelyan, nedense bunu çok önemsemedi. Oğlunu, Harbiye'deki hayvan hastanesine, daha sonra da bir mobilya fabrikasına yerleştirdi. Çalışma hayatına atılmıştır artık. Öte yandan, bir kere içine kurt düştü ya, sık sık krişi kırar, iş yerinden kaçarmış. Tabii ki bir arkadaşıyla ortak çıkardıkları Tebi Luis (Işığa Doğru) adlı dergi için koşuşturmaya. Mobilyacının işini çok aksattı ama dergiyi 60 küsur sayı çıkardılar. Arkadaşı asker olunca, hiç zaman kaybetmeden başka bir ortak buldu. Bu kez derginin adı sadece Luis (Işık)ti. Bu da ilki gibi bir edebiyat, kültür dergisiydi. Dergiciliği, 25 Mart 1948'de askere alınışa kadar sürdü.

Nis pastanesinin ünlü simaları

Türkiye'nin önde gelen edebiyatçılarıyla tanışmak için, iki yere sık sık uğramaya başladı. İlki ressam Agop Arat'ın yeri, Nis Pastanesi'ydi. İkincisi, Asaf Halet Çelebi'nin müdürlük yaptığı Beyazıt Devlet Kütüphanesi. Hem Türk edebiyatıyla tanışıyor, hem de Fethi Giray, Özdemir Asaf, A. Kadir, Atilla İlhan gibi şairlerin şiirlerini; Orhan Kemal'in öykülerini Ermeniceye çevirip yayınlıyordu.

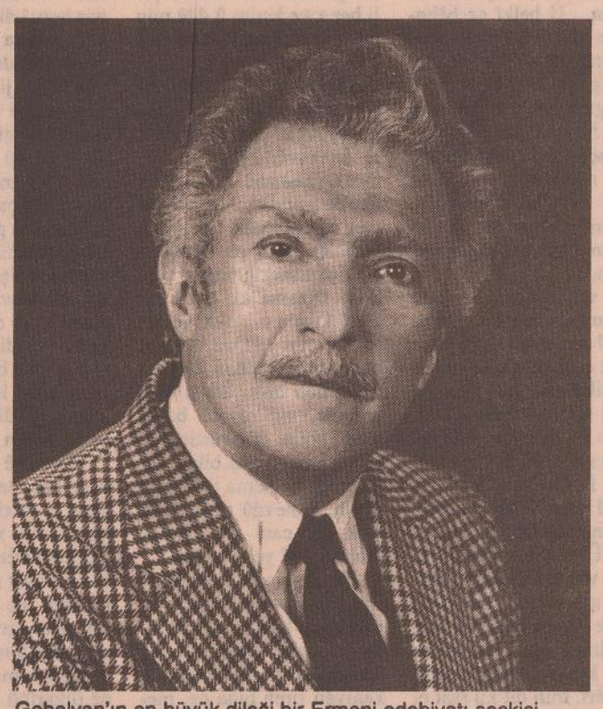

Gobelyan'ın en büyük dileği bir Ermeni edebiyatı seçkisi hazırlamak ve Türkçe'ye çevirmek.

İlk edebi ürünü, Yeranite (Keşke) adlı şiir kitabı oldu. 1950'lere girildiğinde araştırmalara, çevirilere, panellere, dernek çalışmalarına var gücüyle yüklenen Gobelyan'a, Habeşistan'dan bir Ermeni okuluna müdür olması önerildi. Görev süresinde sorun çıktı, iş yattı. Bir yıl sonra, Lübnan'da ihtilal oldu.

Yeni kurulan mecliste milletvekili de olan Dikran Tosbat, partilerüstü kalabilecek bir gazete çıkarmak ve Gobelyan'ı bu gazetenin başına getirmek ister. Gobelyan, Mart 1953'te Beyrut'ta. Dikran, ihtilali gerçekleştiren yedi kişiden biri. Gobelyan, Lübnan'ı az bulunur bir mozaik ülke olarak tanımlıyor. Cumhurbaşkanı Maruni-Arap, Başbakan Sünni-İslam, Parlamento Başkanı Şii-İslam, Beyrut Genel Valisi Ortodoks-Arap, Savunma Bakanı Dürzi... Sayıları 200 bin kadar olan Ermenilere iki bakanlık verilmişti.

Gobelyan, Lübnan'da Ayk'ın başına geçti. "Gazetenin bulmacasından yıldız falına kadar birçok işini kendim yapıyordum" diyor. Hangi konuda olursa olsun ne dinliyorsa not ediyor, ne okuyorsa kesip biriktiriyordu.

O artık, "kırk ambar" denilen şeyin ta kendisiydi. Ayk, Beyrut'taki etkin ve saygın gazetelerin içinde yer aldı. Gazetede, Türkiye'deki edebiyatçı dostlarını ve ürünlerini tanıtmaya özel bir önem verdi Gobelyan. Gazete yöneticiliği 1965'e kadar sürdü. Lübnan, adım adım huzursuzluğa, iç savaşa gidiyordu. Gobelyan'ın gazeteyi birlikte çıkardığı ekip, farklı bir çizgi istemeye başlamıştı. Zaman kaybetmeden istifa etti. Avrupa'ya gitmeyi planlıyorken, Prof. Dilaçar'ın ısrarı üzerine tekrar İstanbul'a döndü.

İstanbul'a döndü

Marmara adlı günlük Ermenice gazetede çalıştı. Birçok makale, çeviri ve öyküsü yayınlandı. Bu sırada, Doktor Jivago'nun Ermeniceye ilk çevirisini gerçekleştirdi. 1968'de ilk öykü kitabını yayınladı: Mozaikler. 1970'e gelindiğinde, bir de Portsank (Bela) adında bir mizah dergisi çıkardı. Slogan şuydu: "En büyük belanız bu dergi olsun, başınıza başka bela gelmesin." Gobelyan, "Türk Karikatürünün 100. Yıldönümü" için bir özel sayı da yaptı. Gobelyan, şu anda çalışmalarını günlük Ermenice gazete Jamanak'ta sürdürüyor. Öykü kitapları da peş peşe dizildi: 1974'te Dünyanın Dokuzuncu Harikası, 1982'de Rüyası Olmayan İnsanlar, 1992'de Ermeni Çiçek Koyduk Adını ve Toprakla Vaftiz Olanlar.

Gobelyan'ın en büyük dileği, bir Ermeni edebiyatı seçkisi hazırlamak ve bunların en azından bir kısmını Türkçeye çevirmek. "Bunu yapmadan ölürsem, kesin gözlerim açık gider" diyor. Gobelyan saatlerce kendini anlatırken, farklı ve ne yazık ki ilgiden hala uzak bir tarihten söz etti.

Edebiyatın ulusal ve coğrafi boyutları (1)

Ali PALE

Bu konuyla ilgili, "Ulusal Edebiyat", "Ulusal Edebiyat Ve Dil" , "Ulusal ve Evrensel Edebiyat" vb. adlı makalelerimizden sonra coğrafyanın ulusal edebiyatla olan bağlantısı ve sanatçı üzerindeki etkisi üzerinde biraz durmaya çalışalım.

Hiçbir sanatçı, değil ülkesinden yaşadığı ilden, hatta yaşadığı mahalleden bağımsız ele alınamaz. Büyük sanatçıların öz yaşam öyküsü anlatılırken, oturduğu ev ve evin bulunduğu semt, sanatçının gezdiği sokaklar üzerinde özellikle durulması boşuna değildir. Çünkü bütün bunlar, sanatçının yaratıcılığı üzerinde belli bir esine kaynaklık etmişlerdir. Örneğin Yaşar Kemal, romanlarında neden Iç Anadolu bozkırlarını değil de Çukurova'yı işlemiştir? Keza Şolohov neden Rusya'nın başka bir bölgesini değil de Don kıyılarını romanlarına konu edinmiştir? Bu örnekler çoğaltılabilir. Kesin olan, hiçbir yazarın çok iyi bilmediği konuda yazmadığı, yazsa bile başarılı olmadığıdır. Bu durum ülke bazında ele alındığında, daha belirgin bir nitelik kazanıyor. Hiçbir yazar ve sanatçı ülkesinden bağımsız ele alınarak değerlendirilemez.

Coğrafi konumun sanatçı ve yazar üzerindeki bu etkisinden yola çıkılarak sanatçı ve yazar belli bir coğrafyaya göre de adlandırılıp konumlandırılamaz. Çünkü coğrafya, sanatçı ve yazarı yönlendiren tek etken, hatta en önemli etken değil, sayısız temel etkenlerden sadece biridir. Coğrafi durum ulus içinde değerlendirilir. Bir ulusun kendisinden söz edilince doğal olarak o ulusun coğrafi etkilerinden de söz edilmiş olur. Daha da açıkçası, biz Rus edebiyatı deyince, aynı zamanda, Rus coğrafyasının (Rusya'nın) o edebiyat içindeki yeri ve etkisinden de söz etmiş oluyoruz. Kaldı ki, kimi yazarları belli bir ülke coğrafyası içinde değerlendirmek olanaklı değildir.

Avrupa edebiyatı, Uzak Doğu edebiyatı, Afrika edebiyatı gibi adlandırmalar da yapılıyor. Ama bu adlandırmalar birer genellemedir. Öze inildiğinde bütünlükü bir Avrupa edebiyatından söz edilemez. Karşımıza ulusal edebiyatar; Fransız, İtalyan, Alman edebiyatı vb. çıkar. Aynı şey Afrika ve Uzak Doğu edebiyatı için de geçerlidir.

"Türk Şiiri" değil de "Türkiye Şiiri", değerlendirmesine gelecek olursak; aslında yukarıdaki değerlendirmelerimizden sonra bu tanımın yanlışlığı kendiliğinden ortaya çıkıyor. Her şeyden önce, "Türkiye neresidir?" Bu tartışmalıdır. Türkiye'den kasıt eğer Misak-ı Milli ise, bilindiği gibi bunun içinde Kürdistan'ın önemli bir parçası var. Durum coğrafik bir yanılgıdan çıkıp, politik bir yanılgıya dönüşüyor. Çünkü aynı sınırlar içinde iki ulus var. Bu sınırlar içinde Türkçe üretilen her edebi yapıtı Türkiye edebiyatı olarak değerlendirmek, farklı ulusal şekillenmeleri sıfırlamak anlamına gelir. Sadece Kürtler açısından değil, öbür etnik gruplar açısından da bu sıfırlama geçerli olur. Bu durumda gerçekçi olan Türkiye şiiri değil, Türk şiiri, Türk edebiyatıdır. Elbette ki Türkçe yazılmış her edebiyat yapıtını Türk edebiyatından saymak doğru değildir. Ama bunun alternatifi "Türkiye edebiyatı" da olamaz. Bunun alternatifi, Türkçe yazılmış olmasına karşın kimi edebiyat yapıtlarının içeriklerinden dolayı başka halkların edebiyatına ait olabileceğini görmek ve kabul etmektir. Aynı kural, yazar ve şairler için de geçerlidir. Her Türkçe ürün veren santçı, Türk edebiyatçısı olamaz. Dilin de coğrafya gibi ulusal kimliği tek başına oluşturmadığını daha önceki yazılarımızda örnekleyerek açıkladık. Burada tekrarlama gereğini duymuyoruz.

Peki "Türkiye şiiri", "Türkiye edebiyatı" olmaz da "Kürdistan şiiri", ya da "Kürdistan edebiyatı" olur mu ? Bazı arkadaşlar buna "olur" yanıtını vermektedirler ama, bizim olur dememiz olanaksız. Yukarıda "Türkiye Şiiri"ne karşıt söylediklerimiz, "Kürdistan şiiri" için de geçerlidir. Kürdistan şiiri yoktur. Kürt şiiri vardır. Eğer Kürtler için bir ulustan sözediyorsak, bu "Kürdistan Ulusu" değil, Kürt ulusudur. Kürdistan, Kürt halkının üzerinde yaşadığı toprakları ifade eder, ulusu oluşturan tüm özellikler tarafından belirlenir.

Hele hele Kürdistan'da Arapça'yla, Farsça'yla ya da başka bir dille üren veren azınlıkları "Kürdistan Edebiyatı" içinde toplamak, farklı halkların farklı kültürlerini yok saymak, inkar etmek anlamına gelir. Kürdistan edebiyatını savunan arkadaşların, Türkiye'de Türkçe yazılmış her ürün Türkiye ya da Türk edebiyatına aittir, tanımına karşı çıkmamaları gerekir. Örneğin İç Anadoluda'ki Kürt şair ve yazarları yapıtlarını Kürtçe vermiş olsalar, tamamıyla Kürt insanının yaşamını işlemiş olsalar bile, bunlar Kürt değil, Türk ya da Türkiye edebiyatçılarıdır. bu durumda İç Anadolu Kürtlerinden olan C. Bender, Seyyit Alp gibi Kürt kimliğini öne çıkaran yazarlar da Türkiye edebiyatından sayılır. Tabii ki böyle bir şey olamaz.

SÜRECEK

Kendini öldürme savaşında taraf olanların şiddetten vazgeçmeleri istendi

Ahmedê Xani konferansı barışa çağırdı

20-22 Ekim tarihleri arasında Almanya'da düzenlenen Mem û Zin ve Ahmedê Xani adlı konferansa Avrupa, Türkiye ve Güney Kürdistan'dan aydınlar ve uzmanlar, Brüksel Kürt Enstitüsü ve İsveç Kürt Fedarasyonu'ndan temsilciler katıldı. Konferansa Memê û Zin ve Ahmedê Xani'nin çeşitli yönlerinin tartışıldığı çeşitli tebliğler sunuldu.

Seyidxan KURIJ

ALMANYA- 20-22 ekim tarihleri arasında Federal Kızılhaç Okulunda Kürdistan Dernekleri Birliği (KOMKAR) tarafından Kızılhaç ve Henrich Böll vakfının yardımı ile Mem û Zin ve Ahmedê Xani başlığı altında uluslararası bir konferans düzenlendi. Konferansa çeşitli Avrupa ülkelerinden, Türkiye'den ve Güney Kürdistan'dan aydınlar ve uzmanlar, Brüksel Kürt Enstitüsü'nden ve İsveç Kürt Fedarasyonu'ndan da temsilciler katıldı. Konfeansa katılamayan bazı aydınlar ve Amerika Kürt Kütüphanesi de başarı mesajları gönderdi.

1789'dan yüz yıl önce

Konferansın ilk konuşmacısı, eski SSCB'de Ahmedê Xani üzerine doktora çalışması yapmış Kürdistan Yazarlar Birliği Başkanı Prof. Mıstefa İzzeddin Resul, Ahmedê Xani ve Mem û zin üzerine detaylı bir tebliğ sundu. Resul, ulus düşüncesinin Kapitalizm ile oraya çıktığı biçimindeki Marxist anlayışın ekonomist olduğunu belirterek, Ahmedê Xani'nin Fransız Devrimi'nden 100 yıl önce Kürdistan'da ulus düşüncesini ortaya attığını söyledi.

Daha sonra söz alan Prof. Şakıro Xudo Mihoyi tarihsel açıdan, Dr. Hüseyin Habaş ise dil açısından Mem û Zin'in yazıldığı tarihsel koşulların tahlilini yapan birer tebligat sundular. Mihoyi, "Xani, amaca ulaşmak için bilim ve birlik gereklidir diyor. Ona göre her şeyin başı bilimdir, ittifaksızlık da cahillikten kaynaklanıyor. Kürdolog Orbelli, Ahmedê Xani'yi Firdevsi ve Gürcü Şato Rustawo ile birlikte Ortadoğu'nun toplumcu şairleri arasında sayıyor" dedi.

Ulusal düşünce açısından

Mem û Zin adlı bir tebliğ sunan M. Emin Bozarslan da, "Ahmedê Xani döneminde dünyada egemen ideoloji dindi fakat o ulusal bir düşünce ile ortaya çıktı. Unutmayalım ki, o dönemde Avrupa din ve mezhep savaşları oluyordu" dedi. Xani'nin kurulmasını istediği devletin sınırlarını da çizerek anayurt düşüncesini oraya attığını vurgulayan Bozarslan, şöyle devam etti: "Ahmedê Xani, sadece devlet ile yetinmiyor aynı zamanda dinamik bir toplum panoraması çiziyor. Özgür ve edilgen olmayan bireylerden oluşan bir toplum tasarlıyor. Ortadoğu'da bütün halkların ortak malı destanlar çoktur, fakat Mem û zin Kürdistanidir ve Kürtçedir"

Özgür ve dinamik toplum

Daha sonra Sabah Kara dini açıdan, Ahmet Aras da edebiyat ve folklor açısından Mem û Zin'i inceleyen birer tebliğ sundular. Bir toplumu tanımak için o toplumun folklorunu tanımak gerektiğini belirten Aras, "Ahmedê Xani, Mem û Zin'i, 'Destana Memê Alan' üzerine kurmuştur. Ben şimdiye kadar Memê Alan destanının üç versiyonunu inceledim. Destanda mitolojik öğeler çoktur. Xani, destanı realize etmiş, mitolojik öğelerden arındırmıştır.

Ayrıca destanda Newroz yoktur; fakat Xani, Newroz'un üzerinde çok durmuştur."

Konferansın son konuşmacıları Prof. Celilê Celil ve Mehemed Enwer oldu. Rusya'nın Erzurum konsolosu Alexandr Jaba'nın, Mehmudê Beyaziti'nın yardımıyla Kürt melalarından Kürt folklor ve edebiyatı üzerine epeyce elyazması malzeme topladığını belirten Celil, sözlerini şöyle sürdürdü: "Aleksandr Jaba'nın topladığı bu el yazmaları arasında Ahmedê Xani'nin Mem û Zini de vardı. Jaba bu el yazmasını Petersburg'daki kraliyet akademisine götürdü ve yüz yıl kadar burada kaldı. Asıl olarak, yurt dışına çıkan Bedırxani ailesinden Abdurrahman, Mixdat ve Sureya Avrupa'da; Abdulrezak ve Kamıl Rusya da, Mem û Zin'i Marr, Orbelli ve diğer Kürdologlara okudular."

Mehemed Enwer de, Xani'nin Kürt aydınları ve şairleri üzerinde önemli etkisi olduğunu belirterek, "Xani'den en çok etkilenenler Mewlewi, Mehmud bin mella Emin, Salime Sunê, Hejar, H. Kadırê Koyi gibi şairlerle Abdurrahman Bedirxan, Saidê Nursi gibi düşünürlerdir" dedi.

Barışa çağrı

Konferansın sonunda bir çağrı metni kaleme alındı ve bu metnin Kürdistan'da kendini öldürme savaşında taraf olanlara gönderilmesi kararlaştırıldı. Çağrı metninde, savaşan tarafların şiddetten vazgeçip sorunlarını barışçıl yolla çözmeleri ve silahlarını Kürtlere çevirmemeleri isteniyor.

Konferans, Prof. Mıstefa İzzeddin Resul'un bu tür konferansların Mahab, Amed ve Kamışlo'da da yapılabilmesi dileğini içeren konuşmasıyla son buldu. Bu yılın yaz aylarında da Kürt Federe Devleti eğitim bakanlığının desteğiyle Dıhok'da Ahmedê Xani Festivali yapılmıştı.

Stinus 'Ayın Öteki Yüzü'nde

Evrensel Kültür Merkezi'nin "Ayın Öteki Yüzü" adıyla başlattığı şiir etkinliğinin ilki, Danimarkalı ozan Erik Stinus'a ayrıldı. Yalnız ülkesi ve Avrupa'nın değil, bütün dünyanın ezilenleriyle yakından ilgili bir ozan olan Stinus, Türkiye'ye daha önce de gelmişti.

Kültür Servisi- Evrensel Kültür Merkezi'nin "Ayın Öteki Yüzü" adıyla başlattığı şiir etkinliğinin ilki, Danimarkalı çağdaş ozan Erik Stinus'a ayrıldı. Şiiri topumsal ve siyasal niteliğinden soyutlamak isteyenlerce 1980'den bu yana sürdürülen çağdaşlık/çağdışılık tartışmasına açıklık getirme amacını da taşıyan etkinlikte, Batı şiirinin görmezden gelinmek istenen yüzünde yer alan bir ozan ve şiiri gündeme getiriliyor. Çağdaş Danimarka Şiiri Antolojisi'nin yayınlanması ve "Ayın Öteki Yüzü" başlığı altında düzenenen etkinlikler kapsamında sanatının tanıtılması için Türkiye'ye davet edilen Stinus, Evrensel Kültür Merkezi'nin konuğu olacak. Ozan, 28 Ekim'de Evrensel Kültür Merkezi'nde düzenlenecek olan basın toplantısıyla edebiyat dünyası ve basınla tanışacak. 29 Ekim'de de, yine Evrensel Kültür Merkezi'nde şiiri ve sanatının tanıtılacağı söyleşiye katılacak. 19.30'daki söyleşi, Kemal Özer'in yapacağı sunuş konuşmasıyla başlayacak. Engin Koparan, Hüseyin Duygu, Güner Ener ve Zerrin Taşpınar'ın da değerlendirme konuşmaları yapacakları toplantıda, İstanbul Sahnesi, ozanın şiirlerinden örnekler sunacak. Daha sonra ozanın kendisiyle söyleşi yapılacak ve ozan Çağdaş Danimarka Şiiri Antolojisi'ni imzalayacak.

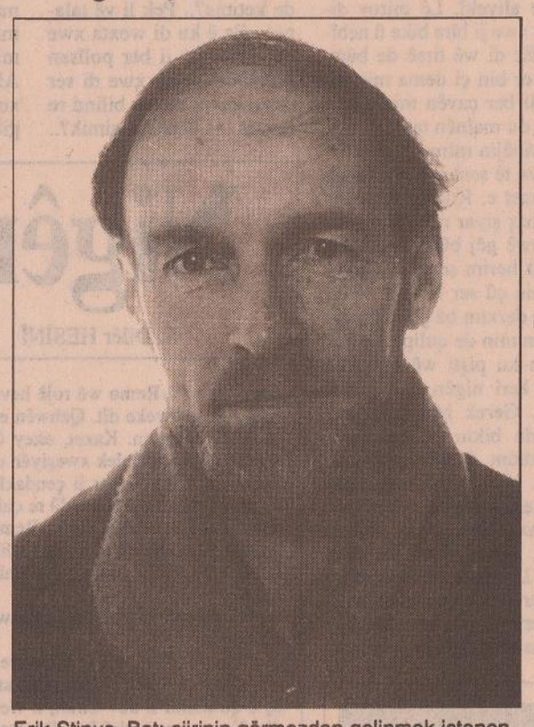

Erik Stinus, Batı şiirinin görmezden gelinmek istenen yüzünde yer alan bir ozan.

Yalnız ülkesi ve Avrupa'nın değil, Asya'dan Avrupa'ya ve Latin Amerika'ya kadar bütün dünyanın ezilenleri ve sorunlarıyla yakından ilgili bir ozan olan Erik Stinus, daha önce de çeşitli zamanlarda Türkiye'ye gelmişti. Stinus, ülkesinin sınırlarını daha ilk gençliğinde aşmış, dünyayı tanımaya, tanıdıkça da ezilenlerin yanında yer almaya kendini adamış bir ozan.

Çocukluğunda söylemeye başladığı yerel şarkılarla beslenen kişiliğinin İskandinavya dışına, Asya'nın, Afrika'nın ve Avrupa dışında kalan bütün dünyanın şarkılarına ulaşması, onun şiirinde insancıl bir öz ve çağdaş bir duyarlık olarak yansımıştır.

ÇIKTI KİTAPÇILARDA

Belge ve tanıklarıyla
DERSİM Direnişleri

Adres: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku Apt. No: 18/7 Aksaray-İST.
Tel: (0 212) 530 65 24-530 64 73
Fax: (0 212) 530 65 58

SÖZ UÇAR YAZI KALIR (Verba Volant, Scripta Manent) X

Mustafa KÖZ

ÖKSE

Gökyüzüne bakarken ağacı da görmek gereklidir. Çünkü tavşanlar için kurduğumuz kapana sincaplar da düşebilir. Gördüğümüz yer önemlidir elbet ama gözün erimi, tek uzamlı değildir. Nesnenin boyutları, sözle ve bakışla agılanabilir. "Önem, baktığımız yerde değil, bakışımızdadır."*

ŞEY

Epigramme 12

"Gürültüyle kırılır
gök.
Gözün gördüğü yerde
boşluk.
Dokunduğu yerde
nesne."**

DOĞA

Doğa, evrene zarar vermez. Balıklar bile yumurtalarını kaya kovuklarına bırakırlar.

TÜZE

"İyi olmak o kadar zor değildir, zor olan eşitlikçi olmaktır."***

ACI VE ÖZGÜRLÜK

Tek insanın çektiği acı, özgürlüğüne atılan en ağır çentiktir. Acı çeken bireyin özgürlüğünden söz edilemez. Kimsesizleşen bir toplumun yoğunlaşan acısı da özgürlüğün öylesi yok sayılmasıdır. Acı içinde kıvranan bireyin ve toplumun özgürlüğünü kim anlayıp açıklayabilir ki!

BAKIR LAHİT

Bellek'in bakır lahdinde şunlar yazılıdır:

"Unutmak, unutmak, unutmak..."

HİÇLİK

Ordan sesler geliyordu. Karaağaçların ve kuru otların ordan. Bir kurtçuk; kökleri, kemikleri kemiriyordu. Özenle yapıyordu bunu. Bir yontucunun ışığı ve gölgeyi biçimlerkenki titizliğiyle. Otların, ağaçların ve taşların köklerinde boşluk vardı. Ve o kurtçuk, o boşluğu kemirmek istiyordu. Boşluk, varlığın içinde değil altındaydı. Derinde, daha derinde. Zamanın yokluğunun da kanıtıydı bu kısacık gösteri. Ne dün, ne bugün, ne yarın... Şimdi ve hiç! Zaman "şimdi"de gizlidir. Bunun içindir ki ölüm bir kez yaşanır ve biter. Öncesi ve sonrası yoktur. Ne arar köklerde, kemiklerde, otlarda, ağaçlarda, taşlarda o kurtçuk?

DİYALOGLAR'DAN

Yabancı

"Çayır otundan farkınız yok sizin
bizim gözümüzde;
onun da derdi günü aya bakmak
ve savrulmak en yeğni yelde bile"**

* P. Valery
** M. Köz, Yengeç Sepeti'nden
*** A. Camus

Zilam darê şikestî ne

S. Dilêr Hesinî

Gelî mirovan, rastî tahl be jî nayê veşartin, divê bê gotin. Ez dizanim ku wê gelek camêr vê yekê bi xwe nexweş bînin, lê weleh divê ez bêjim ku zilam li van welatan darê şkestî ne. Em li van welatan, ne di halekî baş de ne. Halê me, wek ku herdu lingên mirov di soleke teng de bin e.

Hûn ê bêjin ji ber çi!

Ji ber ku wekheviya pîrek û zilaman heye. Zilam qet naxwazin fêrî vê yekê bibin û pîrek jî serê benê ku ketiye destê wan, bernadin û hîn bêtir dikîşînin. Aniha pir xurt in û dem jî, dema pêşketina wan e. pir xurt in. Zilamên reben newêrin li ber pîrekan bêjin em misilman in. Ewrûpî bi xwe fêr bûne, ew dikarin qet nebêjin, lê em zilamên ku ji welatên misilman, ji wê buhuşta zilaman tên, di vê derheqê de êşeke mezin dikîşînin. Wekhevî, ji bo zilamên ku ji wan welatan tên, tê mana bindestiyê û hêsîriyê. Lê rewş xerab e, em nikarin xwe li hember jinan tev bidin. Gotin li hemberî pîrekan ji şekir tahltir bibe, dewlet heye, polîs hene û bi dû re jî pêvajoyeke dadgeriyê ya dirêj heye. Weleh heger mirov ûjdanê xwe xera neke û rastiyê bibêje, pîrekên me Kurdan baş in, sernerm û cirxweş in û tu çavsoriyê nakin. Lê mirov însan e, tu bikî nekî caran bêhna mirov ji hevdû teng dibe û dengê mirov li hembere hevdû bilind dibe. Tiştên wilo normal in û qet ne pevçûn in. Lê dema dengê mirov zêdeyî adetê bilind bû, hewcedariya ku pîrekên me li me herin gilî bikin tune ye, cîranên me yên Ewrûpî hene, ew gilî dikin. Erê ji zimanê me fam nakin, lê di dengê mirov derdixin ku pevçûn e û derhal telefonê didin polîsan. "Werin bi wana ve, dîsa pevçûn e" dibêjin.

Xwedê neyne serê mêrê misilman Heger hinek li ser mirov bûn şahid, êdî jin li mirov nede jî, berî serêşeke mezin e. Dawa ku di derheqa mirov de amade dikin, ji yên DGM jî asêtir in, bi hesanî xelasî jê nabe. Mirov li wir êdî bi mezinbûna sûcê xwe dihise. Ji serî heta dawî bi gotinên wek "kevnar","zalim", "bêûjdan", "çavsor" û hwd. e.

Bobeleteke wilo nehatiye serê min bi xwe, lê hatibû serê gundiyekî me. Ew û kevaniya xwe, li ser bê wê herkê çiqas pere bişînin ji malbata xwe re, li postê ketibûn qirika hevdû û mêrik di bêhntengiyê de du sîle li jinikê xistibûn. Di nav du deqîqan de poste tije polîs bûbû. Pêşî, "Jina min e, ma we çi jê ye" gotibû û pişta xwe dabû wan. Lê polîsan destên wî li hevdû badabûn û ew ajotibûn heta ba tirimpêlê. Ew mil heta mehekê jî nîvpûç bû. Ew şerpeze kiribûn. Du mehan pê de, her ji du rojan geh li dadgehê bû û geh jî li ba polîsan bû. Bawer bin li gora ku mêrik digot, hindik mabû jî bişeniqînin. Hingî sûc wilo giran dikin, li gora ku gundiyê me digot heger mirov ji teyare de bikeve, hêviya xelasiyê, ji ya ji wê rewşê pirtir e.

Kevaniya wî bi ûjdan derketibû û lê nedabû: "du sîle xem nakin, ma du sîle çi ne, we dinya nediye bavo" gotibû. Lê mêrik maye nîv zilam. "Na gidî, ez naxawazim careke din di wan deveran kevim, du gotin û hezarek dudu yên jinikê zêdebin jî xem nake" dibêje. Ew pirr xerab tirsandine.

Dibe ku mirov ji hepsê xelas bibe, lê jibîrakirina wan gotinên tûj ne hesan e. Bi wan gotinan, nirxekî li mirov û li kirina mirov dikin. Dema dawê li mirov wilo giran bikin û bixwînin, bêguman mirov pir ji ber xwe şerm dike û di derheqa jê xelasbûne de bê hêvî dibe.Ji ber ku li van welatan xelasî ji tiştên wilo, qet ne hesan e. Heyfa pîrekên dinê hemûyan ji yên ku dikevin destan hiltînin. Ji xwe ku ji rojhilata navîn bin... Wek Kurdên ku li serê çiyan bên dîtin in. Navê zilamên ji rojhilata navîn di vê derheqê de derketiye. Li gora Ewrûpiyan, bê çawa pisîk hemû mişkan dixwîn, zilamên ji rojhilata navîn jî hemû li jinên xwe dixin. Loma jî ger hinekan ji bo tiştekî wilo telefon da polîsan, di nav pênç deqîqan de, li ku bin, li ber derî hazir dibin. Heger wê çaxê jinik bi xwe jî bêje "bavo welleh tiştekî wilo tune" dîsa xelasî tune. "Zalimê zalim, ew pir tirsandiye, rebenê newêre lê bide" dibêjin.

Mirov li van welatan fêrî gelek tiştan dibe. Mirov fêr dibe ku dema gotin bi kevaniyê re giha nêzîkî xeta xeterê, wek ku mirov dengê radîo daxe, mirov dengê xwe dadixe. Di dûv re jî destên xwe, ji bo ku li mirov nebin bela, di ber xwe de berdide û hay ji wan dike. Ev yek bi awayê auto-kontrolê dibe. Erê dibe, lê bawer bin êşeke mezin dide zilamên ji ba me.

Ez bi xwe, ez li welêt li dijî pevçûn û zilma li ser pîrekan bûm. Min heta roja îro tu caran destên xwe li jina xwe bilind nekirine û gotinên hişk jê re negotine. Lê hûn bikin nekin mirov zilam'e û sînorekî bêhnfirehiyê heye. Heger bi awiran jî mabe, mirov carinan dixwaze şerefa zilamtiyê ji nav nigan derxe. Lê ne hêsan e; cîranên fitne, dewleta bêbext û polîsên bêbav hene. Loma ez jî di vê derheqê de xwediyê derdekî mezin im. Tadeyiyek mezin li min dibe û ez nikarim çareser bikim. Çîroka min ev e.

Mala me, du ode ye. Oda sêyem, saloneke rûniştinê ye. Di nabera wir û deriyê derve de jî, hêwaneke me ya zirav heye, dor metro û nivekê ye û heger mirov lempe pênexe, mirov ber xwe nabîne, hew bi lempê tenê rohnî dibe. Deriyê me yê serşokê jî li wir e, berî xelaseka hêwanê bi metrokê ye. Ez bawer im derdê min jî, ji wir tê. Dema wilo be, ji bêgavî şimik û solên mirov, li wir ji lingên mirov de dikevin.

Şimikeke kevaniya min heye, kabika wê çar tiliyan bilind e. A xerab ku di rengê xalîça me de ye. Dema sibehan zû, dema hîn çav li xew e û diçe karê xwe, ne ku ew şimikên xwe ji nigên xwe dike, lê şimik ji nigên wê de dikevin. Li wê hêwana teng, yek li vir e û ya din jî li dera han e. Hûn ê bêjin îjar çi? îjarê, heftekê erê yekê na, ew berî min diçe karê xwe.

Dema ez li dûv wê radibim, ew şimik wek xefkan di rêya min de ne. Her ku min dîtiye, min ji rêya xwe daye aliyekî. Lê mirov dikare xwe ji bîra bike û nebîne. Ez di wê tirsê de bûm. Bawer bin çi dema min didît, li ber çavên min dibûn wek du maînên tazî.

Dibêjin mirov ji çi bitirse, ew tê serê mirov. Bawer bin rast e. Rojekê dema ez hîn baş şiyar nebûbûm, hîn ji xewê gêj bûm û min kir ku ez herim serşokê, lingekî min çû ser ferekê... Berî ez tê derxim bê çi bûbû, ew di bin min de qulipî. Bawer bikin ku piştî wê êdî çîka min berî nigên min gihan erdê. Gerek hûn bikaribin texmîn bikin bê ez çiqasî êşiyabûm û bêhnteng bûbûm. Min hîn li erdê, heta bê malê... Weleh ez hestiyekî sax... Hêê... Lê polîs... Ax... Dîsa welat hat bîra min. Li welat zilamî hebû... Heger li welat tiştekî wilo bê serê mirov, heta ku destên mirov bigerin, şimikan di paçê re... virrrr! Lê li vir... Na gidî... Wê kevanî bê... Wê li şimikên xwe bibirse... Divê ez bêjim. îcarê pevçûn... Û belkî ez bêhntengtir bibim û destên xwe lê bilind bikim... Û di dûv re belkî polîs û heps... Û wek gundiyê me bê serê min... Na gidî, na. Min xwe hêdî hêdî kişkişand ser diwana nêzîktirîn, min xwe hinekî direj kir û ez mam. Di çend saetan de bêhna min fireh bû. Lê ez pir êşiyabûm.

Ez wê rojê neçûm karê xwe, min nikarîbû. Dema kevanî hat malê, min jê re got bê çi hatibû serê min û min tika kir ku şimikên xwe li ser rê nehêle. Lê tika min feyde nekir, dilê wê bi min neşewitî û li ber min neket. Peyva ku li min vegerand "carê li ber xwe binêre, ma xwedê çav ji bo çi dane! Û ma xwe ne ya min tenê li wir e, ma çima şimika te, ma ya te jî ne li wir e?" Te a xwe bi ser a min xist.Hindik mabû ez bawer bikim ku yê neheq ez im. Min nêrî, min dît ku rast e, yên min jî li wir in. Lê dîsa jî ne rast e, ez biheq im min ji xwe bi xwe re got û ez lê fitilîm: xanima min, ya min nizm e û nerm e, tu caran nabe xeter, mişk jê de bikevin lingên wan naşkê. Lê wê jî got,"ma ez çawa bikim, ma min çêkiriye, adet wilo ye, yên pîrekan û zilaman nikarin wek hevdû bin."

Wê rojê wilo çû. Lê ew xeter her ma li ber deriyê min rebenê xwedê. Min wê rojê û roja din jî çend caran jê re got, lê dîsa feyde nekir. Wê got,"Çare ew e ku tu carê li ber xwe binerî." Min carekê ya dilê xwe jê re got: Weleh te li welêt nikarîbû wilo li min bikira, lê ma ez dikarim çi bikim, "Zilam darê şkestî ne.", xwedê bindestiya li van welatan neyne serê tu kesan. Ez rabûm çûm ketim ber şuştina firaxan, min bêhna xwe li wan fireh kir.

Lê şimik her li wir man. Kevaniyê xwe neda ber tu bazarê. Ê!.. îjarê ez çi bikim? Wilo nabe, wê rojekê lingên min bişkên!.. Ez dê di dûv re ji dost û hevalan re çi bêjim?.. Ez ji şimikê de ketime?.. Pek li vê talanê!.. Ez ê ku di wexta xwe de, dema ez ji ber polîsan direviyam, min xwe di ser dîwarên du metro bilind re diavêt... Lê aniha şimik?.. Û lingên min bişkin?... Min ji xwe bi xwe re got û min çelengiya xwe ya xortaniyê anî bîra xwe. Ez pir li ber xwe ketim û dilê min pir bi min şewitî. îcarê dilê min diêşiya.

Ez du rojan li malê nexweş mam û ramiyam.. Roja sêyem în çûm karê xwe, lê haveynê kêfê di rûyê min de nemabû. Li kar jî ez her diramiyam... ez bûbûm wek sipiya ku bê firkandin. Havalên min tê derxistin ku tiştin mezin hatine serê min. Dizanin ku li ba me şer û kuştin e... Yekî duduyan ji min re "wê her tişt baştir bibin, bêhna xwe hinekî fireh bike, dinya wilo namîne, wê rojekê baştir bibe" gotin. Dixwestin dilê min hinekî xweş bikin. Ez dizanim ku dema ji ba min diçûn, ji hevdû re jî "dîsa wek her carê ye, kuştina merevin wî ye" digotin.

Ez ramiyam û ramiyam. Em mala xwe barbikin xaniyekî ku hêwana wî firehtir be, belkî baştir be! Na welleh, ev ne rêyeke baş e, xaniyên fireh biha ne, mehana min tê dernakeve. Em dîsa vegerin welêt! Lê na weleh, ew jî ne rêyeke baş e. Ji ber şimikê bazdim welat? Ez ramiyam û ramiyam. Tavilê min rêyek dît. Destek bêcemê min, yê hîna jî welêt heye.

Xetên şîn û spî yên wek hevdû fireh lê hene.Îsal deh sal in, lê hîna nû ne. Mirov ji kar û xebatê nagihe pir li xwe bike û kevn bike. Malê baş wek çermê sa ye... Lê mîrata doxînê sist bûbû. Kevaniya min doxîneke lastîkî ji min re kirîbû... Hîn tiştek di ser re derbas nekiribû... Ew hat bîra min.

Dema ez hatim malê ez bi doxînê ve beziyam û min anî. Min bizmar bi dîwêr de kuta û min şimikên wê bi wê doxînê, bi bizmêr ve li ber dîwêr girêdan. Min di dûv re ceriband: Her ku min dikişandin û berdidan, ew dîsa diçûn ber dîwêr û li wir diman. Min bi kêf destên xwe bi hevdû firkandin û ez hûrik hûrik ji xwe re keniyam.

Min xwe li ser diwanê li hemberî derî dirêj kir, min nigek avêt ser yê din û ez mam li bendî xwediya şimikan. Bawer bin wek ku mirov bi destê doktorên Alamanî, jî êşa apandîsê xelas bibe û ez ji derdekî giran xelas bûbûm. Ez çi rehet bûbûm. Min ji xwe re hêdî hêdî difîkand û wê bê û wê heq bide min. Min di dilê xwe de got, ya wan li wir hepsî dihêle û ya jî davêje teneka germarê.

Êvarê dema hat malê, min xwe ji wê bistikê re baş amade dikir. Lê dema hat û halê şimikan xwe dît, rûyê wê bû wek ewrê terisan. Wek aniha tê bîra min-lê ez wê çaxê çiqasî zû li kirina xwe poşman bûbûm. Lê poşmanibûnê nema alîkariya tu tiştekî dikir, çûbû û bûbû. Awirek di min veda, lê ez tu caran ji bîra nakim... ez di ciyê xwe de sar û sist bûbûm. Ez bûbûm wek kevirekî û min bêcan lê dinêrî. Lebat di bedana min de nemabû.

Kevniyê bi wî sûretê wek ewrê terezan, şimikên xwe ji doxînê azad kirin, lingên xwe xist wan û hat li hemberî min rûnişt û lingekî xwe avêt ser yê din. Wek ku bêje "de ka bêj bê te çima wilo kir" li nav çavên min nerî û ma.

Lê ma min rebenê xwedê dikarîbû çi bigota, rewş ne baş xuyabû. Min awira xwe ji ber ya wê daxist. Lê îjarê awira min çû ser şimikê. Nigê xwe yê jor wilo dihejand û li bendî bersiva min bû. Lê min bersivek peyde nedikir. Çavên min mabûn li ser şimikan û hişê min jî çûbû ser wir. Kabikên wan li ber çavên min bilindtir dibûn û firehtir xuya dikarin. Wê bîstikê, min xwîna xwe bi wana ve didît.

Ax!.. Çi bêzarî bû... Çi... Çi... Gotin têra gotinê nakin.

Ez hîn jî xwediyê wî derdî me. Hêsan e, mirov dikare di pacê re bavêje. Ya jî mirov dikare bavêje teneka gemarê. Lê di dûv re? Heger pevçûn derket? Li van welatan gotina jinan cî digire... Ya jî ger ku dengê mirov çû cîranan û wan telefon dan polîsan?.... Hîn li ser derencên jêr in, wek yên li Tirkiyeyê li mirov naxin, lê dîsa jî polîs in, li hemû deran wek hevdû ne, xelasî ji destên wan ne hêsan e. Lê tîştekî din? Gelo li Tirkiyeyê polîs hîna jî xelkê digirin û li wan dixin? Li gora ku min bihîstiye, nema xelkê digirin û nema li xelkê dixin. Xelk, ya xwe teslîm nakin, ji bedêla girtinê ve tên kuştin û ya jî diçin di girtîxana wan de xwe dikujin.

Almanya'da 2. Kürdistan Film Festivali

Almanya'nın Hamburg kentinde 3 Kasım-15 Aralık tarihlerinde 2. Kürdistan Film Festivali düzenlenecek. Festival kapsamında "Kürtlerin Ulusal Kongresi" ile ilgili birde toplantı yapılacak. Ayrıca Kürt basınının (Roj, Politika, Armanc, Ronahi) sorunları ve Kürt basını üzerindeki baskıların konu edildiği bir de panel düzenlenecek. Festival Kommunales Kino Metropolis,Kürdistan Dayanışma Komitesi, HEVKAR, Yabancılar Sorumlusu (Der Auslander beauftragte) tarafından ortak düzenlenecek.

PARODİ... PARODİ...PARODİ...PAR

Welatparêz

Mamoste CEMÎL

Ziftik: Ha Jinê! Min qerarik pir girîng da îro.
Jin: Xwedê rêya te veke.
Ziftik: Ji îro pêde ezê bibim welatparêz
Jin: Wey limin! Dêmek hîn piştî vî emrî tu dê herî ser çiya ha!
Ziftik: Çiya yê çi keçê?
Jin: Ma welatparêz ne li ser çiyan in?
Ziftik: Hişt devê xwe li xêrê veke! ma min got ezê bibim gerîlla. Aqlê te jî, kes nizane ji kîsê kê ye!
Jin: Haa! Xwelî li serê min û hişê min be. Ez qet têgihîstim. Tu dê li metrepolan bixebitî.
Ziftik: Belê belê ez jî tam wisa difikirim.
Jin: Êêê keleşkofa te tune ye.
Ziftik: Lahewlilwela keleşkofa çi keçê!
Jin: Ya ez dizanim welatparêzê metropolan bê keleş û bombe namînin.
Ziftik: Keçê ma tu dînî. Tiştekî din nema, ez herim bibim şervan û bi destê sîxuran xwe biddim kuştin. Weleh însan li aqilê te ecêbmayî dimêne.
Jin: Min niha baştir fêhm kir.
Ziftik: Te çi fêhm kir.
Jin: Tu dê bikevî mitîng û grewên birçîbune.
Ziftik:Wele te baş safî kir. Îşê min nemaye xwe bavêjim zindana û bi şev û rojan bila îşkence li min bikin ne.
Jin: Êê îşkence ji ser serê welatparêzan kêm nabe!
Ziftik: Na bavo na! Ez nabim welatparêzê ku di bin îşkencede bê kuştin.
Jin: Belkî jî tu dê bibî nivîskarê rojnameyek Kurd.
Ziftik: Eman, eman.
Jin: vê carê çibû?
Ziftik: Ez bibim nivîskar, bila dijmin jî be min bikuje û min bike "faili meçhul."
Ha! Na bavo na bila welatparêziya wisa ji serê min kêm bê.
Jin: Wele ez li vî îşî şaş mam.
Ziftik: Sebeb!?
Jin: Welatparêziya tu difikirî îja tiştekî çawa ye, ez nizanim.
Ziftik: Ka tu bisekine, binêre ez ê çawa bibim welatparêzekî meşhûr.
Jin: Tu dê çewa bibî welatparêzekî meşhûr?
Ziftik: Ezê çavê xwe tuj bikim.
Jin: Êêê!
Ziftik: Bi şev û roj li ciatên kurdan bigerim.
Jin: Hii!
Ziftik: Ezê devê xwe bigrim û zû bi zû nepeyivim.
Jin: Belê belê!
Ziftik: Û kî çi bêje, ezê serê xwe carna marna bihejînim. Ku bila bêjin ev zilam pir aqilmende.
Jin: Êêê!
Ziftik: Û belkî jî rîha xwe berddim. Ew rîha wek ya bizinan.
Jin:!?
Ziftik: Û sê çar caran dê hinek pere mere bidim du sê ciyan, wê her tişt hal bibe. Ka bine ezê çawa nav û deng bidim.
Jin: Dêmek tu dê bibî welatparêz ha!?
Ziftik: Helbet.
Jin: Şuna tu bibi welatparêz, tu bibî tucar ne baştire.
Ziftik: Dîna dîn. Welleh tu dinikeke dera hanê yî. Ma sermaya welatparêzî û ya ticarî wekhev e?

Nigên Berxan

S. Dilêr HESİNÎ

Min û Remo wê rojê hevdû dîsa li qahweke dît. Qahwên ewrûpîyan xweş in. Kaxet, okey û tewle li wana tunene, lê gelek xweşiyên din li wan hene. Ez û Remo her ji çendakî hevdû li kahwakê dibînin û ji hevdû re qala welêt û tiştên bûyî û nebûyî dikin. Remo carê bi gelek tiştan dihise û tê ji min re dibêje. Mala wî ava, min ji tiştên ku dibihîze, bêpar nahêle.

Nû me qahwa xwe danî ber xwe , Remo dest pê kir:

"Birayê Dilêr, ma te bihîstiye ku zarokên Cindî jî hatine? Wan rebenan jî gelek êş û qiriktahlî li dûv Cindî, li welêt kişandin. Ne mal, ne hatinî û ne jî merevên halxweş ku destên xwe bidin ber pişta wan... Lê va ye êdî hatin. Tu bibînî birayê Dilêr, rebena Fatima kevaniya wî bûye wek darikekî. Ne goşt pêve maye û ne jî rengê wê yê ciwanî lê maye. Ma xwîn di bedena wê de nemaye ku reng bide rebenê. Lê cindî merd û destfireh e, bawer be wê zû bike ku li xwe vegere " got û kenekî dawidî kir.

"Tiştekî nedîtî hatiye serê wan: nizanim bê xwedê çima jiyanê ji hinekan re wilo sext dike û wan wilo diheyirîne. Hinek jê destê xwe bavêjin sêvan di daran de, heta ku daxin ber devê xwe, di destên wan de dibin kevir û derin. Tiştek li ber wana ava nabe. Cindî jî yek ji wan babet mirovên ku her demê kar li ber wî xerab dibin e. Min Cindî wê rojê li bajêr dît. Me hema li ser nigan hinekî li halê hevdû pirsî... Wê çaxê ji min re got, "welleh zarokên min hatine... Kek Remo, lê bawer be rebena dayika zarokên min bûye wek ku ji tirbê derkeve, hişk û hola bûye... Hemû ji destê min wilo hatiye serê wê... Dema ez wê wilo ketî û lawaz dibînim, ez xwe di derheqa êşa ku kişandiye de pir sûcdar dibînim... Loma ez dixwazim gelek başiyan pê bikim... Ji bo ku zû hinekî li xwe vegere, ez dê wê û zarokan bi xwarinê xwedî bikim, min soz daye... Ez dê aniha herim nigên berxan ji wana re bikirim, kêfa zarokên min ya diya wan gelekî ji nigan re tê. Weleh Fatimê tembiya misînekî jî li min kiriye, limêj dike. Hingî li ber min geriya û got,"Cindî ez bi zimanan nizanîm û tu deran nas nakîm, tu bi zimanan dizanî û maşeleh wî bajarî hemûyî nas dikî. Ez bi goriya serê te bim, Cindî tu dê ji min re misînekî jî bikirî." Min soza kirîna misîn jî daye. Lê ez bi rastî bibêjim, ez ji bo nigan hatime... Piştî ku zarokên min hatin bi du rojan bû, ez hatim min ji wê dikana mezin ya li destpêka serê meydanê, nema zanim bê çend kîlo bûn, lê bawer be min gelek kirîn. Hingî min bêriya zarokan kiribû, min gelek kirîn... Bila têr bixwin min got. Fatimê hemû berdan beroşê û kelandin. Kek Remo, eyba me yek e, ez ji te venaşêrim, lê te bidîta. Évarê dema zarok ketin ser, bê hişê xwe dixwarin. Bawer be hema dikajtin, hestî di ser serê xwe re diavêtin û xwe diavêtin nigekî din. Yê me yê mezin carê nigek ji beroşê derdixist û bi herdu seriyan digirt û wek dema Mîke Mus garisê stenbolî dixwe, lê diçû. Ez rabûm min zendikên wan lê qulipandin û kursiyên wan nêzîkî masê kirin û ew dîsa berdan ser. Dema min didît ku wilo dixwin, ma çiqasî kefa min dihat. Dema kevaniya min dît ku kêfa min tê, ew jî pir kêfxweş bûbû. Lê bi rastî jî pir xweş û bi dohn bûn. Tama wan hîn jî di bin zimanê min de ye. Bawer be min û Fatimê ji zarokan hindiktir xwarin.

Ma mîratan çi bigoşt û nerm bûn, kek Remo. Nizanim bê bi çi awayî çêkiribûn, lê wilo pak xeritandibûn, çirisandibûn, kiribûn paketekê û nayloneke wilo tenik girtibûn ser wan. Her pakêtek dudu têde bûn. Bawer be hîna bi xavî dilê mirov dibijiya wan. Heyran, berx û mîhên van welatan jî di xweşiyeke nedîtî de ne. Loma jî goştê wan wilo nerm û xweş e. Di devê mirov de dihele. Kevaniya min ji wê roje ve, her roj qala zarokan û wan nigan dike.

Îro jî, "Cindî, de ka dîsa here ji me re ji wan nigan bikire, weleh xweş bûn." De ka em bi hevdû re herin kek Remo, tu jî wir nas bike.

"Birayê Dilêr, min Cindî neşkand, camêrekî çê ye. Weleh em bi hevdû re çûn dikanê. Dema me da dûv hevdû û em meşiyan, ser û pêyên ku diya min li gund çêdikirin hatin bîra min, bêhna kizirandina ser û pêyên ku diya min li gund çêdikirin hatin bîra min, bêhna kizirandina ser û pêyên dermalên me hat û ket bêvila min. Ji nişkê ve pêlên hesreta welêt di dilê min de rabûn û dilê min bijiya xwarineke welêt. Ji hemû tiştan bêtir ser û pê. Min di dilê xwe de got, weleh heger hebin ez dê ji hinekan, ji zarokên xwê re bikirim. Ez ê jî çend gepan bi wana re bixwim, rast e, ser û pê xweş in, xebera Cindî ye, min got. Ez serê biryê xwe neêşînim, welleh Cindî yê. Ez û te em rast birin ser ciyê nigan. Birayê Dilêr hema em çûn û neçûn, Cindî dest bi hevdana pakêtên nigan kir. Min bi xwe berê jî ew babet nig dîtibûn. Pir spehî ne, bawer be wek destên xanimên Ewrûpî zer û spî ne. Lê dîsa jî ez bi zimanê xwe şaş bûm û min ji Cindî re got; birayê Cindî, ev ne nigên berxan in, yên beraza ne. Lê heta dema min wilo got, Cindî gihabû çar pênc pakêtan têxe ber sînga xwe. Bawer be bi gotina min re bû rep repa wan û hemû ji ber sînga wî de ketin ber nigên wî. Min dît bê xwîn çawa ji rûyê Cindî çû. Wek dema siya ewran ji ser dinê diçe bû. Him şerm dikir û him jî poşman bûbû. Mi di ber dilê wî da, min xwest ez dilê wî hinekî xweş bikim, lê Cindiyê min û te hejiyabû. Kek Cindî, ji Fatimê re bêje weleh tunebûn, min got, soza xwedê em ji Fatimê re nabêjin bê yên cara din jî çi nig bûn... Tiştek nabe, tiştên wilo hatine serê me hemûyan... Li xerîbiye,xem nake, min got.

Lê Cindî got;"Na kek Remo, weleh ez dê herim rastiyê ji diya zarokên xwe re bibêjim, ez nikarim vê qebeheta nedîtî jê veşêrim. Kek Remo, ji bo ku ev kirin bibe guhar û di guhên min keve, ji bo ku ez xwe mecbûr bibînim û xwe fêrî vî zimanî bikim, ji bo ku tiştê ez nizanim, ez careke din nerim nekirim, ez dê herim rastiyê ji Fatimê re bêjim." Bawer be piştî wê, Cindî pir li ba min nesekinî, zû çû malê.

Min do dîsan Cindî dît. Vê carê çû ji dikana xwe goştê berxan xwest. Kêfa wî ya berê hinekî lê vegeriyabû. Ji min re got: "Birayê Remo, bi navê xwedê, ji wê rojê ve ye kevaniya min firaxên me bi axa sor pak dike. Bawer be axa sor kir nav parzîneki û di nav beroşên avê dadikir, piştî ku axê rengê xwe yê sor berdida nav avê, êdî pê zarokên me şuştin. Devê xwe û yê zarokan wê bi wê avê şuştin. Bawer be wê ez mecbûr kirim, min jî xwe bi wê avê şuşt. Her du-sê rojên pêşî hêstir wek xilolîkan jî çavên wê digindirîn. Diçû û dihatin, "Te dê taliya emrê min ev jî anîbûna serê min Cindî." digot. Min pir jê şerm dikir. Lê aniha hinekî aşbûye, carinan henekan dike û dibêje, "Ma mîratan çiqasî xweş bûn." Kek Remo, ji wê rojê ve Fatimê qamên limêja xwe zêdetir kirine.

Di dûv re em çûn me qahwek li mala wan vexwar.

Remo hinekî keniya û got,"Fatima reben... li van welatan çi nayê serên xelkê! Yanî min soz dabû Cindî ku ez dê ji tu kesî re nebêjim. Lê ez nikarim ji te veşêrim. Ez dexîlê te me Dilêr bila Cindî nizanibe kum min tu pê hisandiyî. Wê pir li ber xwe bikeve." Min hîna ji tu kesan re negotiye. Lê ez hêvî dikim ku ev hejmara ROJ ê nekeve destê Cindî û hemû xêmexwazan.

XAÇEPIRS

Hesenê EMER

Çeperast:
1-Serokê serhildana Agirî 2- a) Kuçik, kelb b) Notayek c) Şert 3- a) Li Anatoliyê navê medeniyetekê b. Noteyek (Berepaş) c. Notayek. 4- Lî Kurdîstanê navê deverekê. 5- a) Zaxoyi, hunermendeki Kurd. b) Notayek. 6- a) Pîrça ku lî sûretê mêran derdîkeve b) Xebat, kar (Berepaş). 7- a) Hejmarek (Berepaş) b) Lê gihayi, kêr hati (Berepaş). 8- a) Elameteki şaşbûnê (Berepaş) b) Ne xerabûyi. 9- a) Tîştê, roj bi roj. b) Îşareteki, peyvandinê. 10-a) Gellê iranê b) Bajarek lî Kurdîstana Başûr.

Serejêr:
1- Hunermendeki kurdî bî nav û deng. 2- a) Colemerg. b) Bî kurti, tav roj (Berepaş). 3- a) Sond, qessem. b) Kêrhati, Lê gihayi. 4- a) Agîr, kî kurti, b. Kesê derewa dîke. 5- a) Herfek b) axîri, paşi (Berepaş), c) Remza elemeta nikelê. 6- Cîhê ku av tê dîzê (Berepaş). 7-a) Dewletek Ereban b) deng, qêrin.8- a) Notayek, b) Êdi, wek carekedin 9- a) Esalet, b) Xeweli 10- Hunermedeki kurd ê nûjen û bi nav û deng.

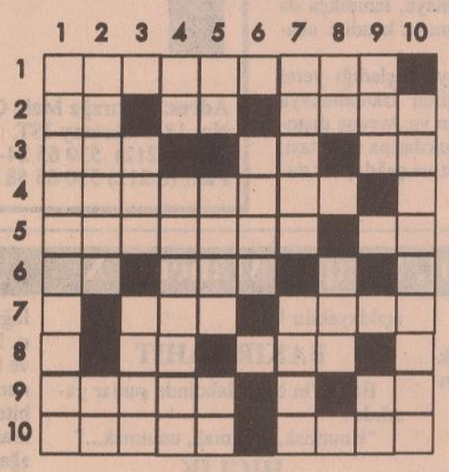

Bersîva hejmara berê:

Çeperast: 1- a)Zembîl, b)Daz. 2- a)Erê, b) Salane. 3- a) Revok, b) An. 4- Îberarab. 5- a) Kî, b) On, c) Eba. 6- a) Ek, b) Narêw. 7- a) Do, b) Bre. 8- a) Tahl, b) Enonît. 9- Çolemêrg.

Serejêr: 1- a) Zerikî, b) Tac. 2- a) Erebî, b) Aso. 3- a) Mêwe, b) Eçhel. 4- Orok. 5- a) Îskan, b) Em. 6- a) La, b) No, c) Ne. 7- a) Lab, b) Jor. 8- a) Ana, b) Bêrtî. 10- Zendawesta

Ulusal varlığımızı tanımak

Kürt insanı ve ulusunun birey ve toplumsal gelişimini kavramanın yolu, kültür tarihinin üretmiş olduğu duyumsal özelliklerle kültür-bilim tarihinin ürettiği beğeni özelliklerini ortaya çıkarmaktan geçer. Tarihsel gelişim yönü de, ulusal Kürt sanat yaşantısı ortaya konularak saptanabilir.

Mamosta CEMİL

Her toplumsal çatışma mutlak olan toplumsal gelişmenin çelişkilerinin varlığında ve çatışmasında yatar. Toplumsal çatışmalarla ortaya çıkan olaylar iradi değildir. Aslolan, varlıkların yapı ve doğalarının diğer varlıklarla olan ilişkilerinde ortaya çıkan ilintinin seyridir. Ancak bilinçli insan müdahalesi, tarih içinde, olayların iradi olarak gelişmesine neden olur. Yani, toplumsal çatışmalar bir yere kadar irade dışı, bir yerden sonra ise iradeyle var olur ve de gelişimini sürdürür.

Böylesi bir savın, bireyin bilinçaltı ile irade dışı yaşadığı yaklaşımından yapılan çıkarsama ile açıklanması mümkündür. Bu yöntemi toplumsal gelişmeye uygulamaya çalıştığımızda, toplumun bilinçaltını kültür tarihi, bilinicini ise sanat olarak isimlendirmek şaşırtıcı olmaz.

Kültür, bireylerin şu veya bu şekildeki yığınsallığının iradi olarak ortaya çıkardığı bir yaşantı değildir. Aksine, heterojen bir bağımsızlığı içermesine rağmen, birey karşısında topluluğu ifade eden homojen bir yaşantıdır. Bu yaşantı, bireyi sürekli bir bağlılık içinde tutar. Birey kendi bilinçli yönelimini, istese de istemese de bağlı bulunduğu kültür odağının temeli üzerinde yürütür.

Ulus, toplumların etnik örgenlerinin tamamiyle ortaya çıkıp kendilerini organize ettikleri noktaya değin, etkinliğini, temel bazı etnik örgenlerle de olsa, daha ilk başlarda belirleyici kılmıştır. Bugün, bireylerin yabancı kültür odaklarının etkisindeki alanlarda yaşamaları koşullarında bile, yaşantılarının genel seyri, esas olarak, kendi ulusal kültürlerine bağlılık içinde yol almaktadır.

Toplum yaşamında da ilk yönelim ve çıkış, bilinçaltının yönlendirimiyle oluşur. Ancak, sonucu tayin eden esas yönelim, yargıyı oluşturmadaki yetenek ve yetkinliğe sahip olan bilinçle belirlenir.

Bir toplumun kültür tarihi, uluslarının ve etnik öğelerin tarihi olarak anlaşılmalıdır. Bu tarih, bilimin tüm dalları ve alanlarında ele alınmaya muhtaçtır.

Kültür tarihi, kültürel irade anlamındaki toplumsal iradeyi asla temsil etme konumunda olmayan egemenlerin dayattığı bir kültürün tarihi olmadığı gibi, toplumun şu anda devlet zoruyla benimsediği yaşamın da tarihi değildir. Kültür tarihi, ulusun tarihsel dönemlerinin bir öncesinde yer alan yaşamın, tarihsel yönelimlerinin ve kesintilerinin tarihidir. Kültür tarihini de, ulusların önce sanat yaşantılarında, sonra da sanat eserlerinde ortaya çıkarmak olasıdır. Çünkü sanatsal yaşantı, estetik donanımın dışa vurumudur. Estetik varoluşun, kalıcı, organize varlığıdır. Bu yüzdendir ki, sanat eserleri de içinde olmak üzere, toplumsal üretimin tüm ürünlerinde belli kapasitelerle de olsa estetik yansıma var olduğundan, estetik donanım, ancak, ulusun üretim dünyasının bütüncül olarak incelenmesinde ortaya konulabilir.

Birey ve toplum, ulusal kültür tarihinin zemininde, iradi olmayan bir gelişim sürecinde, bireysel ve toplumsal bilincin tinsel düzeyini eş zamanlı olarak yaşayarak kullanmaya başlar. Tinsel düzey, her türlü doğa ve toplumsal nesneyi, kişisel ve toplumsal kabul biçiminde yaratıcılık ve kavramsal güçle algılayıp, kendine özgü bir beğeni edinme formunu üretme konumudur. Dünyayı artık bu formla algılar. Yani birey ve toplum, tinsel düzeyiyle hem estetiği hem de bilimi kavrar.

Sonuç olarak, birey ve toplumun varlığını, tinsel düzeyi, dünyayı algılama formuyla açıklayabiliriz. Bu form, ulusal kültür tarihinin ürettiği duyum özelliklerinin, evrensel olan bilimin kavramsal bilgilerini kullandığı ölçüde ortaya çıkan beğeni değerleriyle ifadesini bulur.

Kürt insanı ve ulusunun birey ve toplumsal gelişimini kavramanın yolu, kültür tarihinin üretmiş olduğu duyumsal özelliklerle kültür-bilim tarihinin ürettiği beğeni özelliklerini ortaya çıkarmaktan geçer.Tarihsel gelişim yönü de, ulusal Kürt sanat yaşantısı ortaya konularak saptanabilir.

Ancak, Kürt ulusal varlığının belki de en önemli yanının ortaya çıkarılması gereğine değinirken, kendimizi tümüyle tanıyıp gelişimimizi iradi olarak sağlayabilmemiz için, öncelikli olarak bilimsel çalışma organizasyonuna gecikmesiz olarak geçmemiz gerekir. Böyle bir organizasyon, ulusumuzun tinsel varlığını modül olarak ifade eden siyasal parti ya da siyasal oluşumların varlığıyla mümkündür. Çünkü bir ulusun iradesi, ancak, onun katılımını ve beğenisini bağrında taşıyan bir ilinti ile ifade edilebilir.

Kürt siyasal parti ve oluşumları, yakın döneme kadar tüm Kürt ulusal iradesini temsil etmeye aday olamadı. Bu yüzdendir ki, Kürt ulusal varlığının tinsel düzeyini tanımaya yönelik bütünlüklü bir girişime de ulaşılmamıştır. *

Tabiatı gereği araştırmanın, öğrenmenin ve üretmenin doğası demokratik şartları gerektirmektedir. Özellikle tüm bunların bir ulusun iradesini yansıtır olması isteniyorsa; bilimin, kültürün ve sanatın demokratik bir patformda, siyasal oluşumlara karşı özerk, ulusal iradenin etkisine ise oldukça açık, ama siyasal oluşumların önderliğinde, ilkeli ve demokratik bir tüzükle ifadesini bulan kurumlar aracılığıyla üretime yöneltilmesi gerekiyor.

Bir ulusun tinsel varlığında somut olarak yer almak için, yöresel bir kültür-sanat, mesleki ya da herhangi bir kurumun bile özellikle siyasal oluşumların bünyesinin taşıyıcıları olarak, tüm kurumlarla ilinti düzeyinde ilişki içinde olması zorunludur. Birisinin diğeriyle bulunduğu ilinti düzeyindeki eksiklik, doğrudan ulusal varlığın, ulusal irade anlamındaki eksikliğidir ve tarihi bir yanıyla hep karanlıkta tutabilen etkinlikte olabilecektir.

Kürt siyasal yaşamının en büyük eksikliği, ulusal varlığımızı tanımamızı ve ulusumuzun tarihsel gelişim yönünü saptayacak olan bilim, kültür ve sanatsal var olma olarak, var olamamız üzerinde inisiyatif kuramamış olmasıdır. Böylesi bir durum, hem ulusal iradenin potansiyel güç ifadesinde bulunmasını engellemekte, hem de sapkınlığı ve bilinmezciliği bir kader olarak yaşamamıza neden olmaktadır.

Bu nedenledir ki, onlarca bilim adamı, sanatçı, araştırmacı ve nice yetkinliklerin adayları ya doğarken ölmektedirler ya da yabancılaşmanın soluk tarihinde yalnızlığa mahkum ettirilmektedirler. İşin en garip yanı, siyasal yaşamımızın en renkli simaları dahi, bilim, kültür ve sanat yaşamımızı lafta da olsa ağızlarına almamaktadırlar.

Bugün ulusumuz insanlarının kimlikli ve kimliksiz tüm yaratımları ve ürünlerinde ulusal tinsel varlığımızın potansiyeli hala sahiplenmeyi beklerken, var olan kültür, sanat ve bilim kurumları, henüz siyasal oluşumlarımızın ciddiyetine tabi olmadıkları için, nice olağanüstü tarihsel sarsıntı yaratabilecek değerlerimizin de yok olup gitmesine neden olmaktadırlar.

Özellikle sanatçılar, yazarlar, bilim emekçileri, bir ulusun varlığının değerlendirilmesinde en önemli rolü oynamalarına rağmen, özellikle siyasilerimiz tarafından adam yerine konulmamaları, bilim, sanat ve kültürün, sözkonusu siyasilerce ne yazık ki bilinmediği anlamına gelmektedir.

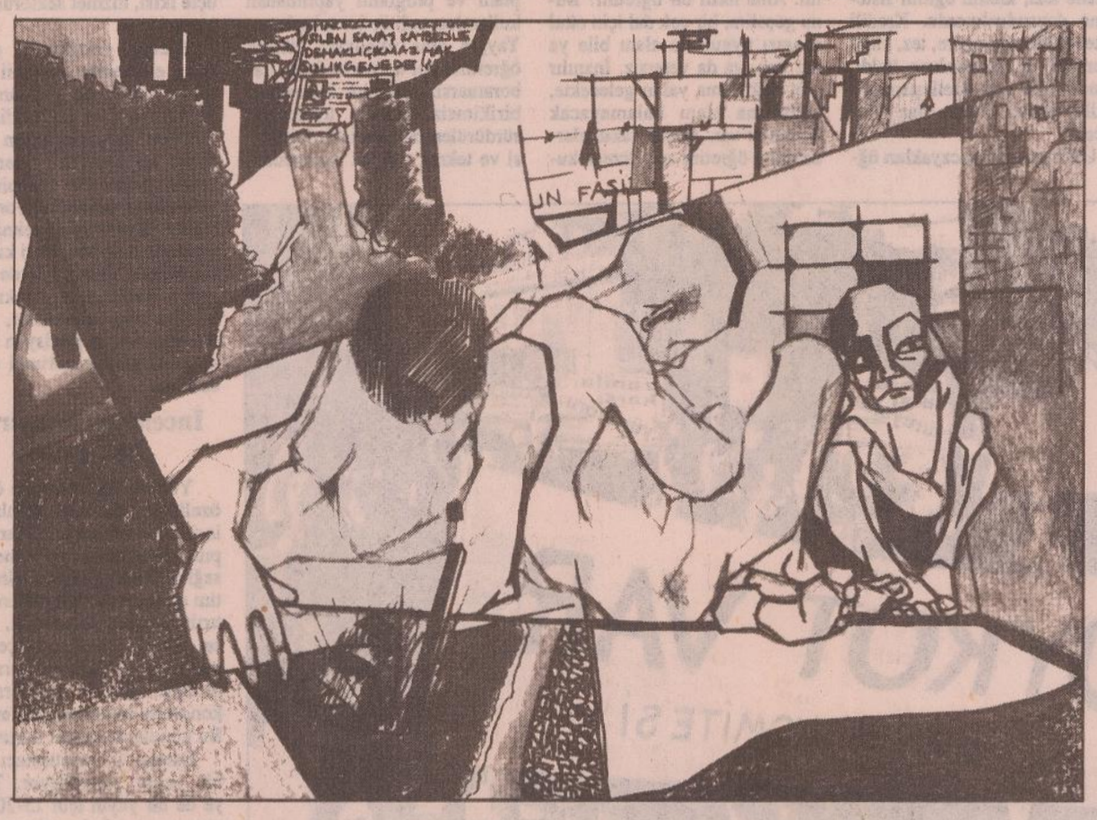

Şahinler çözüldü

Orhan PALA

Türkiye siyaseti, son yılların en bulanımlı sürecini yaşamaya başladı. Uzun zamandan bu yana sürdürülen, kural tanımayan savaşın ekonomik boyutları en açık şekilde kendisini gösteriyor. Bunun yanında sermaye kesimi bölgedeki devlet kontrolünün kayıbından dolayı, yeterli verimi alamaz durumda. İşçi sınıfı sırf ekonomik taleplerinden dolayı sokaklara dökülmüş. Memur ve kamu çalışanları artık yaşayamaz durumda. Parlamento işlevini yitirmiş, herkes bir başkasının olumsuzluklarını ortaya koyarak ayakta durmaya çalışıyor. Devlet siyasal olarak büyük bir prestijj kaybına uğramış, Avrupa ve dış dünyadaki güvenirliğini yitirmiş. Artık bundan sonra bugüne kadar uygulanan şahin politikalarının sistemi yaşatamayacağı, herkes tarafından bilinen bir gerçek. Şimdi tekrardan rollerin değişmesi yaşanıyor. Belki bugünden söylemek biraz erken olacak ama, devlet içinde, "Devleti yöneten" karanlık güç olarak tanımlanan kesimlere karşı sanki birileri dur demeye çalışıyor.

Ülkenin başbakanı, güvenoyu alamayınca, yeniden eski ortağı CHP ile hükümet kurma çalışmasına koyuldu. Tam görüşmelerin başladığı sırada da Menzir istifa etti.

Oysa bu 20 günlük zaman diliminde değişen neydi? Başbakan koalisyonun bozulması ile ilgili açıklamasında, Menzir'in terörizmle mücadelede başarılı bir emniyet müdürü olduğunu ifade etmişti. Menzir de, hükümet ortağını tehdit edecek kadar ileri gitmişti. Türkeş her zamanki gibi hazırda bekleyerek kendi payını almaya çalışıyordu. Fakat, çıkar savaşı durumu değiştirdi. DYP-MHP-DSP- koalisyonu belki de Türkiye siyasetine yeni bir boyut kazandıracaktı. Azınlık hükümetinin kurulmasıyla MHP daha da güçlenecek, savaşın boyutları daha da artacaktı.

Devlet cephesinde bunlar yaşanırken, diğer tarftan PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan da aynı süre içerisinde bir ateşkese hazırlandıklarının mesajını vermeye başlıyor. Bunu devletin ne kadar değerlendirmeye aldığını önümüzdeki süreçte daha iyi göreceğiz. Fakat görünen o ki, devlet cephesi de bundan sonra savaşın boyutlanmasının altından kalkamayacağını ifade etmeye başlıyor.

MGK'de, olağanüstü halin kalkmasına yönelik tartışmalar başlıyor. Bu durumda devleti asıl ilgilendiren, bence var olan sorunların ekonomik boyutudur. Çünkü askeri boyutunu yeni il valilikleri yasasıyla tekrar gündemde tutacak, fakat büyük bir ekonomik yükten kurtulmuş olacak. Buna bir de önümüzdeki günlerde olası ateşkesin getirdiği rahatlığı da eklersek, devlet cephesinde büyük bir rahatlama olacak.

Olası CHP-DYP koalisyonuyla, sözde demokratikleşme adımları atılacak. Bu süreçte 8. madde yeniden gözden geçirilecek, yeni bir seçim yasasıyla erken seçime gidilecek. Türkiye Gümrük Birliği'ne girme sürecine hazır hale gelmiş olacak. Belki de ABD'nin Kürt sorunundaki çözüm önerilerine pratikte adım atması yönünde yapılan baskılardan dolayı, adımlar atılmak zorunda kalınacak.

İktidar cephesinde tüm bunlar yaşanırken, muhalefet cephesi ne durumda?

İşçi sınıfı sokaklarda ama öndersiz ve örgütsüz bir durumda. Kürt örgütleri arasındaki çatışmalar hala devam etmekte. HADEP daha net olarak seçimle ilgili durumunu ortaya koymuş değil.

Oysa bu koşullarda nasıl sistemi yıpratmaya çalışan güçler yeni bir dönüm noktası yaratmanın çabaları içerisine girmişlerse, muhalefet güçleri de bunu iyi bir şekilde değerlendirmek durumunda kalacaktır.

Sosyalizm güçleri, işçi sınıfına dönmeli, birlikteliklerini sağlamaya çalışmalı, işçi sınıfının gerçek önderliğinin oluşması için çaba harcamalıdır.

Ulasal güçler de bir an önce ulusal birliği oluşturma çabalarını hızlandırmalı, kendilerini dar örgütçü mantıktan kurtararak gerçek anlamda ulusal mücadeleye güç katmaya çalışmalıdırlar. Aksi taktirde yarın herkes tarih önünde hesap vermek zorunda kalacaktır.

Başarı da , yenilgi de toplumun olmak zorundadır.

Dersim yurtseverliği mi, ülke yurtseverliği mi? -2

Resul BERK

Alevilik-Zazalık ilişkisi ve "yanılsamalar"

Dersim isminde somutlaşan Alevi Kürtlerinin ve Kürtçenin Zazaca lehçesi Kürt kültürü açısından elbette bir özgünlüğe sahiptir.

Ancak Zazaca Dersim'e özgü değildir. Alevilik ise daha önceki sayımızda ifade edildiği gibi Zazalara özgü değildir. Gerger, Siverek, Çermik, Ergani, Hani, Dicle, Kulp, Genç, Palu... Bu bölgedeki Kürtler Zaza ve Sünni'dir. Mezhepsel farklılıklara inilecekse Hanefilik ve Şafilik de Kürtler arasında vardır. Kısaca Kürdistan, ulusal özellik ve inanç bakımından tam bir mozaiktir.

Acaba kimdir Zazacayı görmezlikten gelen, siyasi unutulmuşluğa bırakan, Zazaları bölücü gören, Zazaca yerine Kurmanciyi getirmek isteyen, Aleviliği görmezlikten gelen!?... Sözü edilen Kürt sol hareketleri hangileridir ki, bu olgular söylendiği zaman Zazaları imha-inkar ve asimile etmeye çalışıyor!?...

Kürt sol hareketlerinin karşı çıktığı; "Kürt-Zaza hareketi", "Alevi-Zaza hareketi", "Alevi-Kurmanc hareketi" biçimindeki örgütlenme çabalarıdır.

Ükemizde Kurmanci ve Zazaca (Dımıli) lehçelerinden Kurmanci daha gelişkin ve yaygın olarak kullanılıyor. G. Kürdistan' da Kurmanci ve Sorani lehçelerinden Sorani daha gelişkin ve yaygın kullanılıyor. Hatta yazı dili olarak Sorani kullanılır. Az ya da çok gelişkinliğin nedenleri, Kürtlerin o lehçe veya lehçeleri "yok saydıklarından", "görmezlikten" gelmelerinden değil, konuşma ve yazı dili olarak toplum tarafından kullanılıp kullanılmaması, bilimsel araştırmalardaki yoğunlaşmayla ilgilidir.

Diğer bir yan ise, özellikle Dersim bölgesinden köken alan Zazaların, TC'nin asimilasyonundan fazlasıyla pay aldıkları gerçeğidir. Bunda Dersim'e yapılan jenosidin etkisi belirleyecidir. Diğer bölgelerdeki Zazalar ise, asimilasyona daha az uğramıştır. Gerek Dersim'den gerekse de diğer bölgelerden çıkan ve Zazacayı iyi kullanabilen fazlaca araştırmacı yazar yoktur.

Günümüzde Zazacayı yazı dili olarak Zaza aydın ve ilericileri yeterince kullanmıyorsa, bunun faturası Kürt sol hareketlerine çıkarılamaz. Zira kullanıma ilişkin hiçbir engel sözkonusu değil.

Daha düne kadar TC tarafından Kürtçe yasaklanmıştı. Yokedilmek istenen bir ulus, dili ve kültürüyle halen korkunç bir savaşı yaşıyor. Nasıl olur da gövdesinden bir parçayı koparıp atmaya çalışsın.

Ükemizdeki farklılıklar kapsamlıdır. En kısa ve yakın biçimiyle; geleceğini ülkenin özgürlüğünde gören farklı azınlıklarda KUKM'sinin bir bileşeni olarak algılanmalı, gelecekte ortaya çıkabilecek örgütlenmelerde bu olgular ulusal cephenin kapsamında görülmelidir.

"Dersim Rönenası" yazarının görüşlerinde diğer bir boyut ise, farklı ulusal özellik gösteren toplulukların ayrılma hakkınının savunulmasına ilişkindir. Yazar ülkemizdeki Alevi Zazaların ayrılmasına ilişkin görüşünü Marksist literatürle teorize etmeye çalıştığından böyle paradoks bir tabloda ortaya çıkıyor.

Aslında yazarın bu düşenceleriyle örtüşen düşüncelerin sahiperi, Kürt sosyalistlerinin itibar etmediği, Ebubekir Pamukçu (öldü), Seyfi Cengiz ve benzerleridir. Ebubekir Pamukçu Piya adlı dergisi aracılığıyla, Zazaların Kürtlerden ayrı bir ulus olduğunu savunan tezleri kullanarak örgütlenme çabası içindeydi.

Seyfi Cengiz'in Desmala Surê adlı dergiyi çıkartarak daha ileri gidip, Alevi Zazaların ve Sünni Zazaların da ayrı ayrı uluslar olduğu tezi doğrultusunda "Kürdistan Komünist Hareketi" (KKH) ve seksiyon örgütlenmesi çabası içine girdiği biliniyor. Aynı safsataların bugün devletin ülkemizdeki en yetkili ağzından dile getiriliyor olması bu düşüncelerin neye hizmet ettiğini gösterir.

Yine Alevi-Kürt toplumu içerisinde öteden beri gelen Sünni Kürtlere karşı güvensizlik ve ayrımın körüklenmesi yönündeki devletin tutumuyla eşgüdüm içerisinde gerici alevi örgütlenme çabaları ile Sünni Kürt toplumu içerisinde de Hizbullah türünden islami örgütlenmelerin varlığı biliniyor.

İnanç temeline dayalı örgütlenmeler açısından KUKM'nde ulusal bir cephenin bileşeni olabilecek dini örgütlenmeler yoktu. Bugün ise var. Mevcut veriler, bunların ileride daha da gelişeceğidir.

Kendisini KUKM'nin bir bileşeni olarak gören ya da görmeye aday çabalar ve örgütlenmeleri red etme gibi bir tutum yoktur. PİK (Partiya İslâmiya Kurdistan) ulusal cephenin bir taraftarı olarak görülüyor ve tanınıyorsa -ki öyledir- gelecekte Alevi-Kürt kimliğiyle ortaya çıkabilecek bir örgütlenme (nüveleri günümüzde vardır) ulusal cephenin bir bileşeni olarak görülebilir.

KUKM; geldiği düzey, yayıldığı alanlar, harekete geçirdiği ulusal dinamikler açısından tarihinin en kapsamlı gelişkinliğini yaşamaktadır.Tüm kesimlerin önünde ulusal birliğin örülmesi hedef olarak durmaktadır. En geniş zeminde ulusal birliği sağlayarak kurtuluşa yönelmek Marksistler açısından daima bazı riskler barındırıyor. Dünya tarihi, ulusal kurtuluş mücadelesinin toplumsal kurtuluşla bütünleşememesi sonucu oluşacak yapıların yeni bir baskı ve sömürü oluşumlar olacağının örnekleriyle doludur. KUKM de mevcut dinamikleriyle böyle bir riski barındırıyor.

KUKM'nin etkisiyle, günümüzde sömürgeci ülkelerdeki asimilasyoncu resmi görüşler bir bir parçalanmaktadır. Böylece Ortadoğu'da şimdiye kadar inkar edilen ulusal azınlıklar harekete geçmektedir. Nitekim, bu kendini en çok Türkiye'de hissetiriyor. Bu yüzden devlet bir panik içerisindedir. Bir yandan resmi ideoloji parçalanırken, bahsi edilen topluluklar da gerçekliklerini gündemleştirmeye yöneliyorlar. Bu da, KUKM'nin yarattığı etki ve olanaklarla yakından bağıntılıdır. Bu mücadelemizi tıkayan bir durum değil, bilakis başarısı açısından gerekli bir gelişmedir.

Yazarın ayrı olarak tanımlamaya çalıştığı ve Kemalist raportörlerinin de sözünü ettiği "Dersim yurtseverliğini" Kürdistan yurtseverliğinin önünde ve üstünde görme yanılgılarını tarih göstermiştir.

Yazar, "Dersim yurtseverliği" ile Kürdistan yurtseverliği arasında net bir tercih yapmalıdır.

Kürtlerin legal gündemi

Yekiti GÜLBARAN

1989 sonbaharında ortaya çıkan gelişmelerde Kuzey Kürdistan'daki siyasal yapılanmalar dogmatik sol anlayışların etkisi ve demokrasi anlayışlarında ulaştıkları yanılgılı tutumlar nedeniyle, legal mücadeleyi bir tür 'icazet' olarak değerlendiriyor ve araya önemli mesafeler koyup belli koşullar arıyorlardı. Buna bağlı olarak herkesin elinde birtakım şablonlar oluşmuştu ve şablonun dışında kalındı mı, herhangi bir çalışma daha baştan mahkum edilebiliyordu. Bu sekter anlayışın halen sürdüğü biliniyor. Bu da sol dogmatik anlayışın etkisinden kurtulamayan bazı yapıların halen örgüt ele geçirme ve uydulaştırma sendromundan' kurtulamaması ile doğrudan ilgilidir. Ki bu, solun dünya genelinde etkinliğini yitirmesine kaynaklık eden önemli bir olgu olmasına karşın, Kürt hareketinin halen bunu anlayamamış olması düşündürücüdür. Burada da durup yeniden bir saptamada bulunmak istiyorum: Herhangi bir illegal yapı veya gücün legal bir çalışmanın yönetimini ele geçirmesi ile illegal yapı güçlendirilebilir veya ele geçirilen örgüt yönetilebilir. Ama bu; örgütün dışındakileri, legal alanda ele geçerilen örgüte yabancılaştırır ve demokratik katılımcılığı ortadan kaldırır. Bu somut durumu bugün Kuzey Kürdistanlılar bütün çıplaklığıyla yaşıyorlar. Politikanın insana yabancılaştırılması sonucu idealleri uğruna politika yapan veya yapmak isteyen birçok yurtsever mücadele alanında atıl hale geliyor.

Kuzey Kürdistanlı yapıların legal mücadeleye ilişkin anlayışlarında bir değişikliğin olduğu bir gerçektir. Ancak bu konuda bir genelleme yapmak ne yazıkki mümkün değildir. Çünkü belli kesimlerde legal mücadele yöntem ve araçlarına ilişkin kafa karmaşası sürüyor. Legal mücadelenin devlet politikasına ve statükoya karşı oynayacağı rol bir türlü kavranmak istenmiyor ve bu alan olanakları ve geldiği nokta itibarıyla halkın gereksinimlerine yanıt oluşturmaktan uzak dar illegal yapılar için taktik bir alan olarak düşünülüyor. Legal alanda yürütülen veya yürütülecek çalışmalarda ortaya çıkan ufuk darlığı, bu dönemde stratejik öneme sahip legal örgütlenmenin önemenin kavranmasını güçleştiriyor.

Kürtler, devletin Kürtlerin özgürce düşünme ve örgütlenme hakkı önüne getirdiği yasaklamalara karşı dururken kendi kendilerine yasak uygulayamazlar. Kürt hareketi kendisine örgütlenme ve görüşlerini ifade etme hakkı tanınmadığı için illegal örgütlenmek zorunda kalmıştır. Bu da bir haktır. Ayrıca legal alandaki çalışmalar kardeşçe bir siyasi rekabet içerisinde sürdürülmeli ve birbirlerinin eksikliklerinin giderici olmalıdır. Kürt oylarının MHP-DYP-DSP-CHP ve RP'ye gideceğine, farklı kesimleri örgütleyen Kürt oluşumlarına gidilmesinden gocunulmamalıdır.

Devletin Kürtlerin legal örgütlenmesinden korktuğu görüle görüle legal alana ilişkin politikalarda sekter davranmaya devam etmek kısa vadede bu politikanın sahiplerine "kazanç" sağlıyor görünse de halkın bundan kazanacağı bir şey yoktur. Devletin geleneksel politikalarını zorlamak, Kürt halkının politik istemlerinin meşru bir temele kavuşturmak için legal alan zorlanmalıdır. Devletin elindeki "Kürtler teröristtir" silahını almak için de bu gereklidir. Kürtlerin öz kurumlarının sağlıklı bir şekilde oluşturulması ve fonksiyonel kurumlar haline gelmesi de Kürtlerin legal mücadelede kaydedeceği gelişmelere bağlıdır. Devlete egemen olan şoven politikalarda görülen katılık basamak yapılarak bu görev ve sorumluluktan kaçılmamalıdır. Ulusal demokratik mücadelenin kitleselleşip meşrulaşması da legal alanda Kürtlerin göstereceği performansa bağlıdır. Her ne kadar 1990'lı yıllardan sonra yaşadığımız gelişmeler önümüze zengin veriler koyuyorsa da başka ülkelerdde yaşanan mücadelelerin seyrine de bakmakta yarar vardır: Cezayir ve FKÖ gibi... Bu nedenle Kürtler olarak 'kayıkçı kavgası'nı andıran didişmeleri bırakıp legal alanda ilişkin politik bakışımızda netleşmeliyiz diye düşünüyorum. Bunu söylerken de legal alanda Kürtler tek çatı altında örgütlenmelidir iddiasını öne sürmüyorum. Kürdistan'da farklı kategorilere tekabül eden veya mücadelenin ulusal karekterinden ötürü çeşitli fikirler olduğuna göre, Kürtlerin birbirlerine düşmanlık etmeyecek legal örgütlenmelere gitmeleri doğal karşılanmalıdır.

Legal örgütlenmeye ilişkin bizim en büyük handikaplarımızdan birisi kanımca tüm kesimlerin-ilke olarak kabul etmelerine veya kabul ediyor görünmelerine karşın- çok kimlik içeren bir örgütlenmeyi içlerine sindiremiyor olmalarıdır. Bazı kesimler heterojen bir örgütlenmeden öcüden korkar gibi korkmaktadırlar. Bu korkuya kaynaklık eden psikoloji konusunda aslında herkesin bildiği ama seslendirmekten korktuğu nedenler var. Bütün yapılar ve kesimler için bir genelleme yapılmasa bile illegal alanın halkın denetiminden uzak olmasının sağladığı "avantajlar"ın önemli bir rol oynadığına inanıyorum.

Legal örgütlenmeden sadece parlamentoda temsil anlaşılmamalıdır. Legal örgütlenme ve buna bağlı olarak yürütülecek mücadele yöntemleri çok çeşitlidir. Bir örnek verecek olursak illegal yapılarla Kürt halkını memleketimizi ağaçlandırma seferberliği içine sokamayız. Ama bir çevre örgütü veya bir halk girişimi ile bunu pekala yapmak mümkündür. İllegal alanda asgari müştereklerde sağlanamayan birliktelikler de legal alanda pekala sağlanabilir. "Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı"nın tescil edilmesi de buna önemli bir örnek oluşturmaktadır. Gönül dilerdiki Kürt Entitüsü'nün sürekli indirilen tabelası da bir mücadele konusu haline getirilsin. Ne yazıkki bizim mebuslarımız "büyük" görevleri arasında zaman bulup bu tabelanın kavgasının vermediler.

Devletin Kürtlerin örgütlenme ve kendilerine siyasi ve kültürel olarak ifade etme özgürlükleri önüne diktiği barikatlar da bir veya birkaç parti çalışmasının kapatılacağını bile bile girişimlerde bulunması, bu anti-demokratik sömürgeci uygulamaları hem Türk halkının, hem de dünyanın gözü önünde teşhir eder. Bu da meşru bir yoldur.

Kürtlerin özgür politikacıları ancak legal mücadelede ortaya çıkabilir. Politikayı kısırlaştıran ve politikanın evrensel kurallarının dışında seyreden eski anlayışlarla Kürtlerin makus talihini yenmek pek olası görünmüyor. İllegalitenin kullanılacağı yerler yine vardır.

Kürtler olarak bugün karşı karşıya olduğumuz sorunsallardan en önemlisi zihinlerimizin yeterince açık olmamasıdır diye düşünüyorum. Yıllarca doğmaların ve şablonların kılavuzluk ettiği zihinlerimizin bir günde değişmesi mümkün olmasa da- en azından bu eksikliğimizi görmemiz gerekir.

A. VAHAP AKMAN

DI BÎRA ME DEYE!

"Dara serxwebûn û azadiya welat bi xwîna şehîden Kurdistanê tê avdan!.."

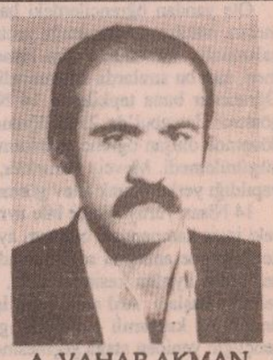

A. VAHAP AKMAN
1954-21.11.1979

Rizgarîxwazên Netewiyên Kurdistanê
(RNK-KUK)

Üniversiteli yine sahnede

Hüseyin ŞİMŞEK

Eylül, romantizm ve parçalanmış akıl

İstisnası olsa da 1980'den önce, Eylül denildiğinde akla gelen ilk iki şey; sonbahar, yani yaprak dökümü ve okulların açılmasıydı. İlki bütün ayrılıklar için bir sembol olarak kullanılagelirken, ikincisi kavuşmanın en körpe, en romantik biçimi olarak idealize edildi. Bir yanda, örneğin "ömrümün sonbaharı geldi"; öte yanda, örneğin "Eylül'de gel"... Yani Eylül, aynı anda hem hasreti, hem vuslatı betimledi. Tabii 1980 Eylül'üne kadar. Nicedir Eylül denildiğinde akla, 12 Eylül 1980'de işbaşına gelen cunta ve kanlı icraatları geliyor.

Gerek 60'lı yıllarda, gerek 70'li yıllarda olsun fıkır fıkır, yerinde duramayan bir kitle olarak üniversiteli gençlik, toplumsal muhalefetin en ön saflarındaydı. Bu coşkun nehir, 12 Eylül'den sonra yeraltına çekildi. Sayısız dereciklere bölündü. Adım adım hizaya getirilip, normalize edildi...

Aslında, cunta döneminden çıkışın kapılarını, yine ve öncelikle üniversiteli gençlik araladı. 1984-88 yılları arasında, akademik ve demokratik hakları için önemli ve ses getiren eylemler gerçekleştirdi. Sonraki yıllarda ilginç bir durum ortaya çıktı. Adeta, diğer toplumsal kesimler muhalefetlerini genişletip yükseltikçe, üniversiteli gençlik geri çekildi.

Sistem, gençlik konusunda dersine iyi çalıştı da mı böyle oldu? Yoksa genç nesillerde bir tembellik virüsü mü peydahlanıp, dinamizmini gerilletti? Bu dosyada projeksiyonumuzu, son eylemiyle yeniden toplumun gündemini işgal eden bu kitleye çeviriyoruz.

Kanımca, geride kaç mezuniyet dönemi bırakılmış olursa olsun, üniversiteye adım atan her genç, hala 12 Eylül'le başlatılmış maçı oynamak zorunda bırakılıyor. Sistem karşısında, ringin bir köşesinde sıkıştırılmışken start alıyor. Önüne çıkarılan engeller ve sorunlarla kesintisiz olarak yumruk yiyen genç bireyin enerjisi akıyor akıyor... dağılarak akıyor.

Bütün muhalif odakların olduğu gibi, elbet gençliğin de işi pek kolay değil. A'dan Z'ye bütün olanaklarıyla seferber olmuş bir sistem var karşısında. Kendisine yönelik en ufak bir değişimin ipuçlarını bile, büyük bir özenle perdeliyor sistem. Örneğin, genellikle yaşamını kazanmaya yönelik üretim içinde olmayan gençleri, tüketici olarak yoksunluklarla boğuşmak zorunda bırakıyor; yoksunluklarla boğuntuya getirdiği gençleri, aldatıcı sığınaklara çekmeyi de ihmal etmiyor. Bu aldatıcı sığınaklarda, her gün bir başka biçimde boğulmak, gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası haline geliveriyor.

YÖK, en iyi şöyle tanımlanabilir: Gençleri, düşünsel yaşamlarının köprüleri daha başından dinamitlenmiş bireyler haline getirmek. Öyle ki, üniversite bitirildiğinde, mezun olan genç, hayalindeki ile gerçek dünya arasında adeta asılı kalır. 12 Eylül, bireylerin yaşamlarını görülmemiş boyutlarda parçaladı. Yüzbinlerce, milyonlarca düşünsel denge infilak etti. Toplum, atomize olmuş bireyleriyle istenilen biçimde yoğrulmaya müsait hale getirildi. Bireyin her eylemi, her girişimi hastalıkla eşitlenmişti. Maç, disko, ders, hız hastası vs gibi.

Politikadan ve örgütlenmeden uzak durmak! Bunların ikisi özgür birey olmanın koşulu olarak dayatıldı. Generaller partileri, sendikaları, dernekleri lanetleyerek işe başladı. ANAP iktidarını, bu örgütsel infilakın üzerine kurdu. Kullandığı başlıca slogan şu oldu: "Politika yapanlara değil, oylarınız ANAP'a".

Politikadan arındırılmış yaşamda oluşan boşluklara, kitle kültürü şırıngalandı: Reklamlar, müzikaller, dans gösterileri, moda, pembe diziler doldurdu bu boşlukları. Bu bombardıman altında, toplumun değişik kesimlerinden öteki bireyler gibi genç insan da, uzun bir dönem gayet sakin kaldı ve kendine ziyadesiyle hakim oldu.

Fakat, her şey değişiyor. Son Ankara yürüyüşünde, gençlerin dilinden düşmeyen şarkı dizelerinden biri, "Mazeretim var asabiyim ben" idi.

Eylül sonrası yeniden sahneye çıkış

1960'larda, gençliğin eylemini belirleyen anti-emperyalist tavırdı. 1970'ler boyunca, anti-faşist mücadele öne çıktı. 12 Eylül'den çıkış döneminde, 1984'lerden sonraki yıllarda ise, temel hedef olarak depolitizasyon çemberini kırmak önem kazandı. Üniversiteli gençlik, 1984'te sessizliğini bozdu. Önce dilekçe eylemleri yapıldı. Sonraki süreç, dernek kurma çalışmalarına sahne oldu. Eylemler açlık grevleri ve sokak gösterileriyle tırmandı.

12 Eylül döneminden sonra, ilk öğrenci derneği, 1984'te Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kuruldu. 1984 ve sonraki birkaç yıl, hızlı bir dernekleşme mücadelesine sahne oldu. Bunu, tek tek üniversite, fakülte derneklerinin önce il il, sonra bölge ve ülke çapında merkezileştirilmesi çabası izledi. Fakat, hareketin olduğu yerde bereket olmadı. Merkezileşme çabaları, pratikte tersine dönecek ve öğrenci hareketi doruğundayken bölünmelerle boğuntuya gelecekti.

Öte yandan öğrencilerdeki hareketlenme ve örgütlenme çalışmaları, hükümeti karşı atağa geçirmişti. Merkezileşememe ve parçalanmalar, hükümetin işini ziyadesiyle kolaylaştırdı. Özal hükümeti, tam bu sıralarda üniversiteliye tek tip dernekleşmeyi dayattı. Öğrenciler buna tepkilerini 14 Nisan 1987'de kitlesel bir çıkışla gösterdi. İstanbul'da 2500 öğrenci sokaklara döküldü. Ancak bu dönemde oluşan öğrenci platformu, merkezi bir örgütlenmeye dönüştürülemedi. Mevcut dernekler, mücadelenin değil polemiklerin yapıldığı yerler olarak işlev görmeye başladı.

14 Nisan yürüyüşünde bile ayrılık yaşanmıştı. Bu eylemden önceki imza kampanyası bile ayrı ayrı yürütülmüştü. Bu süreçte merkezileşmede anlaşma sağlanamadı ve platform ikiye ayrıldı. Derneklerden ayrılan kesimler oldu. 1988'le birlikte düşüş veya geri çekilme başladı. Ard arda gelen işçi baharları, memurların tarihlerindeki en kapsamlı eylemleri, genel grevler, hiçbiri üniversiteli gençliğin yeniden atağa geçmesine yetmedi. 1988-95'e kadar, devrimci gençliğin çok parçalı haline ve dernekleriñin kan kaybına tanık olundu. Bu dönemde, tek tük çıkışlar yapılmadı değil. 28 Nisan 1988'de İstanbul Üniversitesi'nde 2000 öğrenci işgal girişiminde bulundu. 1 Mayıs 1989'de yine İ.Ü.'nde 2000'e yakın öğrenci boykota katıldı. Bunlar, tıkanıklığın aşılabileceğinin ipuçlarını verdi ama, 1995'e gelinene kadar tıkanıklığın aşılmasına yetmedi.

Yüksek öğrenim gençliğinin yıllardır dilinden düşürmediği temel bir slogan:

Özerk, demokratik üniversite!

Yılların eskitemediği bir slogan bu. Nitelikli ve rasyonel düşünebilen insan tipinin yetişmesi; eğitimin ve öğretimin emekçi sınıflara dönük hale getirilmesi; bilimsel ve kültürel yaşamın kısıtlamalardan arındırılması ve demokratik bir ortamda gelişmesi vs ve daha birçok şey için, özerk ve demokratik üniversite gerçekten şart. Peki, okunulan nasıl bir üniversite?

Türkiye'de yüksek öğretim kurumlarının kapsamı durmadan değişir. Şu andaki sıralama şöyle: Üniversite, fakülte, enstitü, yüksek okul, konservatuar, meslek yüksekokulu, uygulama ve araştırma merkezi... Sınav sistemi de sık sık değişir. Yıllar önce tek basamaklı sınav vardı. Halen çift basamaklı yapılıyor. Sınavlardaki çarpıklıklar, her yıl bir rezalet örneği olarak sergilenir. Öyle bir sınav sistemi düşünün ki, (örneğin 1993-1994 dönemi için yapılanı) 89 bin 361 kontenjan açık kalsın. 589 lise birincisi, hiçbir yere giremesin. Binlerce aday sıfır puan alsın... Ara sıra tek basamaklı sınav, hatta sınavsız üniversite tezleri ortaya atılıp duruluyor. Sınavsız üniversite tezi, kredili eğitim sistemine dayandırılıyordu. Kredili sistem kalktığına göre, tez, kağıt üzerinde de dayanaksız kaldı. Şimdi daha çok özelleştirmeye dikildi gözler. Parası olan okuyacak!

Üniversitenin sacayakları öğretim, eğitim, araştırma ve incelemedir. Türkiye'deki üniversitelerde, hemen hemen bütün konularda öğretim yapıldığı söylenir. Ama nasıl bir öğretim? Bunu geçelim, bir çok dal için okul sonrası uygulama alanı bile ya hiç yok, ya da yetersiz. İnanılır gibi değil ama yakın gelecekte, uygulama alanı bulamayacak bölümler var. Teknik fakültelerde dahi, öğretim son derece kuramsal yapılıyor. Buralardan mezun olanlar ortada kalabiliyor.

"Her ile üniversite" sloganı, planı ve programı yapılmadan kullanılan politik bir tekerleme. Yaygın ama niteliksiz yüksek öğretime yol açıyor sadece. Laboratuarsız, öğretim elemansız, birikimsiz öğretim üyeleriyle sürdürülen mühendislik fakültesi ve teknik yüksek okullardaki eğitim, işsizler ordusuna yeni elemanlar kazandırıyor. Kimi imalat sanayi atelyelerinde işçi gibi torna ya da başka bir tezgah başında çalışan makine mühendislerinin sayısı az değil. Türkiye'deki elektrik mühendislerinin dörtte biri, tekniker veya teknisyen işlevi görüyor. Yüksek mühendislerin dörtte biri, işlerinin lise mezunları tarafından da yapılabileceği görüşünde. Öte yandan, tüm mühendislerin üçte ikisi, hizmet sektöründe çalışıyor.

Hizmet sektöründe çalışan tarım elemanları ve tabii bilimcilerin oranı ise yarıdan fazla. Peki meslekleri, mühendisler tarafından gerçekleştirilen teknikerler ne yapıyor? Önemli bir kesim, başka bir öğrenim için yine okula devam ediyor. Mesleğine devam eden teknikerler, toplamın üçte biri. Geri kalanlar, mesleğiyle ilgisiz işlerde ya da işsiz. Kalfanın işi teknikere, teknikerinki mühendise, sağlık memurunun işi pratisyen doktora, pratisyen doktorunki uzman doktora...

İnceleme, araştırma hak getire

Yüksek öğretimin en önemli özelliklerinden biri, alanla ilgili inceleme ve araştırmaların yapılmasıdır. Bilim ve teknolojide sağlanan son gelişmelerin öğretim elemanı ve öğrencilere ulaştırılması şart. Akademik, bilimsel, teknik yayınlar ve çeviriler bunun en elverişli araçları durumunda. Sonra konferanslar, kongreler ve teknik geziler gelir. Bu konularda somut durum ne?

Batıda iki araştırmacı yılda bir yayın yapabiliyor. Türkiye'de bir yayın için 15-20 araştırmacının seferber olması gerekiyor. Türkiye, dış yayınlarda dünya istatistiklerinde 1981'de 41., 1982'de 42. ve 1983'te 44.lüğe düştü. Düşüş sürüyor. Mevcut bilgi birikiminin malzeme, alet, cihaz, makine, süreç, sistem ve yöntem için kullanılması mı? Birkaç fakülte dışında hak getire. Türkiye'nin dünya bilim sistemine katkı payı, yüzde 0.7.

Sermaya bizzat el koyuyor

Türkiye'de üniversite-sermaye arasındaki kurumsal işbirliği ilk kez 1952'de gündeme geldi. İTÜ Rektörlüğü'ne bağlı "Türk Teknik Haberleşme Merkezi" kuruldu. Ömrü kısa oldu. 1963'te "Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu"(TÜBİTAK) kuruldu. 1972'de ODTÜ"de sanayi ile ilişkileri düzenlemek amacıyla "Uygulamalı Araştırma Bürosu" oluşturuldu. Büro, 18 enstitü ile destekleniyor. 1975'te sermaye daha direkt olarak olaya el attı ve MESS, "Üniversite Endüstri İlişkileri Kurulu"na öncülük etti.

4 Kasım 1981'de çıkan 2547 sayılı yasa, üniversite-sermaye ilişkisini genel bir baza oturttu. Üniversiteler artık döner sermaye işletmelerine sahipti. Bunun dışında 1986'da İTÜ, 1988'de ODTÜ, Ege ve Dokuz Eylül ile Erzurum Atatürk Üniversitesi gibi büyük üniversiteler, bulundukları illerin sanayi ve ticaret odaları ile işbirliği protokolleri imzaladı.

Sermayenin, üniversiteleri kelimenin tam anlamıyla özelleştirmeye başlamasına, 1986'da YÖK Başkanı Prof. Dr. İhsan Doğramacı tarafından kurulan Bilkent öncülük etti. Onu Bezm-i Alem Üniversitesi izledi. 5 Mart 1992'de yapılan yeni yasal düzenlemelerle, özel üniversiteler önündeki pürüzler tamamıyla ortadan kaldırıldı. Koç, Galatasaray, Yedi Tepe, Kadir Has, Işık, Alman... Özel üniversiteler mantar gibi bitmeye başladı.Tamamı, yabancı dilde eğitim veriyor. Yemek, yurt ve kitap bedelleri hariç, 100 milyon civarında bir bedelle, buralarda okumak mümkün.

İstanbul Üniversite Öğrencileri Koordinasyonu'ndan Sıdıka:

Fermanlarını ellerine verdik

Gençlik mücadelesinde, yeni bir kilometre taşı sayılan Ankara eylemi ve sonuçları açısından önemini, eylemi organize eden İstanbul Üniversite Öğrencileri Koordinasyonu(İÜÖK)'dan Sıdıka ile görüştük.

-Sol, devrimci geleneğin temel hatalarından biri, bütün alanların dogmatik bir tarzda tek alana yedeklenmesi olageldi. Bu öğrenci gençliğin örgütlenme ve mücadele biçimini de belirledi. Yani kilitledi. Bundan uzaklaşma isteği, bir hayli belirgin. İÜÖK, bu isteğin ürünü. Kuruluş aşamasını anlatır mısın?

Başarı noktalarımızdan birisi, bugünün özelliklerini taşıyan farklı bir öğrenci gençlik kültürü yaratmaya başladık. Hala bir takım yanlışlarımız var. Ama bugünün gençliğini yansıtan bir kültürü oluşturmaya başladığımızı söyleyebiliriz. Birkaç yıldır gençlikten ses çıkmıyordu ama, birçok okulda sessiz sedasız, küçük yerel çalışmalar vardı. Ama o durgunluk döneminde, birbirimizle pek ilişkimiz olamadı. İlk adım geçen yıl, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi'nde yaşanan faşist saldırıdan sonra atıldı. Biraz mecburi olarak bir araya geldik. Bu ilk bir araya geliş, yeni bir dönemi başlattı. İÜÖK oluşturuldu. Daha önceki klasik üniversite örgütlenmelerinden biraz farklı. Yerel cephe, platform tarzlarını baz alan; ülke ve üniversite gündeminde çok geniş bir çerçevede anlaşmak şartıyla değişik görüşlerde insanların bir arada olabildiği, birlikte mücadele edebildiği bir alan. Koordinasyon, yerel çalışmalar arasındaki ilişkiyi sağlayacak. Varolan eylemleri koordine etmek, kimi ortak eylemleri kotarmak...

-Peki, İÜÖK'nun Ankara yürüyüşüne kadarki eylemleri hakkında bilgi verir misin?

İlk eylemimiz, Gazi olaylarında oldu. Kadıköy'de yapılan katliamı protesto yürüyüş ve mitingine ortak katılım sağladık. İkinci eylemimiz 5 Nisan'daydı. Boğaziçi Üniversitesi'nde kararları protesto gösterisi düzenledik. 1 Mayıs'a öğrenci cephesinden katıldık. Şöyle bir önemi vardı: Öğrenciler kendi talepleriyle ordaydı. Yaz döneminde ilişkilerimizi bir şekilde sürdürdük. Ağustos ayında çalışmaları başlattık. Genel hedefimiz paralı eğitimin yaygınlaştırılması, dar hedefimiz ise harçlara yapılan zamlardı. Kampanyamızın en önemli ayaklarından birisi, imza toplamaktı. Ancak imzaları üniversitelerden toplamadık. İstanbul'un mahallelerini, sokaklarını, kahvehanelerini, büyük işyerlerini, vapurlarını tek tek dolaşarak, insanlarla sohbetler ederek, kimi zaman yarım saat, bir saat tartışarak imza aldık. 350 bin insanla birebir konuştuk, tartıştık, taraf ettik.

Kampanyanın ilk duyurusunu, İTO'da yaptığımız bir basın açıklamasıyla yaptık. Sonra, Galatasaray Lisesi önünde ikinci bir basın açıklaması gerçekleştirdik. Üniversiteler açıldığında eylemlerimiz daha çok üniversitelere yöneldi. Çok kişinin rahatsız olduğunu gördük. Harçlar ödenemez hale gelmişti. Şunu anlatmaya çalıştık: Bu basit bir enflasyon ayarlaması değil. Paralı eğitimi yerleştirme politikasının bir ayağı. Çünkü bir süredir kantinlerimiz, medikososyal hizmetlerimiz paralılıştı. Gider kesintileri eklenmeye başlandı. Öğretim üyelerimiz, cüppeli köleler haline dönüştürüldü. Zamanlarının önemli bir bölümünü, büyük şirketlerde danışmanlık yaparak geçirir oldular vs. vs... Yani uzun zamandır, üniversitelerde özelleştirme zaten başlamıştı. Son harç zammı, bardağı taşıran son damla oldu. Eylemlerimizi üniversitelere kaydırdık. İstanbul'daki bütün üniversitelerin katıldığı bir forum yaptık Çapa'da. Sonra bir şenlik organize etmek istedik. Ancak şenlik, başlamadan iki saat önce Valilik tarafından iptal edildi. Yılmadık, şenliği fiili olarak İTÜ Mimarlık Fakültesi'ne taşıdık. Başarılı bir eylem oldu.

-İstanbul'daki İÜÖK, başka illerde de var mı?

Evet, İstanbul'da oluşturduğumuz koordinasyon birçok ile yeni yeni örnek oldu. Şu anda Ankara'da benzer bir çalışma var. Diğer illerde de çalışmalar var ama henüz somutlanmış değil. Bizim koordinasyonumuz da daha gelişimini bütünüyle tamamlamamış durumda. Bundan sonraki süreçte farklı örgütlenmelere dönüşecek. Bunu aramızda tartışıyoruz.

-İÜÖK, ne kadar kapsayıcı?

İstanbul'da var olan öğrenci derneği yok. İÜÖK, İstanbul üniversite gençliğinin tek meşru kurumu. Farklı bir takım yapılanmalar var. Saygı duyuyoruz. Ama hataları olduğunu düşünüyoruz. Bizim en kötü eylemimiz bile 500 sayısının altına düşmedi. 1 Mayıs'a 800 kişiyle katılabildik. Ankara yürüyüşünde 6 bine ulaşan bir öğrenci kitlesini harekete geçirdik. İÜÖK, elbette bütün üniversite öğrencilerini kapsamış durumda değil. Ama bugün açısından genişlemeye, daha çok insanı kapsamaya açık tek yapı. Dernekler sürecini hepimiz biliyoruz. Birçok olumlu deneyimleri olmakla birlikte, bize bir takım hataları da gösterdi. İÜÖK, şöyle bir yapı: Aramızda sosyal demokratlar, anarşistler, çevreciler, örgütlü devrimciler, sosyalistler var. Sorun bunların hepsini bir potada toplamak ve ortak hedefler için seferber etmek.

-Ankara yürüyüşü, yeni dönemdeki farklı tarz örgütlenmenin en son ve somut örneği. Öncesinde hangi aşamalar yaşandı?

Ağustos'ta kampanyayı başlatırken Ankara yürüyüşü bir şekilde kafamızdaydı. Bunun planlarını yaptık. Çapa forumu ve İTÜ şenliğinden sonra, bunun olabilirliğini gerçekten hissettik. Eylemi, kesin tarihleriyle birlikte örgütlemeye başladık. Başka illerdeki öğrencilerle ilişkiye geçtik. Örneğin, Ankara'da hala mevcut olan öğrenci dernekleri aynı kampanyayı başlattı. Yazın İzmir, Adana, Trabzon, Eskişehir'e giden arkadaşlarımız, oradaki bireysel ilişkilerini harekete geçirdi. Kampanya, Türkiye'nin dört bir yanında sürdü. Tarih belirledik: 20 Ekim. 12.30'da Güven Park'ta randevu verdik. Kendimize rozetler, tşörtler bastırdık maddi kaynak sağlamak için.

-Ankara yürüyüşü nasıl başladı ve sonuçlandı?

19 Ağustos günü, Haydarpaşa Garı'ndan yola çıktık. Üç vagon tamamıyle bize aitti. Sincan'a kadar çok coşkulu bir yolculuk yaptık. Sabaha kadar şarkılar, marşlar söyledik. Sincan'dan önce, iki saatlik şaibeli bir elektrik kesintisi oldu. Bu, eyleme iki saat gecikmeli olarak katılmamıza neden olacaktı. Polisin karşılama töreni ise, Sincan'da başladı. Polis, dört-beş katımız. Şunu söyledi: Bu tren Kars'a kadar gider. Ya Kars'a devam edin, ya da karşı taraftaki trene binip İstanbul'a dönün. Kesin kararımız vardı: Dönmeyeceğiz. Trenden inip, garda oturma eylemi yaptık. Burada gözaltına alınmalar başladı. İHD verilerine göre, o gün gözaltına alınan toplam öğrenci sayısı 2 bin 962. Bu arada Güven Park'ta eylemin başladığını öğrendik. Temsilciler, TBMM Başkan Yardımcısı Kamer Genç'le görüşme halindeymiş. Zorlamalarımız sonucunda, bizim temsilcilerimiz de gitti.

Bir başlangıç yaptık, bunun arkası çok daha kuvvetli gelecek. Meclis'ten çok fazla bir şey beklemiyoruz. İmzalarımızı teslim etmekle şunu gösterdik: Arkamızda en az 350 bin tane insan var. 6 bin öğrenciyle burdayız ve bir o kadarı da üniversitelerde bizi desteklemek için şu anda eylemler yapıyor. Bunları gösterdik. Temel sloganlarımızdan biri, "Ferman devletin üniversiteler bizim" idi. Eylemimizle, fermanını devlete geri verdik.

1988-94 arasında ne oldu, neden oldu?

Ne oldu ve neden oldu? Öğrenci hareketi önemli bir noktaya yükselmişken, 1987'den sonra inişini hangi sebeplere borçlu? Bu soruları yönelttiğimiz öğrenciler, karşılık olarak bir çok şey sıraladı. En öne çıkan, en çok vurgu yapılan nedenler şöyle:

● YÖK sistemi, komple bir kıskacın ta kendisi. Öğrenciye, çok sınırlı bir hareket alanı bırakıyor. Ancak, bu hareket alanı içinde yapılabilen yapıldı. Daha ileri gidebilmek için, sistemin kimi koşullarını değiştirmek şarttı ve ülkedeki genel konjonktürde lehte değişimlerin yaratacağı bir zemine ihtiyaç vardı.

● İdareler, bu dönemde devletin kolluk kuvvetleriyle üniversiteler tarihinin en sıkı ve geniş çaplı işbirliğini gerçekleştirdi. Öğrencilere uygulanan sürekli ve aşırı baskı, genel kitle açısından caydırıcı olabildi.

● Demokrat, devrimci öğretim üyeleri 12 Eylül cuntasıyla beraber hızla tasfiye edildi. Üniversite yönetimlerinin hemen hepsi, öğrenci karşıtı bir kimliğe büründü. Demokratik özerk üniversite istemini dile getiren veya öğrenci hareketine sempatiyle bakan öğretim üyeleri baskılara, sürgünlere maruz bırakıldı.

● Yurtlar, 1980'den önce öğrenci hareketi açısından gördükleri işlevden hızla uzaklaştırılarak, öğrenci gençliği kişiliksizleştirme mekanı olarak kullanıldı. Uygulanan kışla disiplini, yurtlara muhtaç öğrencilerin elini kolunu bağladı. Kollektif mekan olanağından uzak kalındı.

● Bu dönemde, yoksullaşmanın daha büyük boyutlara ulaştığı, bunun üniversite gençliğine yansıdığı da dikkat çekilen noktalar arasında. Öğrenciler, bu tarihten sonra emekçi sınıflardan gelen üniversiteli oranının hızla düştüğünü söylüyor. Bu kesim, küçük ve orta burjuva kesimlerden gelen öğrencilere göre azınlıkta kaldı.

Çuvaldızı kendine

Öğrenciler arasında, 1988-94 arasındaki sahneden çekilişi daha çok yukardaki gibi kendi dışlarındaki nedenlere bağlayanlar çoğunlukta. Fakat, çuvaldızını kendine batıranların sayısı da artıyor. "Dün ne yaptık" sorusuna farklı yanıtlar bulanlar, "bundan sonra ne yapmalıyız" sorusunu da farklı yanıtlıyor. Mücadele ve örgütlenme biçimlerine yeni yaklaşımlar getiriyorlar. Son Ankara eylemi de büyük oranda bu yeni yaklaşımın ürünü.

1987'de öğrencilerin gündeminde iki "farklı" örgütlenme tarzı vardı: Merkezi dernek mi, federatif merkezi dernek mi? Gerçekten bir farklılık olup olmadığı da tartışıla dursun, yollar kesin olarak ayrıldı. Bir tarafta, o günün dernekler platformunu yetersiz bulan ve dernekler platformunun merkezi bir derneğe dönüştürülmesini savunanlar. Karşı tarafta, öncelikle mevcut derneklerin iyi çalıştırılması ve dernekler platformunun daha işlevsel kılınmasını savunanlar. Konu üzerinde anlaşma sağlanamadı. Birinciler merkezi bir dernek için komisyon oluşturup, çalışmalara başladı ve bir süre sonra İstanbul'da İYÖ-DER kuruldu. Ötekiler, bir süre etkili oldukları derneklerle devam etmede karar kılıp, TÖDF'nunu oluşturmaya çalıştı.

Öğrenciler, kendilerinden kaynaklanan diğer eksik ve yanlışları ise şöyle sıralıyor:

● 1984'ten başlayarak üniversiteliler mücadelesinde önayak olan öncü öğrencilerin, zamanla kitleyle aralarına mesafe koyması, marjinalleşmesi.

● Devrimci öğrencilerin, öğrenci kitlesini toparlamada ve mücadele içinde motive etmede oldukça işe yarayan değişik faaliyet alanlarından çekilmeye başlaması. Yeni, daha büyük, daha politik, daha radikal araç fetişizmini bir yaşam tarzı olarak dayatması. Halk oyunları, tiyatro çalışmaları, şenlikler, futbol turnuvalarında inisiyatif sahibi olmaktan uzaklaşmaları. Kantine masa atıp, çene çalma derekesine indirilmiş siyasi polemik yürütmeleri.

● Politik çalışmanın kuşlama, pankart asma, bildiri dağıtma ile sınırlanması.

● Öğrenci hareketini, kendisinin basit bir gençlik faaliyeti olarak gören örgütlerin, üniversite dışına kadro/eleman çekme politikaları.

'Kürtsüz seçim' istiyorlar!

● Baştarafı 1. sayfada

Çoğu hukukçu, getirilen seçim sisteminin "Temsilde adalet"le bağdaşmayacağını ısrarla vurguluyor.

Bu arada, seçim yasasının anti-demokratik yönlerine ilişkin tepkiler de sürüyor. Konuyla ilgili olarak Halkın Demokrasi Partisi (HADEP), Demokrasi ve Değişim Partisi (DDP), Birleşik Sosyalist Parti (BSP), İşçi Partisi (İP) ve Sosyalist İşçi Partisi (SİP) yetkilileriyle görüştük.

HADEP: Seçim, 'Genel' ve 'Eşit' değil

HADEP Genel Başkan Yardımcısı Osman Özçelik, seçimi kanununda yapılan değişiklikler henüz Resmi Gazete'de yayınlanmadığından, "Satır aralarına sıkıştırılmış hile ve kurnazlıklar hakkında bir görüş belirtmemiz şimdilik mümkün değil" kaydını koyduktan sonra, apar topar hazırlanan değişikliklerin, seçimlerin demokratikliğinden çok, parlamentoda grubu bulunan siyasi partilerin en az oyla en fazla sayıda milletvekili ile parlamentoda nasıl temsil edilebileceği esasıyla yapıldığını belirtti. "Belirlenen seçim tarihi, Anayasa'da yapılan değişiklikler sonucu yasanın Anayasa'ya uyumunu sağlamak ve bu yönde hazırlıkların tamamlanması için yeterli süreyi bırakmamaktadır" diyen Özçelik, seçimlerin genel olması zorunluluğunu, seçmen niteliği taşıyan her vatandaşın oy kullanabilmesinin koşullarını hazırlamanın devletin görevlerinden olduğunu anımsattıktan sonra, şöyle devam etti: "Son yıllarda Doğu ve Güneydoğu illerimizden milyonlarca Kürt seçmen, devlet baskısı sonucu göç etmek zurunda kalmıştır. Göç eden seçmen, büyük kentlerde çok ağır ekonomik koşullar altında yaşamlarını sürdürmektedir. Seçmen kütüğüne kayıtlı bulunduğu köyü yakılmış, yıkılmıştır. Yerleştiği yeni seçim çevresinde ise seçmen kütüğünde kayıtlı değildir."

4 Aralık 1994 tarihinde yapılması düşünülen milletvekili ara seçimlerinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesinin nedenlerinden başlıcasının bu durum olduğuna dikkat çeken Özçelik,. Seçmen kütüklerinin yeniden yazılımı ile bu sakıncanın ortadan kalkabileceğini, oysa yeni seçim yasasının seçmen kütüklerinin yeniden yazılımını öngörmediğini ve bu konunun seçimlerin iptal gerekçesi olması gerektiğini söyledi.

Ayrıca yurtdışındaki vatandaşların seçimlere katılma haklarının kullanımı için yeterli bir altyapı ve hazırlığın da bulunmadığını, bu durumda ise yüzbinlere seçmenin oy kullanma hakkından yoksun kalacağını belirten Özçelik, aynı durumun 18 yaş konusunda da var olduğunu ifade etti.18 yaşını doldurmuş 5 milyona yakın seçmenin bu hakkı kullanabilmesi için herhangi bir ön hazırlık yapılmadığını belirten Özçelik, "Bu nedenlerle seçimlerin 'Genel' ve 'Eşit' olması koşulu mevcut değil. Bu anlamda, yapılacak seçimin 'Demokratik' olacağı söylenemez" dedi.

Yüzde10 olarak belirlenen ülke barajıyla birçok siyasi eğilimin ve buna bağlı olarak milyonlarca vatandaşın iradesinin boşa çıkarılmış olacağını söyleyen Özçelik, ülke barajı nedeniyle 15 veya 20 partinin parlamentoda temsil edilemeyeceğini; bu partilerin her birinin ortalama olarak % 2 oranında oy almaları halinde, % 30-40 oranında seçmen iradesinin parlamentoya yansımayacağını ve bunun da yaklaşık 10-14 milyon seçmen veya yaklaşık 20-25 milyon nüfusa tekabül ettiğini belirten Özçelik, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Osmanlı'dan alınan 'Hileci devlet' geleneği sürdürülmektedir. Vatandaşına hile yapan devlet, demokratik devlet olamaz.

HADEP olarak seçim hazırlıklarımızı ve seçim kampanyamızı başlatmış bulunuyoruz. Tüm olumsuz koşullara karşın, bölge barajlarını ve ülke barajını aşacak. parlamentoda güçlü bir grupla halkımızın sesi olacağız."

DDP: Seçim sisteminden önce, demokratik seçim ortamı

Seçim sisteminden önce, demokratik bir seçim ortamının oluşturulmasının daha önem kazandığını belirten DDP Genel Başkanı Refik Karakoç, "Hangi sistemi ortaya koyarsanız koyun, bugün göçlerden dolayı çok önemli bir kitle oy kullanamaz. Özellikle Doğu ve Güneydoğu'dan zorunlu göç edenler, 18 yaşını doldurduğu halde seçmen kütüklerine yazılmayanlar da oy kullanamaz. Bu sıkıntılar giderilmeden sağlıklı bir seçim olacağını sanmıyorum" dedi.

Partileri hakkındaki kapatma davasının devam ettiğini ve devletin bu tutumundan da demokratik bir seçim ortamı ve sistemi getirmeye niyeti olmadığının anlaşıldığını söyleyen Karakoç, yeni seçim sistemiyle ilgili görüşlerini şöyle özetledi: "Barajlı d'Hondt sistemi 1980 öncesi Türkiye'de uygulanan bir sistemdir. İkili baraj taşıyan bir sistem olduğu için, asıl amacı küçük partilerin ve farklı görüşlerin parlamentoya yansımasının önünü kesmektir. Örneğin bir siyasal parti A ilinde oyların büyük çoğunluğunu alsa bile ülke barajını (%10) aşamadığı zaman, aldığı bütün oyların hiç bir değeri kalmıyor. Barajlı d'Hondt sistemi ayrıca küçük partileri büyük partilerle iş birliğine zorlayan bir sistemdir. Demokratik ve iyi bir sistem değildir."

Öte yandan, 25.10.1995 günü bir bildiri yayımlayan DDP Genel Merkezi, yeni seçim yasasının anti-demokratik yönlerine işaret ettikten sonra, "Barış, demokrasi ve emekten yana olan tüm kesimlerin yapılacak seçimlere hazır olması, iradelerinin parlamentoya yansıması için güç ve işbirliği yapmaları" çağrısında bulundu ve "Bir an önce 'Barış ve Demokrasi Platformu' oluşturulmalıdır" dedi.

BSP: Cumhurbaşkanı yasayı veto etsin

Getirilen seçim yasasına milletvekillerinin karşı çıkmalarını ve eğer yasa önüne gelirse Cumhurbaşkanı Demirel'in veto etmesini isteyen BSP Genel Başkanı Sadun Aren, seçim yasasına ilişkin olarak şu eleştirilerde bulundu: "Parlementer sisteme işlerlik ve meşruiyet veren öğe, ülkedeki tüm değişik görüş ve çıkarların parlamentoda temsil ediliyor olmasıdır. Eğer bu böyle değilse, parlamenter sistemin meşruiyeti gölgelenir ve giderek ülkede siyasal istikrarsızlık başlar. Ülke ile parlemanto arasında bu uyumu sağlayan mekanızma, ya da araç, seçim sistemidir. Bu nedenle bir ülkenin seçim sistemi, demokratik hak ve özgürlükler açısından, ülkenin anayasası kadar önemlidir. Oysa, bugün tartışılmakta olan seçim sistemi, % 10'luk ülke ve % 20-25'e varan bölge barajlarıyla, parlamenter sistemin ruhuna aykırıdır."

Seçimlerin aceleye getirilerek 24 Aralıkta yapılmak istenmesini de "Son derece sakıncalı" olarak niteleyen Aren, "Seçmen listeleri doğru bir biçimde güncelleştirilmedikçe ve yurtdışındaki vatandaşlarımızın oy kullanması sağlıklı bir biçimde düzenlenmedikçe, yapılacak bir seçimin sonuçlarına saygı duymak olanağı yoktur" dedi.

İP: Kendini solda gören herkes ittifak yapsın

"Sosyalistlerden sosyal demokratlara kadar" sol güçlerin güçbirliği yapmasını savunan İşçi Partisi Genel Sekreteri Mehmet Bedri Gültekin, sistemin "sermayenin politika yapması üzerine kurulu" olduğunu belirterek, sistemin "Emekçilerin politika yapmasını engelleyici şekilde düzenlendiğini" ifade etti. "İşçi sınıfı hareketi son dönemde yaşadığı deneylerle gücünün farkına varmış; karşısındaki güçleri görmüş; parlamentodaki güçlerin kendisini temsil etmediğini anlamıştır. Bu durum, partimizle işçi sınıfının bütünleşme sürecini hızlandırmıştır" diyen Gültekin, "IMF'ci güçler sonuna kadar emekçi güçlerini engellemeye çalışıyorlar. 24 Aralık seçimleri IMF'nin talimatıyla yapılıyor. Bahardaki bir erken seçimi beklemeye dahi tahammülleri kalmamıştır. Çünkü seçim ekonomisini kaldırmayı göze alamayacak durumdadırlar" şeklinde konuştu. Gültekin, daha sonra şunları söyledi:

"Seçimlere kadar olan dönem, seçimlerden sonra kaos ortamının getireceği her türlü olumsuzluğa karşı önlem alabilmek için iyi bir fırsattır. Bu fırsatı gerektiği gibi değerlendirecek; önümüzdeki döneme hazır olmamızı sağlayacak en geniş halk güçlerini toparlayıp örgütlemek için seçimlere Türkiye çapında bütün gücümüzle katılacağız. Bağımsızlık, eşitlik, özgürlük, kardeşlik, özelleştirmeye karşı olmak, emekten yana tavır almak şeklinde özetleyebileceğimiz ilkeler temelinde, sosyal demokratlardan sosyalistlere, kendini solda gören bütün güçler seçimlerde ittifak yapmalıdır. Kitlelerin önüne ikna edici bir iktidar seçeneği ile çıkmak önemlidir. Kısa vadede kuvvet olmanın yolu Sol Güçbirliğidir."

SİP: İlkesizlik, seçim yasasında da var

Türkiye siyasi haritasının, birbirine fazlasıyla benzeyen, ayrılıkları ideolojik ya da siyasi temellere dayanmayan düzen partilerinin doldurduğu bir kaosa dönüşmüş olduğuna dikkat çeken SİP Genel Başkanı Aydemir Güler, "Kimliksiz burjuva siyasetinin renksiz aktörlerinin lugatında 'ilke' sözcüğüne uzun bir süredir yer kalmadığı açıktır. Aynı ilkesizlik seçim yasasına da yansımaktadır" dedi. Bugünkü parlamentodan çıkacak bir seçim sisteminde kriter alınacak olanın yalnızca "sonuçları nasıl kendimize yontarız" sorusu olacağını söyleyen Güler, "Bu ilkesizliği ve kimliksizliği Türkiye siyasetinden defedecek olan güç işçi sınıfı hareketi ve sosyalizm olacaktır" diye konuştu.

Öte yandan, bütün sol partiler, en demokratik seçim sistemi olarak 1965 seçimlerinde baz alınan 'Milli Bakiye Sistemi'ni gördüklerini ve iddia edildiği gibi, her görüşün temsil olanağı bulunan bu sistemin "istikrarsızlık" getirmediğini belirttiler.

Zana, Zakharov Ödülü'ne aday

Rojda ÇELİKEL

15 yıl hapis cezasına çarptırılan ve halen Ankara Merkez Cezaevi'nde tutuklu bulunan eski DEP milletvekili Leyla Zana, Nobel adaylığından sonra şimdi de Avrupa Parlamentosu Sakharov Düşünce Özgürlüğü Ödülü'ne aday gösterildi. Zana, Avrupa Parlamentosu Dışişleri, Güvenlik ve Koruma Komitesi Sekreterliği tarfından ödüle aday olarak gösterilen 7 insan hakları savunucusu arasında yer alıyor.

18 Ekim tarihnde, Dışişleri Komitesi tarfından yapılan oylamada Leyla Zana 31, Rusya'dan Kovalev 22 ve Mısır'lı Nagib Mahfuz da 5 oy aldılar. Kendisine en yakın adaydan 9 oy fazla alan Zana'nın, gelecek hafta yapılması düşünülen son oylamada en fazla oyu alıp ödülün sahibi olacağına kesin gözüyle bakılıyor. Ödüle layık görülen aday, Aralık ayında Avrupa Parlemantosu Başkanı'ndan törenle ödülünü alacak.

Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girmesinin insan hakları ve Kürt sorununa bağlantılı olduğu biliniyor. Böyle bir ödülün Leyla Zana'ya verilmesi de, AB'nin bu konudaki ciddiyetinin bir göstergesi olduğunu gösteriyor.

Sakharov Ödülü

Sakharov Düşünce Özgürlüğü Ödülü, her yıl Avrupa Parlamentosu tarafından veriliyor. Ödüle aday olarak gösterilmek için aranan kriterler arasında, Helsinki Antlaşmasının Sonuç Bildirgesi'nde belirtilen Doğu-Batı ilişkilerinin geliştirilmesi, bilimsel araştırma özgürlüğü, hükümetler düzeyinde anayasal değişiklikler ve insan hakları ve uluslarası hukuk alanlarında çalışmalarda bulunmuş olmak yer alıyor. Kriterlere uyan müracaatlar, Siyasi İşler Komitesi'ne yapılıyor. Komite de, bir büro tarafından seçilen 3 adayı ele alıp oylamaya getiriyor. Ödüle layık görülen, ödülü Parlamento Başkanı'nın elinden alıyor. Ödülü alan, aynı zamanda 5000 ECU'nün sahibi de olacak.

Sakharov Düşünce Özgürlüğü Ödülü'nü alanlar: 1988 yılında Nelson Mandela ve Anatoli Marchenko. 1989'da Alexander Dubçek. 1990'da Aung San Suu Ki. 1991'da Adem Demaçi. 1992'de Madres De Plaza De Mayo (Plaza De Mayo'nun anaları). 1993'de Oslobodjenje (Saray Bosna gazetesi). 1994'de Taslime Nasrin.

Avrupa Parlamentosu Dışişleri, Güvenlik ve Koruma komitesi tarafından, Avrupa Parlamentosu üyelerine gönderilen Leyla Zana'yı tanıtım mektubunda, parlamentoya seçilen ilk Kürt kadını olduğu belirtiliyor.

Mektupta, Zana'nın Türkiye Parlamentosu'nun tarihinde ilk kez parlamento kürsüsünden, yasak olan Kürtçe ile, "Kürt ve Türk kardeşliği"ne çağıran cümleleri telaffuz ettiği belirtilerek, özgeçmişi yeraldı.

Erken seçim yapılmayabilir

Seçim sisteminde değişikliği de içeren 24 Aralık'ta erken seçim yapılması yolundaki yasa tasarısının önümüzdeki hafta kabul edilmesinin, erken seçimin kesinleşmesi anlamına gelmeyebileceği ifade ediliyor. Dile getirilen en büyük ihtimal, yasanın Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmesi. Anayasa'da yapılan seçmen yaşının düşürülmesi, yurtdışındaki seçmenlerin oy kullanabilmesi gibi değişikliklerin yasalarla uyumlu haline getirilmemiş olmaları, olası iptal gerekçeleri sayılıyor. Mesut Yılmaz ve Hüsamettin Cindoruk gibi politikacılar, iptal edileceği belli olan teklifi getirmekle, Çiller'in erken seçimden dolaylı olarak kaçındığı kuşkusunu dile getirirken, uzmanlar da erken genel seçime dair kimi sakıncalar ileri sürüyorlar.

Uzmanlar, erken genel seçim için şu anda öngörülen iki aylık sürenin yeterli olabileceğini, fakat başka sakıncaların bulunduğunu belirtiyorlar. Kış koşulları bir yana bırakılırsa, sakıncaların başında, yürürlükteki ilgili yasaların Anayasa değişiklikleriyle uyumlu hale getirilmeden seçime gidilmesi geliyor. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi'nin Meclis kararını iptal edebileceği söyleniyor.

23. 7. 1995 ve 4121 sayılı kanunla, Anayasa'da seçimlerle ilgili değişiklikler de yapılmıştı. Bu değişiklikler 4 ana noktada toplanıyor. Seçmen yaşı 18'e indirilmiş; yurtdışında bulunan vatandaşların oy kullanabilmeleri için "uygulanabilir tedbirler" alınması öngörülmüş; milletvekili sayısı 550'ye (450+100 'Türkiye milletvekili' şeklinde) çıkarılmış ve en önemli olarak da, seçim yasalarının "Temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde" düzenleneceği vurgulanmıştır.

Yeni sayım ve yeni seçmen kütüğü olmaksızın 18 yaşın oy kullanması oldukça zor görülüyor. Öte yandan, yine gümrük kapılarında oy kullandırmak gibi bir uygulama ise, Anayasa değişikliğinin ilgili maddesine kesinlikle yanıt vermiyor. Hukukçular, bu yönlerin başlı başına iptal gerekçesi olabileceğini ifade ediyorlar.

Ancak üzerinde fazla durulmayan asıl hüküm, Anayasa değişikliğiyle seçim yasasında istenen "Temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştırmak" hükmü. Getirilen barajlı d'Hondt sistemini bu hükümle bağdaştırmak hiç mümkün görünmüyor.

Öte yandan, Ankara, Anayasa Mahkemesi'nin erken genel seçimden sonra iptal kararı vermesi durumunda kararın geriye doğru işletilip işletilmeyeceği gibi ilgi çekici bir tartışmayı da sürdürüyor.

'Herkes avazı çıktığı kadar bağırmalı'

● Baştarafı 1. sayfada

Bu çığlığa kulaklarını tıkayanlar, bu resimlere karşı gözünerini kapatan, beyinlerini kilitleyen insan kılıklı mahlukları insan olarak görmek mümkün mü? Ben onların hemcinsi olobilir miyim? Bu sorulara evet demek bana mümkün gelmiyor.

Peki, bu vahşet tablolarının yaratıcıları olan kirli savaş yürütücülerinin bu görüntülerden yüzleri kızarıyor mu?

Bu tablolardan sonra çocuklarının yüzüne bakabiliyorlar mı? İnsanların arasına nasıl girebiliyorlar? Bunu anlamıyorum.

Cumhurbaşkanı'na, Başbakan'a, hükümet ve parlamento üyelerine, siyasi parti liderlerine sormak istiyorum, bu tablolardan memnun musunuz? İnsanlığın katline niye bunca süre sessiz kalıyorsunuz? Bu kirli savaş destekçiliğiniz ne zamana kadar sürecek?

Son olarak şunu söylemek istiyorum: Bu fotoğraflar insanlığın katlinin belgesidir. Roj gazetisinin yayını ise insanlık için bir umut çığlığıdır. Ülkenin bütün aydınları, emekçileri, yazarları, basın yayın kuruluşları ve insanım diyen herkes 'savaşa hayır, barış hemen şimdi' demelidir.

İnsanlığın katline dur demek için bunu yapmaktan başka seçenek yoktur. O nedenle herkes barış için avazı çıkıncaya kadar bağırmalı. Ben burada bağırıyorum: Barış hemen şimdi!

İHD Diyarbakır Şube sekreteri Av. Sinan Tanrıkulu ise, habere ilişkin tepkisini şöyle dile getirdi:

"14 ekim tarihli Roj gazetesinin 'Bu nasıl savaş' başlıklı manşetten verdiği fotoğraf, savaşın kirliliğini, çirkefliğini gözönüne çok açık bir şekilde koymuştur. Bölgede süren bu savaşla insanlık kanıyor. Savaşın geldiği boyut utanç sınırını çoktan aşmıştır. Bu fotoğraf, Kürt sorunu-şiddetle çözmeye çaışanlara bir yanıttır. Biz insan hakları savunucuları olarak bu çirefliği, bu iğrençliği lanetliyoruz. Türk halkına ve dünya halklarına, kanayan insanlığın sesine kulak vermelerini istiyoruz.

'Aksoy'un yanındayız'

Adana/ROJ- Demokrasi ve Değişim Partisi (DDP) Genel Başkanı İbrahim Aksoy'un yurdışı gezisinden dönerken havaalanından alınıp cezaevine gönderilmesi üzerine Adana Partiler Platformu bir basın açıklaması yaparak olayı protesto etti.

18 Ekim günü, aralarında BSP, DDP, HADEP, SİP, ve Geleceği Birlikte Kuralım Partisi Girişimi (GBKPG)'nin de bulunduğu Adana Partiler Platformu, DDP İl Binası'nda bir basın açıklaması yaptı.

Platform adına konuşan DDP Adana İl Başkanı Arif Sevinç; "Türkiye'de ekonomik ve politik kriz artarak devam ediyor. İktidarı ve muhalefetiyle Türkiye'nin kaderini ellerinde tutanlar toplumumuzu bunalımdan çıkarmak için gerekli olan çağdaş politikaları üretmek yerine, çağ dışı, antidemakratik ve şiddete dayalı politikalarda ısrar ediyorlar" dedi. Ülkemizde bunalımın temel nedeninin Kürt sorunu olduğunu vurgulayan Sevinç, özgürlük, barış ve demokrasi taleplerini şiddetle batırmaya çalışan iktidarların, her çağdaş, ilerici ve demokratik kurumu hedef aldığını, derneklerin, sendikaların, partilerin, gazete ve dergilerin kapattığını belirtti. Sevinç, "Toplumumuzun onurlu aydınları düşüncelerinden dolayı cezaevine konuyor. Bu aydın ve politikacılardan biri de DDP Genel Başkanı İbrahim AKSOY'dur" dedi.

Adana Partiler Platformu olarak düşüncenin suç sayılmasını, fikirlerinden dolayı aydınlarımızın susturulmaya çalışılmasını protesto ettiklerini açıklayan Sevinç, "Aksoy'la dayanışma içinde olduğumuzu ilan ediyoruz" dedi.

Hatırlanacağı gibi, İbrahim Aksoy hakkında 18 Mayıs 1991 tarihinde HEP Konya İl Kongresinde yaptığı konuşma nedeniyle TMY'nin 8/1 maddesine muhalefetten dava açılmış, Konya DGM'ce görülen dava sonuçlanmış, Aksoy 20 ay ağır hapis, 666 Milyon TL para cezasına çarptırılmıştı. Cezası Yargıtay'ca onaylanan DDP Genel Başkanı İbrahim Aksoy, yurdışındaki gezisinden dönerken Ankara'da Esenboğa havaalanında tutuklanarak cezaevine konmuştu.

Roj

DEP davası..

● Baştarafı 1. sayfada

Türkiye'nin savaş politikasına sürekli abanması, sadece onun klasik inkarcı, jenosidci politikaları nedeniyle olmuyor. Son yirmi yılda bölgemizde ve dünyada meydana gelen değişiklikler de Türkiye'nin askeri politikalara yönelmesini zorluyor.

Yüzyılımızın en büyük savaşları yakın coğrafyamızda sürüyor.

Türk devletinin içinde olduğu savaş coğrafyasının nelere gebe olduğunu hesapladığını da sanmıyoruz. Yirminci yüzyılın başına döndüğümüzü gözlemliyoruz. Türk devletinin Balkanlar'daki, Kafkasya ve Ortaasya'ya yönelik uluslararası ittifak politikalarında Rusya' ya karşı aktifleşen, bölge devletlerine karşı dengeli olmayan tavırları bunun bir göstergesi. Balkan pazarı, Ortaasya petrolleri ve Ortadoğu pazarı Türkiye'nin gözlerini de karartmış. Batılı emperyalist dostlarıyla bu coğrafyadan azda olsa pay kapma hırsı, içerde milliyetçiliği körüklüyor; dışarda, onu karanlık ve gerici ilişkilerin bataklığına sürüklüyor. Türk devletini gittikçe askerileştiriyor. Politik kararlarında, "Enverci" şahinlerin ağırlığı gittikçe artıyor. Sonuçta, içerde de Kürt Sorunu karşısında daha da fütursuz davranan bir Türkiye tablosu ortaya çıkıyor.

Bu gelişmeler bize, mağlup olmuş, Türk halkına oldukça pahalıya patlamış Osmanlının küçük emperyalist hayallerini hatırlatıyor.

Emperyalist kapitalizm globelleşmesini klasik politikalardan bağımsız olarak yürütmüyor. Savaş onun ruhunda var. Türkiye de bu gerçeğin her zaman olduğu gibi küçük bir piyonu. Bu piyon bir tek biz Kürtlere karşı "şah" oluyor.

***

DEP mahkemesi kararını bu korkunç savaş tablosunun gölgesinde kalan bir olay gibi görünce, küçümsemek mümkün değil. Bu olay bize, içine istemeden olsa sürüklendiğimiz bu gerçeği düşündürtüyor. Zaman Kürtlerin ve Türk halkının bu serüvenler karşısında neler yapacağını gösterecektir.

Politika Notları

/Şerif KAPLAN

Sistem dikiş tutmuyor

Bir türlü kurulamayan hiükümet giderek karmaşık bir hal alıyor.

Yeni koaalisyon girişiminde, devlet içinde ortaya çıkan liberal ve statükocular arasındaki mücadele etkili oluyor. Tıkanma noktasında olan sistemin, savaş ekonomisini ve Kürt sorunu konusundaki tutumunu daha uzun süre sürdürmesinin imkanı yoktur. Bunun için kendi içinde ve ABD'nin direktifleri doğrultusunda yeni arayışlar bulmaya çalışıyor.

Yeni koalisyon grişimi için yapılan çalışmalarda bu durum belirgin bir şekilde kendini gösteriyor. Çiller, iktidarı için herşeyi göze almışken, Baykal, prestijini güçlendirmek için, öncelikle verilen vaadlerin yerine getirilmesini istiyor. Koalisyonda anlaşan Baykal, gittiği Avrupalılara bir takım vaadler verdi. Bu vaadlerin kısmen de olsa yerine getirilmesini istiyor. Bunların başında TMY'nin 8. maddesiyle DEP'lilerin durumu geliyordu. Baykal'ın vaad ettiği ve ancak kısmen gerçekleşen DEP davası, Ahmet Türk ve Sedat Yurttaş'ın bırakılması ile kısmen sağlanırken, 8. madde ve yeni seçim kanunu henüz istenilen şekilde gerçekleşememiştir. Herşey önümüzdeki günlerde bu gelişmelerle belirlenecek. Ya bu koalisyon hükümeti oluşturulacak veya 5 Kasım'da Cumhurbaşkanı tarafından parlamento fesh edilecek, bir seçim hükümeti kurulacak.

Koalisyon hükümeti çalışmaları sırasında, yeni siyasi yapılanmaya karşı duranlar, giderek belirginleşiyorlar. ANAP şu andaki konumuyla muhafazakarlar ile liberaller olarak ikiye bölünmüş durumda. DYP ise Çiller ve muhalifler şeklinde bölünmüş.

Yeni koalisyon hükümeti kurulursa muhtemelen CHP listesinde bakan olması beklenenler, Algan Hacaloğlu, Onur Kumbaracıbaşı, Aysel Baykal, Mehmet Kahraman devlet bakanlıklarına; Bayındırlık Bakanlığı'na Adnan Keskin, (eğer seçim işleri nedeniyle Keskin'in partide kalması gerekirse onun yerine Halil Çulhaoğlu) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na İrfan Gürpınar, Turizm Bakanlığı'na Mehmet Sevigen, Adalet Bakanlığı'na Seyfi Oktay, (Oktay olmazsa baro başkanı Önder Sav) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na Ziya Halis, Dışişleri Bakanlığı için ise Erdal İnönü veya Hikmet Çetin düşünülüyor. Kültür Bakanlığı için ise yine İsmail Cem'in adı geçiyor.

Üzerinde tartışılan yeni seçim yasasına DYP'den 65 milletvekili karşı çıkarken, CHP'li bir koalisyon hükümetiyle seçime gitmek istemediklerini de belirtiyorlar. RP yeni seçim yasasına dört elle sarılırken, DYP ile bir azınlık hükümeti kurabileceklerinin mesajını bile veriyorr. RP bu seçim yasasıyla Kürt oylarını alabilmenin hesaplarını yapıyor. MHP zaten destek veriyor, çünkü, DYP ile seçim ittifakı yapacağından, seçimden daha da güçlenerek çıkacağını hesaplıyor. ANAP ise bir anlamda tutumunu CHP'ye endekslemiş; CHP'li koalisyonun olmaması durumunda her an yan çizebilir.

Son siyasi gelişmeler böyle bir seyir izlerken, olası bir krizin daha da derinleşmemesi için CHP'li bir seçim koalisyonunun parlamentoda onay alması bekleniyor. Ancak, seçim yasasındaki tartışmalar, seçim tarihini uzatabilir.

Öte yandan DEP'lilerin bir kısmının bırakılmasının politik bir oyun olduğu ve Avrupa'ya verilen sözden kaynaklandığı ileri sürülüyor. Bu durum DEP duruşmasının sonuçlanmasının hemen ardından kanıtlandı. DGM başsavcısı Demiral, karardan sonra yaptığı açıklamada, kararın böyle olacağını önceden bildiğini belirterek, "Yargıtay'a karışamayız ama bizim iddiamız 125'ten yargılanmalarıydı. Bu iddiamız devam ediyor. Çünkü onlar vatan hainidir, bölücüdür. Yurtdışındaki DEP'lileri görüyorsunuz. PKK ile irtibat halinde çalışıyorlar, bu cezaevindekiler salındığı zaman yine eskisi gibi davranacaklar" diyerek, bir anlamda DEP'lilerin avukatı Yusuf Alataş'ın dediğini doğruladı.

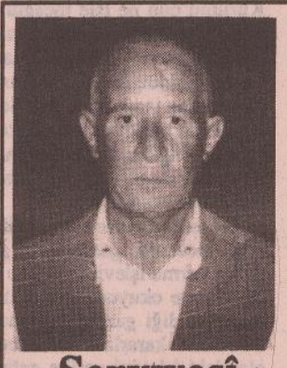

Serxweşî

Mergê neteweparêzê kurd û dara fêkiyê doza gelê me, bi xasiyeta xwe ya paqij û rûkê xwe yê sipî û bi rûmet, di 14.10.1995 an de Seydayê Mela Mihemê Cadê çû ser heqiya xwe.
Bera serê gelê me sax be.

Pilatforma Demoqratên Kurd/Mersîn

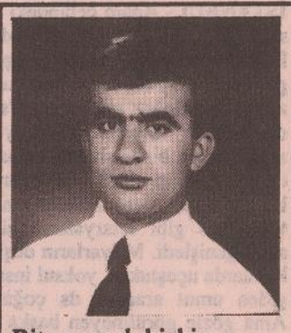

Bitmeyecek hiçbir zaman senin şiirin. Çünkü, hiç bir devrimin görkemi sığmaz tek bir çerçeveye. Seni zamana resimleyecek halkın, yüreğin sonsuzluğa gömülecek. Ölümünün üçüncü yıldönümünde seni saygıyla anıyoruz. Yolun yolumuza ışık tutacak.

Ailesi ve Sevenleri adına Bülent Savaş

Roj

Nûçen Basın Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti. Adına:
İmtiyaz Sahibi: Adıgüzel İNCESU

Sorumlu Yazışleri Müdürü: Ö. Erdal KURT
Hukuk Müşavirleri: Ercan SEZGİN, Dilek İNCESU, Doğan ZENGİN

Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku Apt. No: 18/7 Aksaray-İST Tel: 530 65 24 - 530 64 73 Fax: 530 65 58

Yurtiçi Temsilcilikleri:
Diyarbakır: Şair Sırrı Hanım Sok. Maruf Apt. Kat: 1 Ofis-Diyarbakır Tel-Fax: (412) 221 80 74
Ankara: Konur Sk. 9/13 Kızılay Tel: 417 75 54
Antep: Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat: 4 No: 45 Tel-Fax: (342) 234 59 31
İzmir: 659. Sok. Saray İşhanı Kat: 2 No: 3/203 B. Blok Konak Tel-Fax: (232) 445 46 50
Adana: Cemal Gürsel Cad. Vakıf İşhanı Kat: 4 No: 407 Tel-Fax: (322) 352 05 20
Mersin: Gökçay İş Merkezi E Blok Kat:2 No:15 Tel-Fax: 324 237 04 77

Yurtdışı Temsilcilikleri:
Avrupa Temsilciliği:
Box: 15 216
161 15 Bromma/Sweden Tel: 0046-8 803135
Fax: 0046-8 801825
Danimarka:
Adnan AĞACANOĞLU-D.Kültür evi- Nansens gade 32 st. tv. 1366 Kobenhavn/K. Danimarka-Tel-Fax: 004533338565.
İsviçre:
Halis KINALI
Kehrgasse 10 3018 Bern
Tel : 00 41 31992 26 50
İsveç:
Rojda ÇELİKEL Box: 15 216 161 15 Bromma/Sweden Tel: 0046-8 803135
Fax: 0046-8 801825
Almanya:
Kasım ARAS - Bahnhof str. 110 44629 Herne
Tel-Fax: 0049 232313304
Hollanda:
Ferhat AMEDİ - PB 1092 68 01 BB ARNHEM
Tel: 0031 85 23 26 95 fax: 003185 21 91 16
Fransa:
Binali ÇEPER Paris Tel/Fax: 0033 147 24 50 09
Avusturya:
Postfac 58 1022 Wien
Belçika:
N. Bişeng SÜSLER
st. Gummarus str. 56 2060 Antwerpen.
İngiltere:
Seyda ALPŞEN Tel/Fax: 0044 171 61 30699
Yunanistan:
Süleyman ŞAHAN Tel: 0030 182 51487
Fax: 0030 182 50 604

Baskı: BASMAT
Dağıtım: YAY-SAT

Savaştan dönen ruh yapısı bozuk askerler birer dinamit fıçısı

Teskere, çanta sesi ve anneler...

Dursun YAPRAK

Kürt coğrafyasındaki savaşın şiddetlendiği yıllarda askerlik yapanların terhisi sürüyor. 1995 yılının başlarından itibaren terhis olan askerler, denebilir ki, savaşı en şiddetle yaşayan 'tertip'lerdi. Döndüler, dönüyorlar...

Dönmüş olmakla bile şanslı sayılan bu gençler yalnız dönmüyorlar. Yanlarında en azından birer vicdan kırılması... birer utanç... birer korku demeti... gözlerde sabitlenmiş birer dehşet noktası ve daha bir çok şey getiriyorlar. Belli ki, getirdikleriyle yaşayacaklar. Belli ki, böyle dönen binlerce genç artık ne sevgililerini kucaklayabilecekler eskisi gibi, ne gecenin bir yarısı yataktan fırlamaların olmadığı eski derin uykuları tadabilecekler, ne de kırmızı renge ilgisiz kalabilecekler yaşamları boyunca...

Bunlardan biriyle; K.T. ile konuştum.

K.T., yeni terhis sayılır. İsim, yer falan vermemek -ve tabii resim çekmemek- kaydını kabul ederek konuşuyorum. Eh, bu haliyle bir röportaj, savaş tanıkları ve görüntüleri ayyuka çıkmışken, hiç ilginç olmasa gerek. Zaten vazgeçiyorum teyp çözümünü bire bir kağıda dökmekten. Onun anlattıkları ve anlatmadıklarının başka bir boyutu var: Bu gençlerin her yeri; tüm ruhları, tüm kişilikleri hoyratca sarsılmış... Ve bir, on, yüz... değil; binlercesi, onbinlercesi bu haliyle dolaşıyor, savaşı şimdi başka yaşamlarında sessizce yaşıyorlar. Her teskere kağıdı, savaşın bireysel hacimde devamının birer belgesi olmuş... Her teskere kağıdı, resmi ölüm cangılında koltuk değneği yapılmışlara verilen "Kişiliği yeterince bozulmuş ve hırpalanmıştır" belgesi haline gelmiş. Başka türden bir ölümün kağıdı...

K.T., teskere kağıdının çağrıştırdıklarını yüzünde, ellerinde, konuşmalarında... tüm davranışlarında belli edenlerden. Agresif bir yapı, ürküntünün tüm hücrelere sinmiş olduğu bir beden... Yanında kız arkadaşı var. Genç kız, bir hasta bakıcı özeniyle bakıyor sevgilisine. Hani bir ruh hastasına "Acaba birazdan krizi mi tutacak?" gibilerinden bakılır ya; işte öyle. Endişesini farkettirmemeye çalışarak izliyor genç adamın konuşmalarını.

Çok konuşkan değil genç adam. Arada "Güvendiği" bir ortak tanıdığımız olmasaymış, "Tek kelime etmemeye yeminli"ymiş. Yemini eni-konu bozduğu da söylenemez. Öğrendiğim somut şeyler fazla değil. Onu gördükten ve izledikten sonra, bunun çok önemli olmadığını da düşünmeye başladım. Çünkü karşımda "Dehşet bilgiler" ifşa edecek istisnai bir haber kaynağından çok, onbinlerce genç görmeye başladım...

K.T. Şırnak civarında yapmış askerliğini. Komando olarak. Orada "İstanbulluyum" diyen, İstanbul'da ise -neresi ise- asıl memleketini söyleyenlerden. Aslen Egeli. Kız arkadaşıyla askerlik öncesi tanışmış, bir tür 'söz kesmiş'ler. Konuşmaya aslında önce kız arkadaşı başladı. Onun olmadığı kısa bir zaman diliminde, "Eskiden hiç böyle değildi" diyebildi. Belli ki önceleri şen şakrak bitiymiş. Şimdi ise...

Eskinin tortuları da üzerinde yok değil. Daha önce Hakan Peker'i çok severmiş. Şarkıcıları "Çok sevme" işini hala sürdürüyor ama, şimdi Mirkelam hayranı. Favorilerini aynı Mirkelam'ınki gibi uzatmaya çalışıyor.

Ağzından adeta kerpetenle laf almaya çalışıyorum. Başı sürekli öne eğik. Yere bakıyor. Ama öyle bariz bir utancın dışa vurumu olarak değil. Sanki derinlerine işlemiş anıları sökmeye zorlanıyor gibi. Bilinen kimi somut bilgiler, susmalar ve iç çekmelerle -çoğu genç kıza ait- dolu teyp bandının tümünü aktarmam mümkün ve gerekli değil. Konuşmanın bazı anlarını aktarabileceğim.

"Bize" diyor, "devletle baş etmesi mümkün olmayan Ermeni kökenlilerin, vatanı bölmeye, satmaya çalıştıkları söylenirdi." Özellikle ilk "Operasyonlar" öncesi sık sık tekrarlanırmış bu tür telkinler. Sık yapılan bir başka şey, bol savaş filmleri izlettirmekmiş askeri "gazino"nun videolarında. "Hele Rambo filmleri..."

"Oraya gideceğini öğrenince korktun mu?" sorumu, "Seninki de laf mı aabi! Hepimiz altımıza edecektik neredeyse" sözleriyle yanıtlıyor. Ama onun "enteresan" saydığı bir şey oluyormuş. Gidip, bol operasyonlara falan karıştıkca, iyice "Kep eskiyip, kıdem basınca" korkunun yerini "Hayvanlık gibi bir şey" alıyormuş.

"Yani bir süre sonra korkmuyor muydunuz?"

"Elbette korku yine var ama... yani... gelmeden önceki gibi değil... yani... ne bileyim..." Tam olarak izah edemiyor. Zorlandığı her konuşma anında olduğu gibi, yüz kasları iyice geriliyor. Konuşmanın başından beri elinde çevirip durduğu kibrit kutusunu ezecekmişcesine sıkıyor.

Bir genel özeti nasıl yapacağını merak ettiğimden "Yav tam olarak neler oluyor oralarda?" diyorum. Yanıt yine kesik kesik: "Biliyorsun işte... Gasteler de yazıyor ya..." Diklenircesine ekliyor: "Ama hepsini yazmıyorlar tabii!"

"Niçin yazamazlar?"

Gözler yine yere indi. Kibrit kutusu biraz daha terli ve biraz daha ezik.

"Bilemezler ki!"

"Sen biliyorsun ya. Bari sen anlat?"

Önce hafiften "Nesini anlatacağım ya!" itirazı çıkıyor ağzından. Sonra "Boş ver aabi ya... Ağzına sı..yım bu dünyanın!" cümlesi.

Konuyu kendi değiştiriyor. Belli belirsiz müdahale ediyor konuşmanın seyrine. "Ama onlarda korkunun zerresi yok aabi!" Onlar dediğinin gerillalar olduğunu anlıyorum. Devam ediyor: "Ben iyice inandım aabi... Adamlar dediklerini yaparlar. Haybeye uğraşıyoruz biz..."

"Hiç..." diyorum, Roj'da yayımlanan vahşet resimlerini göstererek, "bu tür şeyler oldu mu senin timde?.." Kız arkadaşında yine endişeli bakışlar. O da ne tepki vereceğini merak ediyor. Oysa genç adamda ciddi bir tepki yok! Umursamazlık ve gözlerdeki rahatsız edici matlık yerli yerinde. Resimdeki askeri kastederek "Kaç tertip bu aabi?" diye soruyor asıl yanıtı vermeksizin. Şaşkın şaşkın "Nereden bileyim ben!" diyebiliyorum. Sonra, konuşma seyrine yine müdahale: "Bizim bir binbaşı vardı, özel timlere çok gıcıktı... Ama adamlara iyi maaş veriyorlar... Fakat biz onları şeye sokmamıştık..."

"Nereye?"

Sorumla bir uykudan uyanıyor sanki. Anlamsız bir bakıştan sonra, şak diye kesiyor konuşmasını ve daha hızlı oynamaya başlıyor kibrit kutusuyla. Baş yine yerde. Kız arkadaşı iyiden iyiye tedirgin. Sonlamaya niyetliyim konuşmayı. "K., sen hiç isteyerek, gözlerini görerek, insan öldürdün mü?"

Hafifce salladığı ayaklarına omuzları da eşlik etmeye başladı. Hızlı hızlı çevirdiği kibrit kutusunun sesine sanki tüm vücudu eşlik ediyor. Ve aniden gülmeye başlıyor!.. Kesinlikle normal bir gülme değil; acı veren türden... Başını hafif "Hayır" dercesine sallıyor ama, tam net değil. Ancak psikiyatrların çözümleyebileceği bir davranış...Tam o anda, az önceki resimlerden oldukça etkilenmiş genç kız, belki buğulanan gözlerini silmek için, çantasından kağıt mendil çıkardı. Kapatma kopçası büyükce demirden bir çanta. Ve benim yanıtı beklediğim, K.'nın ise vücudunu ritmik hareketlerle salladığı tam o anda, genç kız çantasının kapağını biraz hızlı kapadı. 'Çat' diye bir demir sesi çıktı üçlü sessizliğimizin ortasında. Ses üzerine K., "Hıhh!" gibi bir ses çıkararak ayağa fırladı! Gözler bir tuhaf... Uzaklara; çok uzaklara bakıyor gibi. Kibrit kutusunu fırlatmış, ellerini sımsıkı yumruk yapmış durumda, öylece, ayakta, sesin geldiği yeri öğrenmek ister gibi korkuyla bakıyor uzaklara... Alnından ter fışkırıyor sanki...

Genç kızla birlikte teskin etmeye çalışıyoruz. Çok çabuk düzelmiş gibi oturuyor yeniden. Tuvalete gittiği bir arada, (Onu gözleriyle iyice takip ettikten sonra) sevgilisi anlatıyor: Geceleri en küçük bir seste yataktan fırlıyormuş askerden döneli beri... Genç adamın oturduğu ev ve bir kat üstü, genç adamın annesine aitmiş. Ve annesi, artık üst katı tutacak "çocuksuz" kiracılara "Akşam dokuzdan sonra gürültü çıkarmamak, terlikle dolaşmamak ve kapıları sesli örtmemek" koşulunu dayatıyormuş...

Daha kimbilir kaç anne böyle ve daha kimbilir kaç anne böyle olacak?..

Van'ın turist kaynağı, köyleri yakılan köylüler

Turistlere ait araçların siyasi polis tarafından takibe alındığı, turistin sürekli rahatsız edildiği Van'da, nerdeyse her turiste 'kurye' gözüyle bakıldı. Devlet, adeta bilinçli bir şekilde bölge turizmini aşamalı olarak ortadan kaldırdı. Böyle yaparak bölgede turizmi yok eden devlet, şimdi de olayın asıl nedenlerini gizlemek istiyor.

Ali ACAR

VAN- Van'a turist gelmiyor. Bölgede süren savaş birkaç yıl içinde turizmi tamamen yok etti. Yetkililer ise, dışarıya tanıtımın yeterince yapılmadığını öne sürüyor. En fazla turist çeken illerin başında gelen Van'a turistin gelmeyişi ise, ilin yeterince tanıtılmadığına bağlanıyor. Van Valisi Mahmut Yılbaş, Van'da "Doğu Anadolu Turizm ve Kültür Şenlikleri" adı altında etkinlikler düzenliyoruz diyerek gerçek nedeni gizlemeye çalışıyor. Etkinlikler düzenleyerek turizmi canlandırmaya çalışan devlet yetkililerinin anlamsız çabaları şöyle dursun, birkaç yıl öncesine kadar hiçbir tanıtım olmamasına karşın, başta Van olmak üzere bölge turistlerle dolup taşıyordu. Öyle ki turizm sezonunu iple çeken otelciler, lokantacılar, esnaf, tüccar ve köylüler işlerini gelecek olan turistlere göre ayarlarlardı. Turizm bölgede geniş bir kesimi ilgilendiren önemli bir gelir kaynağı oluşturuyordu. Ancak savaş, hayvancılık, tarım, sanayi ve sınır ticareti gibi bu kaynağı da kuruttu.

Turist can güvenliği ister

Van, tarihteki yeri ve önemi nedeniyle, birçok uygarlığa mesken olmuş ve birçok uygarlığın kalıntılarını taşıyan bir yer olarak hiçbir tanıtıma ve şenliğe gerek kalmadan sürekli turist akınına uğramıştır. Kazılarda elde edilen Urartu ve Selçuklu dönemine ait eserlerin sergilendiği Van Müzesi, turistlerin adeta ziyaretgahı haline gelmişti. Yine Urartu döneminin şaheseri olan Van Kalesi de turistlerin vazgeçemedikleri uğrak yerlerinden biriydi. Vangölü'nün ortasında yer alan Akdamar adası ise hiçbir tanıtımı gerektirmeyecek şekilde her turist tarafından biliniyordu ve burası da turistlerin en önemli uğrak yerlerinden biriydi. Hoşap Kalesi, Yedi Kilise ve Muradiye Şelalesi de Van'daki önemli turistik yerlerdi. Tüm bu tarihi zenginlikler yanında, kilim ve halılara olan rağbet nedeniyle, bölge turistler için adeta bir pazar durumuna dönüşmüştü. Turistin bu pazarda bıraktığı dövizden tüccar, esnaf, köylü, turizm şirketleri, rehberler kısacası büyük bir kesim pay alırdı. Ancak, bölge can güvenliği yönünden riskli bir duruma gelince artık turist ayağını buralardan çektiği gibi tüm bu olanaklar da ortadan kalkmış oldu.

Turizm nasıl yok oldu?

Bölge son yıllarda öyle bir duruma geldi ki, mayınlardan geçilmez oldu. Eskiden turistlerin çadır açtığı dağlar artık çobanlara bile yasaklandı. Yaylaya çıkma yasağı uygulandı. Köyler boşaltılarak ve yakılarak kırsalda büyük bir terör havası estirildi. Burada can güvenliği tamamen ortadan kaldırıldı. Tüm bunlara karşın maceraya atılarak kırsalda seyahat etmeye çalışan çok sayıda turist gözaltına alınarak, kuryelik yapmakla suçlandı. Bölgeyi gezmek isteyen yabancı gazeteci ve araştırmacılar da devlet tarafından aynı suçlamalarla karşı karşıya bırakıldı. Şehirlerde de kırsaldakinden farklı bir durum yok. Buralarda da sokaklarda dolaşan her kişiye 'şüpheli' ve 'kurye' gözüyle bakıldı. Turistlere ait araçlar siyasi polis tarafından takibe alınarak turist, sürekli rahatsız edildi. Neredeyse bölgeye gelen her turiste 'kurye' gözüyle bakıldı. Böyle yaparak da devlet, adeta bilinçli bir şekilde bölge turizmini aşamalı olarak ortadan kaldırdı.

Şimdi ne yapılıyor?

Bölge turizimini yok eden devlet anlayışı, şimdi de şirin gözüken uygulamalarla olayın asıl sebeplerini gözardı etmek istiyor. Ancak tüm çabalara rağmen can güvenliği sağlanamayan turist artık gelmiyor. Van Valisi Mahmut Yılbaş, turistlerin Van'a gelmeyişini Van'ın tarihi ve doğal zenginliklerinin tanıtımının yapılmamasına bağlıyor. Vali Yılbaş, "Bu nedenle 'Doğu Anadolu Turizm ve Kültür Şenlikleri' adı altında etkinlikler düzenliyoruz. Avrupalı tarafından hiç bilinmeyen Van Kedisi'nin resimlerini, kilim motiflerini, Muradiye Şelalesi'nin resimlerini ve diğer birçok turistik yerlerin resimlerini bir broşür halinde yayınladığımız gibi ayrıca şenlikler sırasında sergiliyoruz. Kısa sürede bunlar turistlerin eline ulaşacak onlar da ilimize gelmeye başlayacaklardır. Yeter ki biraz gayret edelim. Onun içindir ki, bu iş içteki turizm bürolarımıza sorumluluk yüklediği gibi, dışardaki turizm temsilciliklerimiz ve elçiliklerimize de görev düşüyor. Turistin Van'a gelmemesi için hiçbir neden yoktur. Kısa sürede Van'ın turistlerle dolacağına da umutla bakıyorum" dedi.

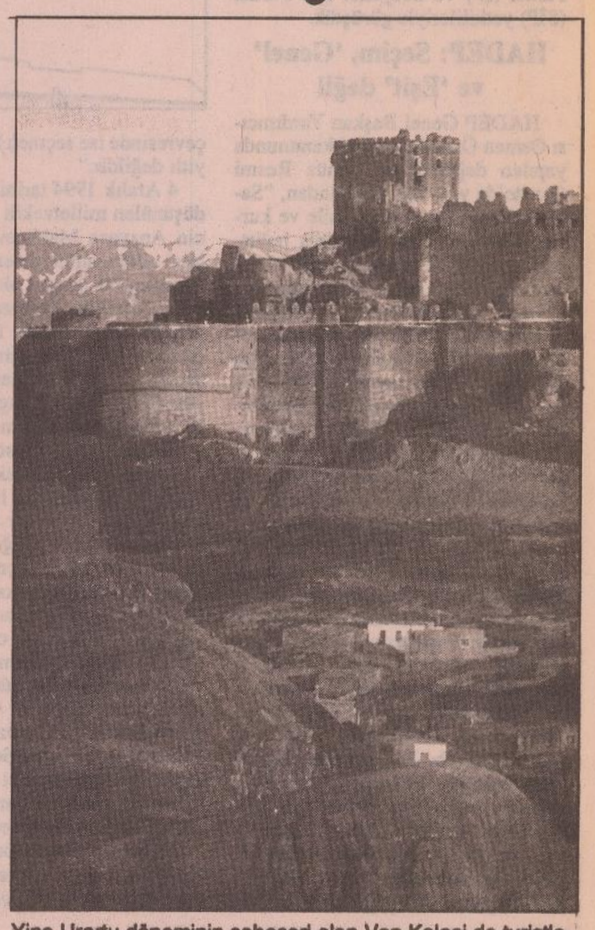

Yine Urartu döneminin şaheseri olan Van Kalesi de turistlerin vazgeçemedikleri uğrak yerlerinden biriydi.

Göç eden köylüler turist sayılıyor

Van'a gelen turist sayısını öğrenmek ise mümkün değil. Van Turizm İl Müdürlüğü'nde yaptığımız araştırmaya göre, son yıllarda köylerinin boşaltılması ve yakılması sonucu Van'a göç eden köylüler yerli turist hanesine yazılmış, yabancı turist sayısı ise belirtilmiyor. Van turizmi İl Müdürlüğü'nün verilerine göre, 1993 yılında 62 bin, 1994 yılında 73 bin, 1995 yılında da 102 bin yerli ve yabancı turist Van'a giriş yapmış. Çok sayıda otel sahibiyle yaptığımız görüşmelerde ise, bu yıl Van'a gelen toplam turist sayısı üç yüzü geçmiyor. Turistlerin Van'a gelmemeye başladıkları tarih de 1989'a denk geliyor. Bu tarihten itibaren turistler bölge genelinde olduğu gibi Van'dan da yavaş yavaş el etek çekmeye başlamışlar.

Patronların promosyon savaşının içinde şirketler ve politikacılar da var

Medyada 'tencere dibin kara...' kavgası

Seksenli yıllarda başlayan depolitizasyon, basının bilgilendirme işlevini ortadan kaldırarak gazeteleri birer ticarethaneye dönüştürdü. Dezenformasyon da denilen bu yeni mecrada, gazetelerin gerçek haber verme işlevinin önüne geçildi.

Aysel SAĞIR

İSTANBUL- Adam cebindeki parayı şöyle bir yokladı. Köşedeki Milli Piyango satıcısıyla gözgöze geldiler. Piyangocu anlamıştı, adam ona doğru seğirtirken "size de çıkabilir" diyerek, sesini yükseltti. Adam bileti alırken kafasında milyarların düşü uçuşuyordu, bir de kuşlar... Artık Milli Piyango, toto, loto gibi lotaryaların hitap alanı genişledi. Milyarların düşleri kafalarda uçuştukça, yoksul insana giden umut araçları da çoğaldı. Ama gözle görülmeyen başka bir yoksulluk da giderek büyüdü. Midedeki açlık, yürekte onulmaz yaralar açarken, kafadaki yoksulluğu kimse görmedi. Kara gecelerde kurulan milyarların düşü, konforlu bir evde rahat ve kolay yaşama isteği, gazete sayfalarında rengarenk fotoğraflarla hayalleri süslerken, gazetelerin, ruhlarda kökleşmiş düşlere cuk oturan promosyon sunuları geldi ardı sıra. İhtiyaçların dizginlenemez taşkınlığıyla iyice beslenen kafalardaki yoksulluk, umutlarla birlikte piyasada arz-ı endam eylemeye başladı.

Türkiye'nin matbuatla ilişkisinin daha başlangıcında karşımıza bazı kurumlar çıkıyor. Basın İlan Kurumu'nun ne işle meşgul olduğunu merak ediyor, biraz araştırınca, gazetelerin, başka alanlarda iş yapan holdingler tarafından satın alınmasına tanık oluyoruz. Seksenli yıllarda başlayan depolitizasyon, basının bilgilendirme işlevini ortadan kaldırarak gazeteleri birer ticarethaneye dönüştürdü.

Dezenformasyon da denilen bu yeni mecrada, gazetelerin gerçek haber verme işlevinin önüne geçildi. Gazete okuyucusu baskılar sonucu istediği gazeteyi alamazken, 24 Ocak kararları da ekonomik alandaki işlevini yerine getirmeye başladı. Gazetelerin Hür-Pa, Mil-Pa gibi pazarlama depertmanları gibi kurulaşların temelleri bu dönemde atılıyordu. Gazeteler kamuoyunu yönlendirmede önemli bir yere sahip.

Hükümetler de her dönem bazı gazetelere daha yakın, bazılarına daha uzak oldu. ANAP'lı yıllarda palazlanan gazetelerle, DYP'li yıllarda palazlanan gazeteler -buna son yıllarda TV kanalları da eklendi- hep başka başkaydı. Hükümete yakın medya kredi ve öteki olanaklardan daha fazla yararlanırken, diğerleri muhalefet partileri gibi davranarak, elleri altındaki yolsuzluk dosyalarını koz olarak kullanmaya başladılar. Bütün gürültü patırtı da burdan çıktı aslında. Daha çok gazete satmak, daha çok izlenmek, medya patronları için daha çok kazanmaktan başka bir anlama gelmiyor.

Bunun başlıca yolu da, kimin ne verdiğiyle çok yakından ilgili. Uzun bir süre, kendi matbaalarında bastıkları, kitap, ansiklopedi ve atlasları birer kültür hizmeti olarak gazete alıcısına yutturmaya kalkan aynı patronlar, şimdi de züccaciye ve beyaz eşya işine daldılar. Artık kaçıncı olduğu bilinmeyen medya savaşlarından biri de bugünlerde yaşanıyor. Taraflar kıran kırana bir savaşa tutuştular, üstelik yanlarına burjuva partilerini de alarak...

Meclisten duruma el koymasını isteyenlerden, promosyon yasası çıkarılmasını isteyenlerine kadar hepsi de birbirine ateş püskürüyor. Gazete okurundan çok, topladığı kupon karşılığı çanak-çömlek, tencere-tava alıcısına dönüştürülen "sokaktaki vatandaş" ve "evdeki hanım", yani gazete okumayıcısı, şimdi de gazete patronlarının oyunları ve kirli çamaşırlarıyla ilgili filmin sonunu merak etmeye başladı. Çünkü bu işin sonunda topladığı kuponların yanına kâr kalması olasılığı da var!

Medyayı çamur bastı

'950 milyar lira dağıtıyoruz. Büyük ikramiye boş yok" başlıklı kampanyasında Hürriyet gazetesi, sadece 24 milyar verdiğini manşet yaparak ikinci meydan savaşını başlattı. Doğan grubunun yayınladığı gazelerden Akşam gazetesine yanıtı, Posta gazetesi, "Akşam vatandaşın televizyonunu vermeyecek! Büyük vurgun!" şeklinde ifade ederken, diğer gazetelerin manşetleri şöyleydi: "Meydan gazetesi; pavyoncu gazete sahibinin rezil yayını!" Milliyet gazetesi; uyarıyoruz! 25 yaşında bir genç eline silah geçirdi. Bu silahı hem masum, saf vatandaşlardan para toplamak için, hem tüketiciyi büyük bir kandırmacadan korumak isteyenlere karşı azgınca kullanıyor. Akşamın sahibi Mehmet Ali Ilıcak... aradan dört ay geçti. Bugün Akşam 40 bin lira. Büyük gazeteler ise 40 bin liralık Akşam'a karşılık, iki, üç, dört misli sayfalarla 25 bin lira... Mehmet Ali Ilıcak, 4 ayda 2.5 trilyon lira topladı. Şimdi her gün 30 milyar, ayda 900 milyar topluyor.'

'Her Yönüyle Kürt Dosyası' kitabına tepki

DİYARBAKIR/Roj- Bir süre önce yazdığı, "Her Yönüyle Kürt Dosyası" adlı kitabında, efsanelere dayanarak Kürtlerin şeytan soyundan geldiğini belirten Hacettepe Üniveritesi Öğretim Üyesi A. Haluk Çay'a tepkiler giderek artıyor. HADEP adına açıklama yapan Osman Çelik, Çay'ı lanetledi.

Çelik yaptığı açıklamada, 23 Ekim tarihli Akit gazetesinde yeralan "Diyanet'e ihanet" başlıklı habere atıfta bulunarak, Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Mahmut Güngör'ün OHAL bölge valilikleri ile bölge müftülüklerine gönderdiği sözkonusu kitabın yazarının MHP kadrolarından olduğunu aktardı. Mahmut Güngör'ün de MHP'ye yakın bir isim olduğunu kaydeden Çelik, "Söz konusu gazetenin kitaptan aldığı alıntılar dikkate alındığında, Türkiye'de kimlerin halklar arası kardeşliği ve barışı dinamitlediği, kimlerin kin ve nefret tohumları attığı açıkça ortaya çıkmaktadır" dedi.

Kürt efsanesi

Çelik, Akit gazetesinin kitaptan yaptığı alıntılara dayanarak Kürt efsanesinin şöyle anlatıldığını aktardı: "Kürtler İslam peygamberi tarafından lanetlenen din veya şeytan taifesinden meydana gelmiş. Bunların anneleri insan, babaları şeytan. Bunlardan hayır gelmez, bunlar adam yiyicidirler.

Hz. Süleyman, şeytan tarafından kutsal yüzüğü dereye atılarak tahttan indirildiği ve iktidarsız yaşadığı 40 günlük bir süre içinde, balıkçıların Hz. Süleyman'a verdiği bir balığın içinden kutsal yüzük çıkınca, meleklerin de gayreti ile Hz. Süleyman tekrar tahta çıkar. Ne var ki Süleyman'ın haremindeki cariyeler bu arada pek boş durmamışlar, şeytanla cinsel ilişki kurup hamile kalmışlar. Bunu farkeden Hz. Süleyman, cariyelerini yüksek dağlara bırakarak cezalandırmış. Vade geldiğinde çocuklar doğmuş, birbirleriyle evlenip üremişler ve bu şeytan soyu Kürtler böyle peydahlanmış. "

DUYURU

Değerli dostlar; 29 Ekim 1995 tarihinde düzenlemeyi düşündüğümüz, Roj gazetesiyle dayanışma gecesi, İstanbul Emniyeti'nin izin vermemesi nedeniyle 3 Kasım 1995 Cuma gününe ertelenmiştir. Bizden kaynaklanmayan bu ertelemeyi, davetlilerimizin hoşgörüyle karşılayacağına inanıyoruz. 3 Kasım'da, siz yakın dostlarımızı aramızda gürmekten kıvanç duyacağız.

NOT: Adres ve saat değişmemiştir. Gece aynı yerde yapılacaktır.

Roj Gazetesi